

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ

AZƏRBAYCAN DÖVLƏT İQTİSAD UNİVERSİTETİ

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
XARİCİ İQTİSADI FƏALİYYƏTİNDƏ
GÖMRÜK İŞİNİN ROLU**

METODİKİ VƏSAİT

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin Tədris-
Metodik Şurasının 22 yanvar 2016-cı il tarixli iclasının
(3 sayılı protokol) qərarı ilə çapa tövsiyə olunmuşdur.

BAKİ - 2016

Tərtib edənlər: i.e.d., prof. **A.Ş. Şəkərəliyev**
i.e.n., dos. **Y. M. Yadulla qızı**
i.e.n., b/m. **M.M. Aslanova**

Elmi redaktor: i.e.d., prof. **A.M.Məhərrəmov**

Rəyçilər: i.e.d., prof. **M.A.Əhmədov**
i.e.n., dos. **M.R.Rəsulova**

Şəkərəliyev A.Ş., Yadulla qızı Y.M., Aslanova M.M.
Azərbaycan Respublikasının xarici iqtisadi fəaliyyətində gömrük
işinin rolu. Metodiki vəsait. Bakı: “İqtisad Universiteti” Nəşriyyatı-
2016. - 150 səh.

Giriş

Gömrük işinin xarakter və vəzifəsi ölkənin ümumi iqtisadi vəziyyəti, onun inkişafının daxili və xarici şərtləri ilə sıx əlaqəlidir. Azərbaycanda aparılan islahatlar öz miqyas və müddətlərinə görə xüsusilə fərqlənir. Bu islahatlar qlobal olaraq xarici iqtisadi fəaliyyət sferasına da toxunur. 90-cı illərdən başlayan bazar islahatları vacib istiqaməti qismində xarici ticarət fəaliyyətinin liberallaşmasını nəzərdə tuturdu. Xarici ticarətin dövlət inhisarı sisteminin ləğv olunması gömrük-tarif tənzimlənməsi təcrübəsinin gömrük siyasətinin əsas istiqaməti kimi bəpra edilməsinə gətirib çıxartdı. Bu zaman gömrük siyasəti həm ölkə daxilində, həm də xarici iqtisadi fəaliyyətdə iqtisadi münasibətlərin formalaşmasında vacib aktiv amilə çevrildi. Bu şərt gömrük işinin iqtisadiyyatın vacib sahəsi olduğu haqqında danışımağa imkan verir.

Gömrük işi və onun təmin etdiyi Azərbaycanın xarici ticarətinin gömrük tarif tənzimlənməsidə dövlət idarəetməsinin mühüm iqtisadi metodlarından biridir.

“Gömrük tarifi haqqında” Qanunun qəbul edilməsi gömrük işinin rolunu və əhəmiyyətini artırdı. Bu qanunun qəbul edilməsi ilə əsas məqsədə-gömrük tarifinin formalaşması və təbii qaydasının müəyyən olunması, həmçinin, gömrük dəyəri, malların mənşə ölkəsinin müəyyən olunması, gömrük güzəştləri məsələlərinin həllinə nail olundu.

Bundan başqa, gömrük işi məsələləri bir sıra beynəlxalq müqavilələr, razılaşmalar, konvensiyalarla tənzimlənilir ki, burada da çoxtərəfli əsaslarla gömrük sisteminin prinsipləri, qaydaları, şərtləri, təşkilati bazası tənzimlənilir.

Gömrük işinin səmərəli fəaliyyət göstərən mexanizmləri Azərbaycanın fəal və bütöv gömrük siyasətinin aparılması, həmçinin gömrük orqanları tərəfindən Azərbaycan Respublikasının iqtisadi təhlükəsizliyinin təmin edilməsi, iqtisadiyyatın bütün sahələrində onun iqtisadi maraqlarının müdafiəsi üçün ayrılmaz şərtidir.

Deyilənlər metodiki vəsaitin aktuallığını şərtləndirir.

Mövzu 1: Gömrük işi və gömrük tənzimlənməsi

- 1. Gömrük ərazisi və gömrük sərhəddi**
- 2. Gömrük qanunvericiliyi**
- 3. Gömrük orqanlarının vahid sistemi**
- 4. Gömrük orqanlarının vəzifələri və hquqları**

Azərbaycan Respublikasının ərazisi vahid gömrük ərazisidir. Gömrük ərazisinə Azərbaycan Respublikasının quru ərazisi, daxili suları, Xəzər dənizinin (gölünün) Azərbaycan Respublikasına mənsub olan bölməsi (o cümlədən orada yerləşən adalar, süni adalar, qurğular və tikililər) və onların üzərindəki hava məkanı daxildir. Gömrük ərazisində “Gömrük Məcəlləsi”ndə müəyyən edilmiş qaydada sərbəst zonalar yaradıla bilər. Gömrük ərazisinin hüdudları, həmçinin sərbəst zonaların perimetrləri gömrük sərhədidir. Sərbəst zonaların perimetrləri istisna olmaqla, gömrük sərhədi Azərbaycan Respublikasının dövlət sərhədi ilə üst-üstə düşür.

Gömrük qanunvericiliyi Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasından, Gömrük Məcəlləsindən, «Gömrük tarifi haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanunundan, onlara uyğun olaraq qəbul edilmiş digər normativ hüquqi aktlardan və Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrdən ibarətdir.

Aşağıdakılar istisna olunmaqla, gömrük qanunvericiliyindən başqa digər qanunvericilik aktlarına gömrük ödənişləri və gömrük nəzarəti məsələləri daxil edilə bilməz:

1. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində nəzərdə tutulan gömrük münasibətlərinə aid inzibati xətalər haqqında müddəalar;
2. Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində nəzərdə tutulan müvafiq cinayətlər haqqında müddəalar;
3. Büdcə qanunvericiliyində gömrük ödənişləri ilə bağlı müddəalar;

4. hasilatın pay bölgüsü haqqında, əsas boru kəməri haqqında və bu qəbildən olan digər sazişlərdə və ya qanunlarda nəzərdə tutulan müddəalar;

5. ixrac məqsədli neft-qaz fəaliyyəti və xüsusi iqtisadi zonalar haqqında qanunlarda nəzərdə tutulan müddəalar.

Azərbaycan Respublikasının 2015-ci il 29 yanvar tarixli 96-VQ nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş **İnzibati Xətalər Məcəlləsində** nəzərdə tutulan gömrük münasibətlərinə aid inzibati xətalər haqqında müddəalar "GÖMRÜK QAYDALARI ƏLEYHİNƏ OLAN İNZİBATİ XƏTALAR" adlı otuz yeddinci fəsildə əks olunmuşdur. İXM-nin 22-ci maddəsinə görə, inzibati tənbeh növləri verilmişdir. bunlar aşağıdakılardır:

1. xəbərdarlıq;
2. inzibati cərimə;
3. inzibati xətanın törədilməsində alət və ya inzibati xətanın bilavasitə obyektı olmuş predmetin müsadirəsi;
4. fiziki şəxsə verilmiş xüsusi hüququnun məhdudlaşdırılması;
5. ictimai işlər;
6. Azərbaycan Respublikasının hüdudlarından kənara inzibati qaydada çıxartma;
7. inzibati həbs.

Gömrük orqanları hüquq-mühafizə orqanları kimi xəbərdarlıq, inzibati cərimə tətbiq edir və məhkəmənin qərarı ilə, inzibati xətanın törədilməsində alət və ya inzibati xətanın bilavasitə obyektı olmuş predmetin müsadirəsini həyata keçirirlər.

Gömrük qaydaları əleyhinə olan və ən geniş yayılmış inzibati xətalər aşağıdakılardır:

Maddə 479. Malların və nəqliyyat vasitələrinin Azərbaycan Respublikasının gömrük sərhədindən gömrük nəzarətindən kənar keçirilməsi

Malların və nəqliyyat vasitələrinin Azərbaycan Respublikasının gömrük sərhədindən gömrük nəzarətindən kənar keçirilməsinə, yəni Azərbaycan Respublikası müvafiq icra hakimiyyəti orqanlarının müəyyən etdiyi yerlərdən kənar və ya gömrük rəsmiləşdirilməsi

icraatının müəyyən edilmiş vaxtından kənar keçirilməsinə görə, bu az miqdarda olduqda -

inzibati xətanın bilavasitə obyektı olan mallar və nəqliyyat vasitələri müsadirə edilir, yaxud həmin malların və nəqliyyat vasitələrinin dəyərinin altmış faizindən yüz faizinədək miqdarda cərimə edilir.

İXM-nin 479-481, 482.1 və 482.2-ci maddələrində "az miqdarda olduqda" dedikdə dörd min manatadək olan məbləğə başa düşülür.

Maddə 482. Malların və nəqliyyat vasitələrinin bəyan edilməməsi və ya düzgün bəyan edilməməsi

482.1. Azərbaycan Respublikasının gömrük sərhədindən keçirilən malların və nəqliyyat vasitələrinin bəyan edilməməsinə və ya düzgün bəyan edilməməsinə görə, bu az miqdarda olduqda - inzibati xətanın bilavasitə obyektı olan mallar və nəqliyyat vasitələri müsadirə edilir, yaxud həmin malların və nəqliyyat vasitələrinin dəyərinin altmış faizindən yüz faizinədək miqdarda cərimə edilir.

482.2. Azərbaycan Respublikasının gömrük sərhədindən keçirilən malların və nəqliyyat vasitələrinin düzgün bəyan edilməməsinə görə, yəni gömrük bəyannaməsində, təkrar ixrac bildirişində, qısa idxal (ixrac) bəyannaməsində, sadələşdirilmiş bəyannamədə, gömrük rəsmiləşdirilməsinə dair ərizədə və gömrük orqanlarının Azərbaycan Respublikasının Gömrük Məcəlləsinə uyğun olaraq tələb etdiyi digər sənədlərdə və məlumatlarda Azərbaycan Respublikasının gömrük sərhədindən keçirilən malları və nəqliyyat vasitələrini gömrük ödənişlərindən, habelə qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qadağan və məhdudiyətlərdən azad etməyə, yaxud gömrük ödənişlərinin məbləğini azaltmağa əsas verən, malların və nəqliyyat vasitələrinin gömrük proseduru, miqdarı, sayı, gömrük dəyəri, mənşə ölkəsi barədə və ya digər düzgün olmayan məlumatların göstərilməsinə görə, bu az miqdarda olduqda -

inzibati xətanın bilavasitə obyektı olan mallar və nəqliyyat vasitələrinin dəyərinin otuz faizindən yüz faizinədək məbləğdə cərimə edilir.

Maddə 492. Gömrük təminatının pozulması

492.1. Gömrük təminatının, yəni mallara və ya nəqliyyat vasitələrinə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının tətbiq etdiyi plomb, möhür və digər eyniləşdirmə vasitələrinin həmin orqanın icazəsi olmadan dəyişdirilməsinə, qəsdən məhv edilməsinə, qırılmasına, zədələnməsinə və ya itirilməsinə görə -fiziki şəxslər dörd yüz manat məbləğində, vəzifəli şəxslər altı yüz manat məbləğində, hüquqi şəxslər min manat məbləğində cərimə edilir.

492.2. Gömrük təminatı altında olan yük yerlərinin konstruktiv bütövlüyünün qəsdən pozulmasına görə -fiziki şəxslər dörd yüz manat məbləğində, vəzifəli şəxslər altı yüz manat məbləğində, hüquqi şəxslər min manat məbləğində cərimə edilir.

Maddə 508.

Aksiz markası ilə markalanmalı olan məhsulların (malların) belə marka olmadan az miqdarda idxal edilməsinə görə -

aksiz markası olmayan məhsullar (mallar) müsadirə edilməklə fiziki şəxslər səksən manatdan yüz iyirmi manatadək məbləğdə, vəzifəli şəxslər üç yüz manatdan beş yüz manatadək məbləğdə, hüquqi şəxslər min manatdan min beş yüz manatadək məbləğdə cərimə edilir.

Qeyd: Bu maddədə “az miqdarda” dedikdə, beş yüz manatadək olan məbləğ başa düşülür.

Azərbaycan Respublikasının **Cinayət Məcəlləsində** nəzərdə tutulan gömrük işi üzrə müvafiq cinayətlər haqqında müddəalar əsasən 206-209-cu maddələrdə nəzərdə tutulmuşdur:

Maddə 206. Qaçaqmalçılıq

Qaçaqmalçılıq, yəni Azərbaycan Respublikasının gömrük sərhədindən gömrük nəzarətindən kənar və ya ondan gizli, yaxud sənədlərdən və ya gömrük eyniləşdirilməsi vasitələrindən aldatma yolu ilə istifadə etməklə, yaxud bəyan etməməklə və ya düzgün bəyan etməməklə bu Məcəllənin 206.2-ci maddəsində qeyd edilənlər istisna olmaqla malların və digər əşyaların külli miqdarda keçirilməsi - beş ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.

206.2. Narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin, güclü təsirli, zəhərli, zəhərləyici, radioaktiv, partlayıcı maddələrin və qurğuların, hərbi silahın və texnikanın, (yivsiz odlu ov silahı və həmin silah üçün döyüş sursatı istisna olmaqla) odlu silah və yaxud döyüş sursatının, nüvə, kimyəvi, bioloji və digər kütləvi qırğın silahlarının, kütləvi qırğın silahlarının hazırlanmasında istifadə oluna bilən və Azərbaycan Respublikası gömrük sərhədindən keçirilməsinin xüsusi qaydaları müəyyən edilmiş materialların və avadanlıqların, Azərbaycan Respublikasının gömrük sərhədindən keçirilməsi üçün müvafiq qaydalar müəyyən edilmiş strateji əhəmiyyətli xammalın, mədəni, tarixi və ya arxeoloji sərvət olan əşyaların Azərbaycan Respublikasının gömrük sərhədindən gömrük nəzarətindən kənar və ya ondan gizli, yaxud sənədlərdən və ya gömrük eyniləşdirilməsi vasitələrindən aldatma yolu ilə istifadə etməklə, yaxud bəyan etməməklə və ya düzgün bəyan etməməklə keçirilməsi - üç ildən yeddi ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.

206.3. Bu Məcəllənin 206.1 və ya 206.2-ci maddələrində nəzərdə tutulmuş əməllər:

206.3.1. təkrar törədildikdə;

206.3.2. qabaqcadan əlbir olan bir qrup şəxs tərəfindən törədildikdə;

206.3.3. vəzifəli şəxs tərəfindən öz qulluq mövqeyindən istifadə edilməklə törədildikdə;

206.3.4. gömrük nəzarətini həyata keçirən şəxsə zor tətbiq etməklə törədildikdə - beş ildən səkkiz ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.

206.4. Bu Məcəllənin 206.1 - 206.3-cü maddələrində nəzərdə tutulmuş əməllər mütəşəkkil dəstə tərəfindən törədildikdə - yeddi ildən on iki ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.

Qeyd:

1. Bu Məcəllənin 206.1-ci maddəsində «külli miqdar» dedikdə, keçirilən qaçaqmalçılıq əşyalarının dəyərini dörd min manatdan yuxarı olan məbləğ başa düşülür.

2. Bu Məcəllənin 206.2-ci maddəsində "mədəni, tarixi və ya arxeoloji sərvət olan əşyalar" dedikdə, Azərbaycan Respublikasının milli mədəniyyət əmlakının Dövlət Siyahısına daxil edilmiş mədəni sərvətlər başa düşülür.

Maddə 207. Azərbaycan Respublikasının və xarici ölkələrin incəsənət, tarixi, arxeoloji sərvəti olan əşyaları Azərbaycan Respublikasına qaytarmama

Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə müvafiq olaraq qaytarılması məcburi olan Azərbaycan Respublikasının hüdudlarından kənara çıxarılmış Azərbaycan Respublikasının və xarici ölkələrin incəsənət, tarixi və arxeoloji sərvəti olan əşyaların müəyyən edilmiş müddətdə Azərbaycan Respublikasına qaytarmama - üç ildən səkkiz ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.

Maddə 208. Xarici valyuta vəsaitlərini xaricdən qaytarmama

208.1. Təşkilat rəhbərləri tərəfindən xarici iqtisadi fəaliyyətin həyata keçirilməsi nəticəsində əldə edilmiş və Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə müvafiq olaraq Azərbaycan Respublikasının müvəkkil edilmiş bankının hesabına məcburi qaydada köçürülməli olan xeyli miqdarda xarici valyuta vəsaitlərini xaricdən qaytarmama - üç ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.

208.2. Eyni əməllər:

208.2.1. külli miqdarda törədildikdə;

208.2.2. qabaqcadan əlbir olan bir qrup şəxs tərəfindən törədildikdə - üç ildən beş ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.

Qeyd:

Bu maddədə «xeyli miqdar» dedikdə, qaytarılmamış xarici valyuta vəsaitlərinin iyirmi min manatdan, «külli miqdar» dedikdə, otuz min manatdan yuxarı olan məbləğ başa düşülür.

Maddə 209. Gömrük ödənişlərinin ödənilməsindən yayınma

209.1. Xeyli miqdarda gömrük ödənişlərinin ödənilməsindən yayınma - min manatdan iki min manatadək miqdarda cərimə və ya bir ilədək müddətə islah işləri ilə cəzalandırılır.

209.2. Bu Məcəllənin 209.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş əməllər:

209.2.1. təkrar törədildikdə;

209.2.2. külli miqdarda törədildikdə - iki min manatdan beş min manatadək miqdarda cərimə və ya iki ilədək müddətə islah işləri və eyni müddətə azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.

Qeyd:

1. Bu maddədə «xeyli miqdar» dedikdə, ödənilməmiş gömrük ödənişlərinin iki min manatdan, «külli miqdar» dedikdə, dörd min manatdan yuxarı olan məbləğ başa düşülür.

2. Bu Məcəllənin 209.1 və 209.2.2-ci maddələrində nəzərdə tutulan əməlləri ilk dəfə törətmiş şəxs cinayət nəticəsində vurulmuş ziyanı tamamilə ödədikdə cinayət məsuliyyətindən azad olunur.

Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı dövlətlərarası müqavilələrlə daha artıq müddət müəyyən edilməyibsə, xarici ticarət fəaliyyətini tənzimləyən normativ hüquqi aktda onun dərc edildiyi gündən 30 (otuz) gün sonra qüvvəyə mindiyi göstərməlidir. Müstəsna hallarda, beynəlxalq təşkilatların dərhal məlumatlandırılması şərtilə, xarici ticarət fəaliyyətini tənzimləyən normativ hüquqi akt onda nəzərdə tutulmuş müddətdə qüvvəyə minə bilər. Gömrük Məcəlləsində qüvvəyə minənədək və ya sonra qanunla təsdiq olunmuş hasilatın pay bölgüsü haqqında, əsas boru kəməri haqqında və bu qəbildən olan digər sazişlərin və ya qanunların, o cümlədən neft və qaz haqqında, ixrac məqsədli neft-qaz fəaliyyəti və xüsusi iqtisadi zonalar haqqında qanunların müddəaları Gömrük Məcəlləsində və gömrük işi üzrə başqa normativ hüquqi aktlarda nəzərdə tutulmuş müddəalardan fərqləndikdə, həmin sazişlərin və ya qanunların müddəaları tətbiq edilir.

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Gömrük Komitəsi haqqında Əsasnamənin və komitənin strukturunun təsdiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 4 iyun 2012-ci il 646N⁹li Fərmanına əsasən Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq, Azərbaycan

Respublikası Gömrük Məcəlləsinin 7.2-ci maddəsinə əsasən qərara alınmışdır ki:

1. **«Azərbaycan Respublikasının Dövlət Gömrük Komitəsi haqqında Əsasnamə»** təsdiq edilsin.

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Gömrük Komitəsi bu Əsasnamə ilə müəyyən edilmiş fəaliyyət istiqamətlərinə uyğun olaraq, gömrük işi sahəsində dövlət siyasətini və tənzimlənməsini həyata keçirən, hüquq mühafizə orqanı statusu olan mərkəzi icra hakimiyyəti orqanıdır.

Komitə öz fəaliyyətində Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasını, Azərbaycan Respublikasının qanunlarını, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərman və sərəncamlarını, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərar və sərəncamlarını, Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələri və bu Əsasnaməni rəhbər tutur.

Komitə öz vəzifələrini yerinə yetirərkən və hüquqlarını həyata keçirərkən digər icra hakimiyyəti orqanları, yerli özünüidarətmə orqanları və qeyri-hökumət təşkilatları ilə qarşılıqlı əlaqədə fəaliyyət göstərir.

Komitə öz fəaliyyətini qanunun aliliyi, insan hüquqlarının və azadlıqlarının qorunması, şəxslərin qanun qarşısında hüquq bərabərliyi, aşkarlıq, peşəkarlıq və xidmətdə nizam-intizam prinsipləri əsasında qurur.

Komitə müstəqil balansla, qanunvericiliyə uyğun olaraq istifadəsində olan dövlət əmlakına, xəzinə və bank hesablarına, üzərində Azərbaycan Respublikası Dövlət gerbinin təsviri və öz adı həkk olunmuş möhürə, emblemə, bayrağa, müvafiq ştamlara və blanklara malikdir.

Komitənin saxlanma xərcləri və fəaliyyəti Azərbaycan Respublikasının dövlət büdcəsi və qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş digər mənbələr hesabına maliyyələşdirilir.

Komitə Bakı şəhərində yerləşir.

Komitənin fəaliyyət istiqamətləri aşağıdakılardır:

1. gömrük işi sahəsində vahid dövlət siyasətinin formalaşdırılmasında iştirak edir və bu siyasətin həyata keçirilməsini təmin edir;

2. gömrük işini təşkil edir və onun inkişafını təmin edir;
3. gömrük işi sahəsində normayaratma fəaliyyətini həyata keçirir;
4. hüquq mühafizə fəaliyyətini həyata keçirir;
5. Azərbaycan Respublikasında qabaqcıl gömrük tənzimlənməsi vasitələrinin tətbiqini təşkil edir.

Komitə aşağıdakı vəzifələri yerinə yetirir:

1. gömrük işi sahəsində normayaratma fəaliyyətindən irəli gələn vəzifələri həyata keçirmək;
2. qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada Azərbaycan Respublikasının iqtisadi və milli təhlükəsizliyini təmin etmək;
3. icrasına nəzarət gömrük orqanlarına həvalə edilmiş qanunvericilik aktlarına riayət olunmasını təmin etmək;
4. gömrük işinə dair qanunvericilik aktlarının pozulması hallarının qarşısını almaq və müvafiq araşdırmalar aparmaq;
5. malların və nəqliyyat vasitələrinin gömrük rəsmiləşdirilməsinin həyata keçirilməsini təşkil etmək, onun təkmilləşdirilməsi və sadələşdirilməsi üçün tədbirlər görmək;
6. mallar və nəqliyyat vasitələri gömrük sərhədindən keçirilərkən nəzarəti və gömrük rəsmiləşdirilməsi qaydalarına riayət olunmasını təmin etmək;
7. gömrük ödənişlərinin alınmasını təmin etmək;
8. gömrük rüsumlarının, müvafiq vergilərin və dövlət rüsumunun vaxtında və tam həcmdə dövlət büdcəsinə köçürülməsini təmin etmək;
9. qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada malların gömrük dəyərinin düzgün müəyyən olunmasına nəzarət sistemini təşkil etmək;
10. qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş hallarda lisenziya və ixtisas attestatları vermək, onları ləğv etmək və ya onların fəaliyyətini dayandırmaq;
11. malların və nəqliyyat vasitələrinin gömrük sərhədindən keçirilməsinin sürətləndirilməsi üçün əlverişli şərait yaratmaq;

12. gömrük sərhədindən keçirilən mallar barəsində ticarət siyasəti tədbirlərinin işlənilib hazırlanmasında və həyata keçirilməsində iştirak etmək;

13. gömrük işi sahəsində cinayətlərə, həmçinin gömrük qaydaları əleyhinə inzibati xətalara və digər hüquqpozmalara qarşı mübarizə aparılması, narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların prekursorlarının, silahların, ozondağıdıcı maddələrin, xalqların mədəni, tarixi və arxeoloji sərvətlərinin, əqli mülkiyyət hüquqlarının obyektlərinin, yox olmaq təhlükəsi altında olan heyvanların və bitki növlərinin, həmçinin başqa malların gömrük sərhədindən qanunsuz keçirilməsinin qarşısını almaq;

14. Azərbaycan Respublikasının dəmiryol vağzallarında, dəniz, çay və hava limanlarında, habelə digər yerlərdə beynəlxalq nəqliyyat vasitələrinin fəaliyyətinə qanunsuz müdaxilənin qarşısının alınmasında və beynəlxalq terrorçuluqla mübarizədə digər hüquq mühafizə orqanlarına yardım göstərmək;

15. milli təhlükəsizliyin, ictimai asayişin, insanların mənəviyyatının, həyat və sağlamlığının, heyvanlar və bitkilər aləminin, ətraf mühitin, xalqların bədii, tarixi və arxeoloji sərvətlərinin qorunması sahəsində tədbirlərin həyata keçirilməsində müvafiq dövlət orqanlarına yardım göstərmək;

16. Xəzər dənizinin (gölünün) Azərbaycan Respublikasına mənsub olan bölməsində bioloji sərvətlərdən səmərəli istifadə edilməsi və qorunması üzrə dövlət siyasətinin həyata keçirilməsində iştirak etmək, onlar gömrük sərhədindən keçirilərkən qanunvericiliyin tələblərinin yerinə yetirilməsinə nəzarəti təmin etmək;

17. insan alverçilərinin, habelə insan alveri qurbanlarının gömrük sərhədindən keçməsinin qarşısını qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada almaq;

18. Azərbaycan Respublikasında xarici ticarətin gömrük statistikasını və xüsusi gömrük statistikasını beynəlxalq standartlara və təcrübəyə uyğun aparmaq və təkmilləşdirmək;

19. gömrük ərazisinə gətirilən mallara münasibətdə istehlakçıların hüquqlarının müdafiəsi üzrə tədbirlərin həyata keçirilməsində müvafiq dövlət orqanlarına yardım göstərmək;

20. Komitənin fəaliyyəti ilə əlaqədar insan və vətəndaş hüquqlarının və azadlıqlarının həyata keçirilməsini təmin etmək və onların pozulmasının qarşısını almaq;

21. gömrük işini həyata keçirərkən şəxslərin hüquqlarının və maraqlarının qorunması üzrə tədbirlər görmək;

22. milli və xarici valyutanın, digər valyuta sərvətlərinin gömrük sərhədindən müvafiq qanunvericiliyə uyğun olaraq keçirilməsinə nəzarət etmək, habelə qanunla müəyyən edilmiş hallarda valyuta nəzarətini həyata keçirmək;

23. gömrük işi ilə əlaqədar beynəlxalq müqavilələrin layihələrinin işlənilib hazırlanmasında iştirak etmək, bu müqavilələrdə nəzərdə tutulmuş beynəlxalq öhdəliklərin yerinə yetirilməsini təmin etmək;

24. qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada ixrac nəzarətini həyata keçirmək;

25. dövlət sərhədinin buraxılış məntəqələrindən keçirilən mallar üzərində qanunvericiliyə uyğun olaraq baytarlıq, fitosanitar və sanitariya nəzarətini «bir pəncərə» prinsipi əsasında mümkün qədər qısa vaxtda həyata keçirmək;

26. ərazisində heyvanların xüsusi təhlükəli xəstəliklərinin baş verməsi qeydə alınan qonşu ölkələrdən Azərbaycan Respublikasının ərazisinə keçən nəqliyyat vasitələrini baytarlıq qanunvericiliyində müəyyən edilmiş qaydada və müddətdə məcburi dezinfeksiya etmək;

27. başqa ölkələrdən gətirilən heyvanların sağlamlığını müəyyənləşdirmək üçün onların təcrid olunmuş halda saxlanılmasının təmin edilməsi məqsədi ilə müvafiq ərazi dövlət baytarlıq müfəttişliyinə məlumat vermək;

28. beynəlxalq avtomobil daşımalarını yerinə yetirən nəqliyyat vasitələrinə dövlət sərhədinin buraxılış məntəqələrində qanunvericiliyə uyğun olaraq icazə blankları vermək;

29. gömrük işi sahəsində yeni informasiya sistemlərinin və texnologiyalarının tətbiqini, o cümlədən gömrük prosedurlarının elektron modellərinin, gömrük orqanlarının elektron məlumat sisteminin yaradılmasını, gömrük orqanlarının informasiya ehtiyatlarının

formalaşdırılmasını və digər elektron xidmətlərinin göstərilməsini təmin etmək;

30. müasir texnologiyalardan və avadanlıqlardan istifadə etməklə, gömrük işi sahəsində riskləri idarəetmə sistemi əsasında gömrük nəzarətini təkmilləşdirmək;

31. xarici iqtisadi fəaliyyətin mal nomenklaturasının aparılması ilə əlaqədar müvafiq tədbirlər görmək;

32. gömrük işi sahəsində elmi tədqiqat işləri aparmaq və bu sahəyə aid məsləhətlər vermək; 3.1.33. qabaqcıl beynəlxalq təcrübə nəzərə alınmaqla, gömrük işi sahəsində elmi-texniki nailiyyətlərin tətbiqini təmin etmək;

34. dövlət orqanlarına, hüquqi və fiziki şəxslərə gömrük məsələləri üzrə qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada məlumatlar vermək;

35. dövlət orqanları, xarici ticarətin iştirakçıları və səlahiyyətli iqtisadi operatorlarla məlumatların elektron formada mübadiləsini həyata keçirmək;

36. müvafiq qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada malların idxalı və ixracı barədə məlumatların digər dövlətlərin gömrük xidmətləri ilə elektron formada mübadiləsi, gömrük rəsmiləşdirilməsi və nəzarəti müddətinin mümkün qədər qısaldılması, beynəlxalq ticarət-təchizat zəncirinin kompleks idarə olunmasında iştirak etmək yolu ilə beynəlxalq ticarətin asanlaşdırılmasına şərait yaratmaq;

37. beynəlxalq ticarət-təchizat zəncirinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi məqsədi ilə xarici ticarətin iştirakçıları və səlahiyyətli iqtisadi operatorlarla tərəfdaşlıq əlaqələri yaratmaq;

38. digər dövlət orqanları ilə əməkdaşlıq etmək, həmçinin müvafiq məqsədlərə nail olmaq üçün qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş hallarda onların fəaliyyətini əlaqələndirmək;

39. gömrük işi sahəsində islahatlar aparılmasını təmin etmək və bu sahədə inkişafı sürətləndirmək məqsədi ilə dövlət proqramları hazırlamaq və onların yerinə yetirilməsi üçün müvafiq tədbirlər görmək;

40. digər dövlət proqramlarının və inkişaf konsepsiyalarının həyata keçirilməsini Komitənin səlahiyyətinə aid məsələlər üzrə təmin etmək;

41. qanunvericiliyə uyğun olaraq gömrük orqanlarının və Komitənin tabeliyində olan digər qurumların fəaliyyəti üçün zəruri şərait yaradılması, onların maliyyə və digər maddi-texniki təminatı ilə bağlı tədbirləri həyata keçirmək;

42. öz fəaliyyəti haqqında əhalinin məlumatlandırılmasını, internet saytının yaradılmasını, malik olduğu və siyahısı qanunvericiliklə müəyyən edilmiş açıqlanmalı olan ictimai informasiyanın həmin saytda yerləşdirilməsini və bu informasiyanın daimi yeniləşdirilməsini təmin etmək;

43. informasiya və məsləhət təminatı işini təşkil etmək, fiziki və hüquqi şəxslərin müraciətləri əsasında müvafiq məlumatlar (arayırlar) təqdim etmək;

44. Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrin həyata keçirilməsini Komitənin səlahiyyətinə aid məsələlər üzrə təmin etmək;

45. Komitənin sistemində maddi və maliyyə vəsaitlərinin uçotunu təşkil etmək, onların istifadəsinə nəzarət etmək, struktur bölmələrin fəaliyyətinin səmərəliliyini artırmaq üçün müvafiq tədbirlər görmək;

46. qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada Azərbaycan Respublikası gömrük sisteminin büdcədən kənar inkişaf fondunu idarə etmək və onun üzərində sərəncam vermək;

47. gömrük işi sahəsinə ayrılan büdcə vəsaitləri, kreditlər, qrantlar və digər maliyyə vəsaitlərindən təyinatı üzrə səmərəli istifadə olunmasını təmin etmək;

48. qanunvericiliyə uyğun olaraq dövlət sirtinin və məxfilik rejiminin qorunması üçün zəruri tədbirlər, habelə fəaliyyət istiqamətlərinə uyğun təhlükəsizlik tədbirləri görmək;

49. gömrük işi sahəsinə aid arxiv sənədlərinin müəyyən olunmuş qaydada saxlanılmasını və mühafizəsini təmin etmək;

50. gömrük işi sahəsində kadr hazırlığını təmin etmək məqsədi ilə gömrük orqanlarının fəaliyyətini və vəzifəli şəxslərinin peşə

hazırlığını mütəmadi yoxlamaq və zəruri tədbirlər görmək, Komitənin vəzifəli şəxslərinin və tabeliyində olan digər qurumların işçilərinin peşəkarlıq səviyyəsinin yüksəldilməsini təmin etmək, onları müvafiq kurs və təlimlərə cəlb və ezam etmək, həmçinin mütəxəssislərin hazırlanması və əlavə təhsili üçün tədbirlər görmək;

51. Komitənin strukturunun və fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi istiqamətində tədbirlər görmək;

52. Komitənin fəaliyyəti ilə bağlı vətəndaşlardan daxil olan təklif, ərizə və şikayətlərə baxmaq və vətəndaşların qəbulunu təmin etmək, daxil olmuş müraciətlərə vaxtında, o cümlədən yaradılmış internet saytı vasitəsilə cavab vermək və qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada digər tədbirlər görmək;

53. gömrük orqanlarında xidmətkeçmə və əmək münasibətləri haqqında qanunvericiliyin icrası üzrə tədbirlər görmək;

54. gömrük orqanlarının vəzifəli şəxslərinin və Komitənin tabeliyində olan digər qurumların işçilərinin dövlət və sosial müdafiəsi üzrə tədbirlər görmək, onların fiziki hazırlığını təmin etmək və tibbi təminatını həyata keçirmək;

55. xidməti-tətbiqi idman növlərinin inkişafı proqramlarını, bədən tərbiyəsi və idman tədbirlərinin təqvim planlarını, hərbi idman kompleksinin normativlərini təsdiq etmək;

56. fəaliyyət istiqamətlərinə uyğun olaraq qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş digər vəzifələri yerinə yetirmək.

Komitə öz vəzifələrini həyata keçirmək üçün aşağıdakı hüquqlara malikdir:

1. gömrük işi sahəsində normayaratma fəaliyyətindən irəli gələn hüquqları həyata keçirmək; 4.1.2. gömrük işi üzrə qanunvericilik aktlarına əsasən gömrük orqanlarına təqdim olunması nəzərdə tutulan sənəd və məlumatları şəxslərdən tələb etmək;

3. gömrük orqanlarına təqdim edilən məlumatların, sənədlərin və bəyannamələrin həqiqiliyini və düzgünlüyünü araşdırmaq;

4. şəxslərin xarici ticarət əməliyyatlarının gömrük auditini aparmaq;

5. dövlət sərhədinin buraxılış məntəqələrindən keçirilən malların və nəqliyyat vasitələrinin sənədlərini, o cümlədən malların baytarlıq,

fitosanitar, gigiyenik və digər sertifikatlarını (şəhadətnamələrini) qanunvericiliyə uyğun olaraq yoxlamaq;

6. malların və nəqliyyat vasitələrinin buraxılışından sonra şəxslərin bunlar barəsində sərəncam verilməsinə dair məhdudiyətlərə, tələblərə və şərtlərə riayət etmək öhdəliklərini yerinə yetirmələrini yoxlamaq, gömrük prosedurlarına nəzarəti həyata keçirmək, hüquqpozmaların operativ surətdə qarşısını almaq, əməliyyat-axtarış fəaliyyətini sürətləndirmək və digər məqsədlər üçün gömrük orqanlarının sistemi daxilində mobil qruplar təşkil etmək;

7. gömrük işi sahəsində cinayətlərin qarşısını almaq, belə cinayətləri törətmiş, habelə onların törədilməsində şübhəli bilinən şəxslərin saxlanılması və ya təqib edilməsi məqsədi ilə idarə, müəssisə və təşkilatlara (xarici dövlətlərin diplomatik, konsulluq və başqa nümayəndəliklərinə, beynəlxalq təşkilatlara məxsus olan və xüsusi təyinatlı nəqliyyat, rabitə vasitələri istisna edilməklə) məxsus rabitə və nəqliyyat vasitələrindən son zərurət vəziyyətində istifadə etmək;

8. təhqiqatı və istintaqı gömrük orqanlarının səlahiyyətinə aid edilmiş cinayətlərin qarşısının alınması, aşkar edilməsi və açılması, onları hazırlayan, törədən və ya törətmiş şəxsləri müəyyənləşdirmək məqsədi ilə qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada əməliyyat-axtarış fəaliyyətini həyata keçirmək;

9. cinayət-prosessual qanunvericiliyi ilə müəyyən edilmiş qaydada təhqiqat və ibtidai istintaq aparmaq;

10. müvafiq qanunvericiliyə uyğun olaraq inzibati xətalara bağlı işlər üzrə icraat aparmaq, bu işlərə baxmaq və inzibati xətalara törətmiş şəxsləri məsuliyyətə cəlb etmək;

11. Azərbaycan Respublikasının Gömrük Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş hallarda və qaydada fiziki qüvvədən, xüsusi vasitələrdən (o cümlədən texniki vasitələrdən) və odlu silahdan istifadə etmək;

12. müstəqil surətdə, yaxud digər hüquq mühafizə orqanları cəlb edilməklə, gömrük nəzarəti zonasında rejim qaydalarına riayət olunmasına nəzarət etmək, gömrük xidmətinin infrastruktur obyektlərinin mühafizə sistemini təşkil etmək, gömrük sərhədinin qorunması məqsədi ilə başqa tədbirləri həyata keçirmək;

13. malların və nəqliyyat vasitələrinin gömrük sərhədindən keçirilməsi, həmçinin gömrük nəzarəti altında yerləşdirilən malların daşınması, saxlanması, onlar üzərində yük əməliyyatlarının aparılması ilə bağlı faktları və hadisələri sənədləşdirmək, audiyolar, video və foto çəkilişlər aparmaq;

14. öz funksiyalarını yerinə yetirmək məqsədi ilə şəxslərə gömrük qanunvericiliyinin pozulmasının aradan qaldırılması üçün yazılı formada xəbərdarlıqlar göndərmək və tələblərinin yerinə yetirilməsinə nəzarət etmək;

15. gömrük rəsmiləşdirilməsinin və nəzarətinin müasir metod və vasitələrinin tətbiqi məsələləri üzrə xarici ticarət iştirakçıları ilə əməkdaşlıq etmək məqsədi ilə onlarla rəsmi münasibətlər yaratmaq, məsləhətləşmələr aparmaq;

16. gömrük orqanlarında kargüzarlığın təşkil edilməsi, icra və əmək intizamına riayət olunması üzrə işin təşkili vəziyyətini yoxlamaq;

17. Azərbaycan Respublikasının və xarici dövlətlərin xüsusi təyinatlı təhsil müəssisələrində kadrların hazırlanması üzrə müqavilələr bağlamaq;

18. fəaliyyət istiqamətlərinə uyğun rəylər vermək, təhlillər və ümumiləşdirmələr aparmaq, analitik materiallar hazırlamaq, gömrük işi sahəsi üzrə tədqiqatlar aparmaq, təkliflər vermək;

19. qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada xüsusi bülletenlər və digər nəşrlər buraxmaq;

20. Azərbaycan Respublikasının gömrük işi sahəsi üzrə beynəlxalq müqavilələrə tərəfdar çıxması barədə təkliflər vermək;

21. qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada müvafiq beynəlxalq təşkilatlarla, xarici dövlətlərin aidiyyəti dövlət orqanları (qurumları) ilə əməkdaşlıq etmək, xarici dövlətlərin müvafiq təcrübəsini öyrənmək;

22. müstəqil ekspertləri və mütəxəssisləri qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada öz fəaliyyətinə cəlb etmək;

23. Komitə sisteminə daxil olan gömrük orqanlarının və onun tabeliyində olan digər qurumların fəaliyyətini yoxlamaq və təftişini həyata keçirmək;

24. gömrük işi sahəsi üzrə dövlət və yerli özünüidarəetmə orqanlarına, fiziki və hüquqi şəxslərə zəruri məlumatlar (sənədlər) barədə sorğu vermək və onlardan belə məlumatları (sənədləri) almaq;

25. qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada istifadəsində olan dövlət əmlakı barəsində hüquqları həyata keçirmək;

26. Komitənin ehtiyacları üçün əsaslı tikinti aparılması, bina və tikililərin yenidən qurulması və təmiri ilə bağlı işlər görmək, qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş hallarda müsabiqə keçirmək, müqavilələr bağlamaq, onların yerinə yetirilməsinə nəzarət etmək;

27. gömrük orqanlarının vəzifəli şəxslərinin və Komitənin tabeliyində olan digər qurumların işçilərinin əmək şəraitinin, maddi təminatının və sosialməişət xidmətinin yaxşılaşdırılması barədə təkliflər vermək;

28. fəaliyyət istiqamətlərinə uyğun olaraq qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş digər hüquqları həyata keçirmək.

Komitənin aparatı, onun strukturuna daxil olan gömrük orqanları və tabeliyində olan digər qurumlar, həmçinin Naxçıvan Muxtar Respublikasının Dövlət Gömrük Komitəsi Komitənin vahid sistemini təşkil edir. Komitə öz fəaliyyətini bilavasitə və həmin qurumlar vasitəsilə həyata keçirir. Komitənin strukturu və işçilərinin ümumi say tərkibi Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən müəyyən edilir.

Komitə sistemində qulluq keçmə qaydaları və Komitənin vəzifəli şəxslərinin hüquqi statusunun əsasları qanunvericiliklə müəyyən edilir.

Komitəyə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən vəzifəyə təyin və vəzifədən azad edilən Azərbaycan Respublikası Dövlət Gömrük Komitəsinin sədri rəhbərlik edir. Sədr Komitəyə həvalə olunmuş vəzifələrin yerinə yetirilməsi və hüquqların həyata keçirilməsi üçün şəxsən məsuliyyət daşıyır.

Sədrin Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən vəzifəyə təyin və vəzifədən azad edilən bir birinci müavini və dörd müavini vardır. Sədrin müavinləri onlara sədr tərəfindən həvalə

edilmiş vəzifələri yerinə yetirir və bunun üçün şəxsən məsuliyyət daşıyırlar.

Sədr:

1. komitənin işini təşkil edir və ona rəhbərlik edir;
2. müavinləri arasında vəzifə bölgüsü aparır, onların, habelə Komitənin digər vəzifəli şəxslərinin ştat, kadr, maliyyə, istehsalat-təsərrüfat və digər məsələlər üzrə səlahiyyətlərini müəyyənləşdirir və qarşılıqlı fəaliyyətini təmin edir;

3. Komitənin aparatının struktur bölmələrinin, gömrük orqanlarının və tabeliyində olan digər qurumların əsasnamələrinin təsdiqi barədə, həmçinin normativ hüquqi aktları qərarlar formasında qəbul edir;

4. Komitənin tabeliyində olan hüquqi şəxslərin nizamnamələrini təsdiq edilmək üçün qanunvericiliklə müəyyən olunmuş qaydada təqdim edir;

5. müəyyən edilmiş struktur, əməkhaqqı fondu və işçilərin say həddi daxilində Komitənin aparatının, tabeliyində olan gömrük orqanlarının və digər qurumların strukturunu, ştat cədvəlini və ayrılmış büdcə təxsisatı daxilində onların xərclər smetasını təsdiq edir;

6. müəyyən edilmiş qaydada Komitənin aparatının işçilərini, gömrük orqanlarının və tabeliyində olan digər qurumların rəhbərlərini vəzifəyə təyin və vəzifədən azad edir, həmçinin digər işçilərini vəzifəyə təyin və vəzifədən azad edir;

7. Komitənin vəzifəli şəxslərinin vəzifəyə təyin və vəzifədən azad etmə ilə bağlı səlahiyyətlərini müəyyən edir, kadr nomenklaturasını təsdiq edir və qanunvericiliklə müəyyən olunmuş qaydada işçilərin attestasiyasının keçirilməsini təşkil edir;

8. Komitənin vəzifəli şəxslərinin təltif edilmələri üçün müəyyən olunmuş qaydada döş nişanlarını təsis edir, onların təsvirini və əsasnaməsini təsdiq edir, Komitənin vəzifəli şəxslərini döş nişanı, Komitənin fəxri fərmanı ilə, həmçinin Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən səlahiyyət verildiyi halda, müvafiq medallarla təltif edir, habelə normativ hüquqi aktlarda nəzərdə tutulmuş digər həvəsləndirmə tədbirlərini tətbiq edir;

9. gömrük sisteminin inkişafı sahəsində səmərəli əməkdaşlığa və verdikləri töhfələrə görə Azərbaycan Respublikasının və xarici ölkələrin dövlət və digər qurumlarının, habelə beynəlxalq təşkilatların nümayəndələrini və ölkə vətəndaşlarını Komitənin fəxri fərmanı və döş nişanı, həmçinin Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən səlahiyyət verildiyi halda, müvafiq medalla təltif edir;

10. qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada Komitə sistemində daxil olan gömrük orqanlarının vəzifəli şəxslərinin və tabeliyində olan digər qurumların işçiləri barədə intizam tənbehi tədbirlərini tətbiq edir;

11. əmr və sərəncamlar formasında qeyri-normativ hüquqi aktlar qəbul edir və onların, habelə Komitədə qəbul edilmiş normativ hüquqi aktların icrasını təşkil edir, yoxlayır və buna nəzarəti həyata keçirir;

12. Komitənin vəzifəli şəxslərinin qanunvericiliyə zidd olan qərarlarını ləğv edir;

13. Azərbaycan Respublikasının və xarici ölkələrin dövlət və digər qurumları ilə münasibətlərdə Komitəni təmsil edir, verilmiş səlahiyyətlər daxilində müvafiq beynəlxalq sənədləri imzalayır;

14. Komitənin səlahiyyətlərinə aid edilən məsələlər üzrə müvafiq il üçün dövlət büdcəsinin və büdcədən kənar fondların formalaşdırılması ilə bağlı təkliflər verir;

15. dövlət büdcəsindən ayrılmış vəsaitin səmərəli xərclənməsini təmin edir;

16. dövlət büdcəsindən ayrılmış vəsait və ştat sayı hüdudlarında, müəyyən olunmuş qaydada gömrük orqanlarının və Komitənin tabeliyində olan digər qurumların (Azərbaycan Respublikası Dövlət Gömrük Komitəsinin Akademiyası istisna olmaqla) yaradılması, yenidən təşkili və ləğvi barədə müvafiq qərarlar qəbul edir;

17. Komitənin tabeliyində olan qurumların nəzdində özünü-maliyyələşdirmə prinsipi əsasında fəaliyyət göstərən qurumların yaradılması, yenidən təşkili və ləğvi barədə müvafiq qərarlar qəbul edir;

18. dövlət büdcəsindən ayrılan vəsaitlərin, büdcədən kənar xüsusi vəsaitlərin sərəncamçısı olmaqla, maliyyə vəsaitini gömrük

orqanları və Komitənin tabeliyində olan digər qurumlar arasında bölüşdürür, ayrılmış vəsaitlərin həddi nəzərə alınmaqla işçilərin vəzifə maaşlarına qanunvericiliklə müəyyən edilmiş əlavələrin, maddi yardım və mükafatların verilməsini təmin edir;

19. gömrük orqanlarına işə qəbulun müsabiqə və şəffaflıq əsasında həyata keçirilməsini təmin edir;

20. gömrük orqanlarının vəzifəli şəxslərinə xüsusi rütbələr verir və ali xüsusi rütbələr verilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdimat verir;

21. Komitədə daxili təhlükəsizliyin təminatı məsələləri ilə əlaqədar qərarlar qəbul edir;

22. Azərbaycan Respublikası Dövlət Gömrük Komitəsinin Akademiyası rəisinin təqdimatı ilə Akademiyanın Elmi Şurasının tərkibini təsdiq edir;

23. Azərbaycan Respublikası Dövlət Gömrük Komitəsinin Akademiyası rəisinin vəzifəyə təyin və vəzifədən azad edilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdimat verir, Azərbaycan Respublikası Dövlət Gömrük Komitəsinin Akademiyası rəisinin müavinlərini Azərbaycan Respublikası Dövlət Gömrük Komitəsinin Akademiyası rəisinin təqdimatına əsasən vəzifəyə təyin və vəzifədən azad edir.

Sədr öz səlahiyyətlərinin bir hissəsinin həyata keçirilməsini, yaxud vəzifələrinin müvəqqəti olaraq icrasını müavinlərindən birinə tapşıra bilər.

Komitədə sədrdən (kollegiyanın sədri), onun müavinlərindən, Naxçıvan Muxtar Respublikası Dövlət Gömrük Komitəsinin sədrindən və Komitənin digər rəhbər işçilərindən ibarət kollegiya yaradılır. Komitənin kollegiyasının tərkibinə həmçinin mütəxəssislər və alimlər də daxil edilə bilər.

Kollegiya üzvlərinin sayı və tərkibi Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən təsdiq edilir.

Kollegiyanın iclaslarında gömrük orqanlarının fəaliyyətinin əsas istiqamətləri, icra intizamının vəziyyəti, kadr məsələləri, normativ hüquqi aktların layihələri müzakirə olunur, digər mühüm məsələlərə baxılır və müvafiq qərarlar qəbul edilir.

Komitənin kollegiyası qərarlar formasında aşağıdakı normativ hüquqi aktları qəbul edir:

1. Komitə ilə digər şəxslər (qurumlar) arasında münasibətləri tənzimləyən normativ hüquqi aktlar;

2. qəbul edilməsi Azərbaycan Respublikasının Prezidenti və ya Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti tərəfindən Komitəyə tapşırılmış konkret normativ hüquqi aktlar;

3. bir neçə dövlət orqanının fəaliyyətini tənzimləyən vahid (birgə) normativ hüquqi aktlar;

4. qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hallarda müvafiq dövlət orqanları ilə razılaşdırılmalı olan normativ hüquqi aktlar;

5. sədrin təşəbbüsü ilə Komitənin kollegiyasının müzakirəsinə çıxarılan, bu Əsasnamənin 5.6.3-cü yarım bəndində nəzərdə tutulmuş normativ hüquqi aktlar;

6. bu Əsasnamənin 5.11.1–5.11.5-ci yarım bəndlərinə uyğun olaraq Komitənin kollegiyasının qəbul etdiyi normativ hüquqi aktların ləğvi və ya onlarda dəyişikliklərin edilməsi.

Komitənin kollegiyasının iclasları onun üzvlərinin yarıdan çoxu iştirak etdikdə səlahiyyətli dir. Komitənin kollegiyasının qərarları onun üzvlərinin sadə səs çoxluğu ilə qəbul edilir. Komitənin kollegiyasının qərarı qəbul edilərkən səslər bərabər olarsa, kollegiya sədrinin səsi həlledici hesab edilir.

Kollegiyanın iclasları sədr tərəfindən mütəmadi olaraq çağırılır.

Kollegiyanın iş qaydasını sədr müəyyənləşdirir.

Komitənin kollegiyasının üzvləri və sədr arasında fikir ayrılığı yarandığı hallarda, sədr bu barədə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat verərək öz qərarını həyata keçirir. Komitənin kollegiyasının üzvləri şəxsi fikirlərini Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə çatdıra bilərlər.

Komitənin kollegiyasının iclaslarına, zəruri hallarda, digər icra hakimiyyəti orqanlarının və təşkilatların, habelə qeyri-hökumət təşkilatlarının nümayəndələri dəvət edilə bilərlər.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Gömrük Komitəsinin strukturuna daxil olan qurumlar:

1. ərazi gömrük idarələri:

- 1.1. Bakı Baş Gömrük İdarəsi;
- 1.2. Sumqayıt Baş Gömrük İdarəsi;
- 1.3. digər ərazi gömrük idarələri;
2. ixtisaslaşdırılmış gömrük idarələri:
 - 2.1. Hava Nəqliyyatında Baş Gömrük İdarəsi;
 - 2.2. Xəzər dənizində Azərbaycan Respublikasının İqtisadi Mənafeələrinin Mühafizəsi Gömrük İdarəsi;
 - 2.3. Enerji Gömrük İdarəsi;
 - 2.4. Aksız Baş Gömrük İdarəsi;
 - 2.5. Avtonəqliyyat Baş Gömrük İdarəsi;
- Digər qurumlar:
 1. Tibbi Xidmət İdarəsi;
 2. Avtomobil Nəqliyyatı İdarəsi;
 3. Mərkəzi Gömrük Ekspertizası İdarəsi;
 4. Baş Gömrük Mühafizə Xidməti;
 5. Azərbaycan Respublikası Dövlət Gömrük Komitəsinin Akademiyası;
 6. «Azərterminalkompleks» Birliyi;
 7. İdman-Sağlamlıq Mərkəzi;
 8. Kinoloji Mərkəz;
 9. gömrük laboratoriyaları.

Ev tapşırığı:

1. Gömrük ərazisi və gömrük sərhədi nədir?
2. Gömrük qanunvericiyi hansı müddəaları özündə cəmləşdirir?
3. Gömrük qanunvericiliyindən başqa hansı digər qanunvericilik aktlarına gömrük ödənişləri və gömrük nəzarəti məsələləri daxil edilə bilər?
4. Azərbaycan Respublikasının **İnzibati Xətalər Məcəlləsində** gömrük münasibətlərinə aid hansı müddəalar təsbit olunub?
5. Azərbaycan Respublikasının **Cinayət Məcəlləsində** gömrük münasibətlərinə aid hansı müddəalar təsbit olunub?

6. «Azərbaycan Respublikasının Dövlət Gömrük Komitəsi haqqında Əsasnamə»nin əsas müddələrini şərh edin.

Ədəbiyyat siyahısı

1. Gömrük Məcəlləsi 2011, Bakı, Hüquq ədəbiyyatı, 2015
2. Azərbaycan Respublikasının Dövlət Gömrük Komitəsi haqqında Əsasnamənin və komitənin strukturunun təsdiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 4 iyun 2012, № 646
3. A.Ş.Şəkərliyev Gömrük işinin təşkili
4. A.M.Məhərrəmov Azərbaycan beynəlxalq gömrük münasibətlərinin tənzimlənməsi probleminin mümkün həlli yolları. ADPU-nin professor müəllim heyətinin 64-cü həsr olunmuş elmi konfransın materialları. Bakı,2015-ci il, səh 152-158
5. M.Y.Yadulla.”Gömrük siyasəti və iqtisadi təhlükəsizlik”. Beynəlxalq hüquq və inteqrasiya problemləri elmi analitik və praktiki jurnal. 2014 №4
6. M.M.Aslanova. “Xarici ticarətin gömrük siyasəti və qarşılıqlı əlaqəsi”. Hüquqi dövlət və qanun. Elmi nəzəri təcrübi jurnal.2009.№8

Mövzu 2 Gömrük nəzarətinin həyata keçirilmə qaydaları

- 1. Malların və nəqliyyat vasitələrinin gömrük nəzarətindən keçirilməsi**
- 2. Gömrük nəzarətinin müəyyən formalarından azad etmə**
- 3. Gömrük nəzarətinin həyata keçirilməsində texniki nəzarət vasitələrindən istifadə**
- 4. Malların, nəqliyyat vasitələrinin, binaların və başqa yerlərin eyniləşdirilməsi**
- 5. Gömrük nəzarətinin həyata keçirilməsinə yardım üçün mütəxəssislərin və ekspertlərin cəlb edilməsi**

Bütün şəxslər malları Gömrük Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş qaydada, bərabər əsaslarla gömrük ərazisinə gətirmək və bu ərazidən aparmaq hüququna malikdirlər. Bu Məcəllədə nəzərdə tutulan hallar istisna olmaqla, heç bir şəxs malları gömrük ərazisinə gətirmək və bu ərazidən aparmaq hüququndan məhrum edilə və ya onun bu hüququ məhdudlaşdırıla bilməz. Bu Məcəllədə nəzərdə tutulan hallar istisna olmaqla, gömrük ərazisinə gətirilən və bu ərazidən aparılan bütün mallar və nəqliyyat vasitələri, gömrük rüsumları və vergilərin tutulma obyektləri olub-olmadığından asılı olmayaraq gömrük nəzarətindən keçməlidir. Gömrük orqanları gömrük nəzarətini həyata keçirərkən, Gömrük Məcəlləsinin 84-cü maddəsində və gömrük işi üzrə digər qanunvericilik aktlarında müəyyən edilmiş hallar istisna olmaqla, gömrük nəzarətinin bu Məcəllənin 92.2-ci maddəsində göstərilən bütün formalarından istifadə etmək hüququna malikdirlər.

Gömrük sərhəd buraxılış məntəqələrində Gömrük Məcəlləsinin 214-cü və 215-ci maddələri, «Mülki dövriyyədə olmasına yol verilməyən (mülki dövriyyədən çıxarılmış) əşyaların siyahısı haqqında», «Mülki dövriyyənin müəyyən iştirakçılara mənsub ola bilən və dövriyyədə olmasına xüsusi icazə əsasında yol verilən (mülki dövriyyəsi məhdudlaşdırılmış) əşyaların siyahısı haqqında», «Azərbaycan Respublikasının ərazisində dövriyyəsi qadağan edilmiş, məhdudlaşdırılmış və nəzarət edilən narkotik vasitələrin,

psixotrop maddələrin, habelə Azərbaycan Respublikasının ərazisində idxalına, ixracına, tranzit nəql edilməsinə və istehsalına lisenziya (xüsusi razılıq) tələb olunan prekursorların siyahılarının təsdiq edilməsi haqqında», «Aviasiya haqqında» Azərbaycan Respublikasının qanunları, müvafiq icra hakimiyyəti orqanının qərarı ilə gömrük ərazisinə gətirilməsi və ya bu ərazidən aparılması qadağan edilən, yaxud məhdudlaşdırılan malların siyahısı hər kəs üçün yaxşı görünən lövhələrdə yerləşdirilməlidir. Həmin siyahılarda malların gətirilməsi və ya aparılmasına qadağa qoyan, yaxud məhdudlaşdırılan qanunun və digər normativ hüquqi aktların adı, qəbul edilmə tarixi və müvafiq maddəsi (bəndi) əks etdirilməlidir.

Gömrük Məcəlləsinin 82.5-ci maddəsində göstərilən siyahılardakı malların gömrük ərazisinə gətirilməsinə və ya bu ərazidən aparılmasına məhdudiyət qoyan vəzifəli şəxs həmin malları gömrük sərhədindən keçirən şəxsə bu barədə müvafiq normativ hüquqi aktın adını, maddəsini (bəndini) və qəbul edilmə tarixini əks etdirən protokolun surətini verməlidir. Gömrük Məcəlləsinin 82.5-ci maddəsində göstərilən siyahılarda nəzərdə tutulmayan malların gömrük ərazisinə gətirilməsinə və ya bu ərazidən aparılmasına məhdudiyət qoyan vəzifəli şəxslər cinayət və ya inzibati məsuliyyətə cəlb edirlər. Şəxs barəsində gömrük nəzarətinin müəyyən formalarının tətbiq olunmaması və ya onlardan azad etmə onu bu Məcəllənin müddəalarına, digər qanunvericilik aktlarına, beynəlxalq müqavilələrə riayət etmək vəzifəsindən azad etmir.

Gömrük ərazisinə gətirilən mallar və nəqliyyat vasitələri gömrük sərhədini keçdiyi andan başlayaraq aşağıdakı hallardan biri baş verənədək gömrük nəzarəti altında olurlar:

- 1.1. sərbəst dövriyyəyə buraxılanadək;
- 1.2. məhv edilənədək;
- 1.3. dövlətin xeyrinə imtina olunanadək;
- 1.4. malların dövlət mülkiyyətinə keçirilməsi, yaxud bu Məcəllənin 330-cu maddəsinə müvafiq olaraq onlar barəsində sərəncam verilməsinədək;
- 1.5. mallar və nəqliyyat vasitələri gömrük ərazisindən faktiki çıxarılanadək.

İxrac gömrük proseduru, daxili tranzit və ya xaricdə emal xüsusi gömrük prosedurları üçün bəyan edilən daxili mallar və nəqliyyat vasitələri müvafiq gömrük bəyannaməsi gömrük orqanı tərəfindən təsdiq olunduğu vaxtdan başlayaraq, gömrük ərazisindən aparılana, dövlətin xeyrinə imtina ya məhv edilənə, yaxud gömrük bəyannaməsinin bu Məcəllənin 154-cü maddəsinə uyğun olaraq ləğvinədək gömrük nəzarəti altında olurlar.

Son istifadə xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilmiş mallar bu Məcəllənin 195-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş müddətdə gömrük nəzarəti altında olurlar. Gömrük nəzarəti altında olan mallar və nəqliyyat vasitələrindən istifadə olunmasına və onlar barəsində sərəncam verilməsinə bu Məcəllə ilə müəyyənləşdirilmiş qaydada və şərtlər daxilində yol verilir.

Əvvəllər gömrük ərazisindən çıxarılmış malların və nəqliyyat vasitələrinin, yaxud emal məhsullarının gömrük qanunvericiliyinə əsasən mütləq qaydada geri qaytarılması nəzərdə tutulduğu hallarda, gömrük orqanları həmin malların və nəqliyyat vasitələrinin, yaxud emal məhsullarının geri gətirilməsinə dair öhdəliklərin şəxslər tərəfindən bu Məcəllədə göstərilən qaydada, gömrük prosedurlarının şərtlərinə uyğun olaraq yerinə yetirilməsinə nəzarəti həyata keçirirlər.

Gömrük nəzarətinin müəyyən formalarından azad etmə Gömrük Məcəlləsi, gömrük işi üzrə digər qanunvericilik aktları və beynəlxalq müqavilələrlə müəyyən olunur. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin və onunla birlikdə gedən ailə üzvlərinin şəxsi baqajı gömrük yoxlamasından azaddır. Xidməti vəzifələrinin icrası ilə əlaqədar gömrük sərhədindən keçən Azərbaycan Respublikası Baş nazirinin, onun müavinlərinin, Azərbaycan Respublikası müvafiq icra hakimiyyəti orqanlarının rəhbərlərinin, Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi deputatlarının və Azərbaycan Respublikasının İnsan hüquqları üzrə müvəkkilinin (ombudsmanın) şəxsi baqajları gömrük yoxlamasından azaddır.

Öz yoluna davam edən xarici hərbi gəmilərin, hərbi hava gəmilərinin, eləcə də digər hərbi texnikanın gömrük yoxlamasından azad edilməsi dövlətlərarası sazişlərlə tənzimlənir. Beynəlxalq

müqavilələrə uyğun olaraq gömrük nəzarətinin müəyyən formalarından azad etmə bu sazişlər təsdiq edildikdən (ratifikasiya olunduqdan) sonra həyata keçirilir.

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin «Gömrük nəzarətinin həyata keçirilməsi Qaydaları»nın təsdiq edilməsi haqqında 18 yanvar 2013 cü il, 7 № Qərarına əsasən "Gömrük nəzarətinin həyata keçirilməsi Qaydaları" Azərbaycan Respublikası Gömrük Məcəlləsinin 92.6.1-ci maddəsinə uyğun olaraq hazırlanmışdır və mal və nəqliyyat vasitələri üzərində gömrük nəzarətinin həyata keçirilməsi qaydalarını müəyyən edir. Bu Qaydalar gömrük sərhəd buraxılış məntəqələrində və gömrük rəsmiləşdirilməsi yerlərində istehsal və ya kommersion məqsədləri üçün nəzərdə tutulan mallara və nəqliyyat vasitələrinə münasibətdə gömrük nəzarətinin həyata keçirilməsi ilə bağlı məsələləri tənzimləyir.

Fiziki şəxslər tərəfindən istehsal, yaxud kommersion məqsədləri üçün nəzərdə tutulmayan mallar Azərbaycan Respublikasının gömrük sərhədindən güzəştli və sadələşdirilmiş qaydada keçirilir və bu mallara münasibətdə gömrük nəzarəti Gömrük Məcəlləsinə əsasən tənzimlənilir. Gömrük nəzarəti gömrük qanunvericiliyinə riayət olunmasını təmin etmək məqsədi ilə gömrük orqanlarının həyata keçirdiyi tədbirlər toplusudur. Azərbaycan Respublikasının gömrük orqanları tərəfindən gömrük nəzarətini həyata keçirmək üçün qanunvericiliklə müəyyən olunmuş forma, üsul və vasitələrdən istifadə edilir.

Gömrük nəzarətinin formaları Gömrük Məcəlləsinin 92.2-ci maddəsinə əsasən müəyyən edilir. Gömrük orqanlarının vəzifəli şəxsləri gömrük nəzarətinin müstəsna forması kimi şəxsi yoxlamaları gömrük idarəsinin və ya struktur bölməsinin rəhbərliyinin qərarı əsasında həyata keçirirlər. Seçilmiş gömrük nəzarətinin formasının tətbiqi zamanı səmərəliliyi artırmaq üçün həyata keçirilən tədbirlər gömrük nəzarətinin üsullarını təşkil edir. Gömrük orqanlarının vəzifəli şəxsləri gömrük nəzarətini aşağıdakı üsullarla həyata keçirirlər:

1. gömrük təminatı vasitələrindən istifadə etməklə;
2. gömrük nəzarətinin həyata keçirilməsinə yardım üçün mütəxəssisləri və ekspertləri cəlb etməklə;
3. gömrük nəzarəti zonalarını yaratmaqla və qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş digər üsullarla.

Gömrük nəzarətinin həyata keçirilməsi zamanı gömrük orqanları aşağıdakı vasitələrdən istifadə edirlər:

1. texniki nəzarət vasitələrindən (detektorlar, rentgen aparatları, sürətçıxaran avadanlıqlar, mexaniki, elektrik, elektron cihazlar, gömrük nəzarəti üzrə müşayiət qurğuları, qlobal mövqetəyinetmə sistemi (GPS) və s.);
2. dəniz (çay) və hava gəmilərindən;
3. gömrük orqanlarının informasiya resurslarından;
4. xidməti itlərdən və gömrük nəzarətinin məqsədlərinə nail olmaq üçün siyahısı Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti tərəfindən müəyyən edilmiş digər vasitələrdən.

Gömrük nəzarətinin həyata keçirilməsi üçün aşağıdakı sənədlər tələb olunur:

1. nəqliyyat sənədləri;
2. mallar və nəqliyyat vasitələri barədə məlumatları özündə əks etdirən bəyannamə.

Gömrük nəzarətinin həyata keçirilməsi məqsədi ilə tələb olunan nəqliyyat sənədləri şəxslər tərəfindən gömrük orqanlarına təqdim edilir. Gömrük nəzarətinin və gömrük rəsmiləşdirilməsinin həyata keçirilməsi məqsədi ilə şəxslər tərəfindən gömrük prosedurlarının tələblərinə uyğun olaraq gömrük bəyannaməsi verilir. Gömrük bəyannaməsində göstərilən məlumatlar üzrə gömrük orqanları tərəfindən tələb olunduğu hallarda şəxslər müvafiq təsdiqedicilik sənədləri gömrük orqanına təqdim edirlər. Gömrük Məcəlləsinin 40.2-ci maddəsinə uyğun olaraq, tələb olunan sənədləri təqdim edən şəxs onlarda göstərilən məlumatların düzgünlüyünə və tamlığına görə cavabdehdir. Gömrük işi üzrə digər qanunvericilik aktları ilə gömrük orqanlarına təqdim olunması nəzərdə tutulmuş sənədlər, o cümlədən gömrük bəyannamələri elektron formada təqdim oluna bilər.

Azərbaycan Respublikasının gömrük ərazisində gömrük nəzarətinin həyata keçirilməsi zamanı gömrük orqanları sərəncamında olan dəniz (çay) gəmilərindən istifadə edə bilər. Dəniz (çay) gəmilərindən Azərbaycan Respublikasının daxili sularında və Xəzər dənizinin (gölünün) Azərbaycan Respublikasına mənsub olan bölməsində gömrük qanunvericiliyinə riayət olunmasını təmin etmək məqsədi ilə müşayiət və patrul məqsədləri üçün istifadə olunur. Gömrük orqanları sərəncamında olan dəniz (çay) gəmilərindən gömrük qanunvericiliyinin tələblərini pozan və gömrük ərazisini tərk edən dəniz (çay) gəmilərinin saxlanması, onların geri qaytarılması üçün istifadə edir.

Gömrük ərazisində gömrük nəzarətinin həyata keçirilməsi zamanı gömrük orqanları sərəncamında olan hava gəmilərindən istifadə edə bilər. Hava gəmilərindən gömrük ərazisində gömrük qanunvericiliyinə riayət olunmasını təmin etmək məqsədi ilə patrul məqsədləri üçün istifadə edilir. Gömrük orqanları gömrük qanunvericiliyinin pozulması hallarına əsaslı şübhə olduqda gömrük ərazisində olan dəniz (çay) və hava gəmilərinə gömrük nəzarətinin həyata keçirilməsi üçün, digər orqanlara sərəncamlarında olan dəniz (çay) və hava gəmilərindən istifadə məqsədi ilə yardım üçün müraciət edə bilər.

Gömrük sərhədindən keçirilən (gömrük ərazisinə gətirilən və bu ərazidən aparılan, o cümlədən tranzit keçirilən) mallar və nəqliyyat vasitələri üzərində gömrük orqanları tərəfindən həyata keçirilən gömrük nəzarəti malların və nəqliyyat vasitələrinin keçirilmə xüsusiyyətindən asılı olaraq gömrük nəzarətinin asanlaşdırılması, tezləşdirilməsi, Azərbaycan Respublikasına gətirilməsi və Azərbaycan Respublikasından aparılması qadağan olunmuş malların buraxılmamasının təmin edilməsi işinə xidmət edir. Gömrük ərazisinə gətirilən, həmçinin bu ərazidən aparılan mallar və nəqliyyat vasitələri üzərində gömrük orqanları tərəfindən həyata keçirilən gömrük nəzarətinin mərhələlərinin ardıcılığı bu Qaydalarla müəyyən edilir.

Gömrük sərhəd buraxılış məntəqələrində mallar və nəqliyyat vasitələri üzərində gömrük nəzarəti bir-birini tamamlayan üç əsas mərhələdə həyata keçirilir:

1. malları və nəqliyyat vasitələrini gömrük orqanına təqdim edən şəxs tərəfindən məlumatlandırma (bundan sonra - məlumatlandırma) və gömrük orqanları tərəfindən qeydiyyat (bundan sonra - qeydiyyat);

2. sənədli nəzarət;

3. çatdırılmaya nəzarət.

Məlumatlandırma və qeydiyyat mərhələsi malların və nəqliyyat vasitələrinin gömrük sərhədini keçərək gömrük ərazisinə faktiki daxil olduğu andan və ya gömrük ərazisini tərk etmək məqsədi ilə gömrük sərhəd buraxılış məntəqəsinə daxil olduğu andan başlanılır. Məlumatlandırma və qeydiyyat mərhələsinə aid hərəkətlər aşağıdakılardır:

1. gömrük ərazisinə gələn (gömrük ərazisindən çıxan) nəqliyyat vasitələrinin bilavasitə gömrük sərhəd buraxılış məntəqəsinə daxil olmasına icazə verilməsi;

2. gömrük nəzarəti məqsədi ilə gömrük orqanlarına təqdim edilməsi tələb olunan, mallar və nəqliyyat vasitələri barədə məlumatları əks etdirən sənədlərin qəbul edilməsi;

3. nəqliyyat vasitələri üzərində gömrük baxışının keçirilməsi;

4. nəqliyyat vasitələri üzərində gömrük baxışının nəticəsi üzrə gömrük qaydalarının pozulması və ya digər risk halları müəyyən edildikdə, gömrük yoxlanılmasının aparılması;

5. şəxsi yoxlama aparıldıqda, bu barədə protokolun tərtib olunması;

Mallara və nəqliyyat vasitələrinə gömrük baxışı, nəqliyyat vasitəsinin və ya onun yük hissəsinin açılmadan, eləcə də malların qablaşdırılması pozulmadan gömrük orqanının vəzifəli şəxsi tərəfindən malların və nəqliyyat vasitələrinin, plomb və digər eyniləşdirmə vasitələrinin, fiziki şəxslərə məxsus malların xarici vizual müayinəsinin həyata keçirilməsini nəzərdə tutur. Məlumatlandırma və qeydiyyat mərhələsinə aid edilən hərəkətlər ardıcıl və ya eyni vaxtda həyata keçirilir.

Nəqliyyat vasitələri gömrük nəzarəti zonasına faktiki daxil olmazdan əvvəl gömrük orqanlarında ilkin məlumatların qeydiyyatının aparılması məqsədi ilə fiziki və ya hüquqi şəxslər tərəfindən

Gömrük Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş qaydada mallara və nəqliyyat vasitələrinə dair ilkin məlumatlar təqdim oluna bilər. Sənədli nəzarət mərhələsinə aid edilən hərəkətlər aşağıdakılardır:

1. gömrük prosedurları əsasında gömrük qanunvericiliyinə riayət olunmasını təmin etmək məqsədi ilə nəzarət tədbirlərinin həyata keçirilməsi;

2. gömrük sərhəd buraxılış məntəqələrindən keçirilən malların və nəqliyyat vasitələrinin sənədlərinin, o cümlədən malların baytarlıq, fitosanitar və sanitariya nəzarəti məqsədi ilə sənədlərin, həmçinin Azərbaycan Respublikasının üzv olduğu beynəlxalq konvensiyalarla və müqavilələrlə müəyyən olunmuş sənədlərin yoxlanılmasının həyata keçirilməsi;

3. gömrük orqanlarına təqdim edilmiş malların və nəqliyyat vasitələrinin sənədlərdə göstərilən məlumatlarla uyğunluğunun müəyyən edilməsi;

4. yol vergilərinin hesablanması, icazə blanklarının verilməsi və onlara nəzarət;

5. ödənilməli olan gömrük ödənişlərinin alınmasının təmin edilməsi;

6. əqli mülkiyyət hüquqlarının qorunması üzrə bu Qaydaların 8.7-ci və 9.3-cü bəndləri ilə müəyyən edilmiş tədbirlərin həyata keçirilməsi;

7. gömrük nəzarətinin həyata keçirilməsi məqsədi ilə qanunvericiliklə müəyyən olunmuş digər tədbirlərin görülməsi.

Çatdırmaya nəzarət mərhələsi gömrük nəzarətində olan malların və nəqliyyat vasitələrinin, o cümlədən onlara dair sənədlərin gömrük ərazisində yerləşən göndərən gömrük orqanından təyinat gömrük orqanına çatdırılmasına nəzarəti əhatə edir və iki gömrük orqanı arasında daşınan mallar və nəqliyyat vasitələri üzərində gömrük nəzarətinin və gömrük rəsmiləşdirilməsinin həyata keçirilməsi qaydaları əsasında təşkil olunur. Çatdırmaya nəzarət mərhələsinə aid edilən hərəkətlər aşağıdakılardır:

1. gömrük nəzarətindən keçən malların və nəqliyyat vasitələrinin digər gömrük orqanına çatdırılması üçün sənədləşdirmənin aparılması;

2. çatdırılma üzrə müəyyən olunmuş müddətlərə nəzarət edilməsi;

3. gömrük ərazisini tərk etmək məqsədi ilə gömrük nəzarəti zonasına daxil olan nəqliyyat vasitələrinin faktiki çıxışının təsdiq edilməsi.

Çatdırmaya nəzarət mərhələsində riskli hallar müəyyən olunduqda, gömrük nəzarətinin müvafiq formalarından istifadə etməklə, nəqliyyat vasitəsilə bağlı əlavə gömrük nəzarəti həyata keçirilir. Malların və nəqliyyat vasitələrinin gömrük sərhədindən keçmə məqsədlərindən asılı olaraq gömrük sərhəd buraxılış məntəqələrində gömrük nəzarəti mərhələləri daxilində gömrük hərəkətlərinin biri və ya bir neçəsi həyata keçirilir. Bu hərəkətlər avtomobil, dəmir yolu, hava və dəniz nəqliyyat növləri ilə gömrük sərhədindən keçirilmə xüsusiyyətləri əsasında bu Qaydaların müvafiq müddəaları ilə tənzimlənir. Gömrük sərhəd buraxılış məntəqələrinin fəaliyyət xüsusiyyətləri və infrastruktur imkanları nəzərə alınaraq, gömrük nəzarəti mərhələləri ardıcıl və ya eyni vaxtda həyata keçirilə bilər. Gömrük nəzarəti mərhələsində gömrük hərəkətlərinin yerinə yetirilməsində bir və ya bir neçə gömrük əməkdaşı iştirak edə bilər.

Məlumatlandırma və qeydiyyat mərhələsində gömrük orqanı tərəfindən həyata keçirilən gömrük hərəkətləri malların və nəqliyyat vasitələrinin hərəkət istiqaməti (gömrük ərazisinə gəlmə və ya gömrük ərazisindən getmə) əsasında müəyyən olunur və aşağıdakıları əhatə edir:

1. gömrük ərazisinə gətirilən malların və nəqliyyat vasitələrinin gömrük sərhədini keçdiyi andan gömrük nəzarətinə alınması;

2. gömrük orqanları tərəfindən malların və nəqliyyat vasitələrinin gömrük nəzarəti zonasında yerləşən gömrük baxışı yerinə çatdırılmasına icazə verilməsi;

3. malların və nəqliyyat vasitələrinin gömrük ərazisini tərk etməsi ilə bağlı gömrük hərəkətlərinin həyata keçirilməsi.

Gömrük təminatları olmayan nəqliyyat vasitələri üzərində risklər əsasında gömrük məqsədləri üçün gömrük baxışı və (və ya) gömrük yoxlaması aparılır. Gömrük nəzarətinin formalarının tətbiqi

tamamlandıqdan sonra daşıma sənədində nəzarəti həyata keçirən gömrük orqanının vəzifəli şəxsi tərəfindən zəruri qeydlər aparılır. Gömrük nəzarətinin formalarının nəticəsi üzrə mallara və nəqliyyat vasitələrinə dair məlumatların qeydiyyatı üzrə hərəkətlərə başlanılır. Mallara və nəqliyyat vasitələrinə dair məlumatların qeydiyyatı mal müşayiət sənədlərində göstərilən məlumatlar və (və ya) qısa idxal (ixrac) bəyannaməsinin məlumat göstəriciləri əsasında aparılır. Malların və nəqliyyat vasitələrinin qeydiyyatı tamamlandıqdan sonra gömrük nəzarətinin növbəti mərhələsi olan sənədli nəzarət mərhələsinə başlanılır. Sənədli nəzarət mərhələsinə aid edilən hərəkətlər aşağıdakıları əhatə edir:

1. gömrük sərhədindən keçirilmə məqsədlərini təsdiqləyən sənədlərin yoxlanılması (gömrük ərazisinə gəlmə, gömrük ərazisindən getmə, tranzit);

2. qeydiyyatı alınmış mallara və nəqliyyat vasitələrinə dair məlumatların və sənədlərin yoxlanılması;

3. qadağa və məhdudiyətlərə, eləcə də malların idxal-ixracı ilə bağlı bütün tənzimlənmə qaydalarına riayət olunmasının yoxlanılması;

4. qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş hallarda malların gömrük sərhədindən keçirilməsi üçün icazə sənədlərinin və ya məlumatların mövcudluğunun yoxlanılması;

5. qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş hallarda sənədli nəzarəti həyata keçirən gömrük orqanının vəzifəli şəxsi tərəfindən malların və nəqliyyat vasitələrinin gömrük yoxlanılması (gömrük yoxlanılması sənədli nəzarəti həyata keçirən gömrük orqanının vəzifəli şəxsinin tapşırığına əsasən, sənədli nəzarət mərhələsində gömrük hərəkətlərini aparan gömrük orqanının digər vəzifəli şəxsi və ya məlumatlandırma və qeydiyyat mərhələsində gömrük hərəkətlərini aparan gömrük orqanının vəzifəli şəxsi tərəfindən həyata keçirilə bilər);

6. mallar beynəlxalq yük daşınması kitabçası istifadə edilməklə daşındıqda, onların «Beynəlxalq yük daşınması kitabçası tətbiq etməklə beynəlxalq yük daşımaları haqqında 1975-ci il tarixli Konvensiya»nın tələblərinə uyğunluğu əsasında beynəlxalq yük daşınması kitabçasının rəsmiləşdirilməsi.

Gömrük orqanlarına həvalə edilmiş beynəlxalq avtomobil daşımalarını tənzimləyən «icazə» blanklarının verilməsinə nəzarəti və bu sahədə qanunvericiliyin tələblərinə riayət olunmasını təmin etmək məqsədi ilə aşağıdakılar həyata keçirilir:

1. «icazə» blanklarının verilməsi və buna görə «Dövlət rüsumu haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə müəyyən edilmiş məbləğdə dövlət rüsumunun alınması;

2. yol vergilərinin hesablanması;

3. beynəlxalq avtomobil daşımalarına aid Azərbaycan Respublikası ilə hökumətlərarası sazişi olan xarici dövlətlərin yük və sərnişin avtomobil daşıyıcıları üçün giriş-çıxış və tranzit keçid hüququnu müəyyənləşdirən kvotaların və beynəlxalq icazələrin, həmçinin müntəzəm sərnişin daşımalarında qabaqcadan müəyyən edilmiş marşrut və hərəkət cədvəlinin yoxlanılaraq qeydə alınması.

Çatdırmaya nəzarət mərhələsində bu Qaydaların 6.9-cu bəndinə müvafiq olaraq aşağıdakılar həyata keçirilir:

1. göndərən gömrük orqanından təyinat gömrük orqanına, məlumatları qeydiyyatda alınmış malların və nəqliyyat vasitələrinin və sənədlərin çatdırılmasına nəzarətin təmin edilməsi və müvafiq rəsmiləşdirilmənin aparılması;

2. çatdırılmaya nəzarət mərhələsi üzrə məlumatları qeydiyyatda alınmış malların və nəqliyyat vasitələrinin müəyyən olunmuş müddətlərdə gömrük orqanına çatdırılmasının yoxlanılması;

3 çatdırılma müddətlərinə riayət olunmadığı hallarda axtarış tədbirlərinin həyata keçirilməsi üzrə məlumatlandırılmanın aparılması;

4.çatdırılmanın təsdiqlənməsi.

Dəmiryol buraxılış məntəqələrində məlumatlandırma və qeydiyyat mərhələsində gömrük orqanı tərəfindən həyata keçirilən gömrük hərəkətləri malların və nəqliyyat vasitələrinin hərəkət istiqaməti (gömrük ərazisinə gəlmə və ya gömrük ərazisindən getmə) əsasında müəyyən olunur və aşağıdakıları əhatə edir:

1. beynəlxalq daşımaları həyata keçirən operatorlar tərəfindən qatarların ölkəyə daxil olduğu ana qədər gömrük ərazisinə gələn sərnişinlər barədə təqdim olunan məlumatların yoxlanılması və

təhlillərin aparılması; 2. beynəlxalq daşımaları həyata keçirən operatorlar tərəfindən qatarların yola düşməsi anına qədər gömrük ərazisindən kənar əraziyə yola düşən sərnişinlər barədə təqdim edilmiş məlumatların yoxlanılması və təhlillərin aparılması;

3. dəmiryol qatarının və onlarda daşınan yüklərin gömrük sərhədini keçdiyi andan gömrük nəzarətinə alınması;

4. dəmiryol qatarı ilə daşınan mallara dair məlumatların qeydiyyatının aparılması;

5. dəmiryol qatarı üzərində gömrük baxışının aparılması.

Dəmiryol qatarının və onlarda daşınan mallara dair məlumatların qeydiyyatı mal müşayiət sənədlərində göstərilən məlumatlar və (və ya) qısa idxal (ixrac) bəyannaməsinin məlumat göstəriciləri əsasında aparılır. Sənədli nəzarət mərhələsinə aid edilən hərəkətlər aşağıdakıları əhatə edir:

1. dəmiryol qatarının və onlarda daşınan malların gömrük sərhədindən keçirilməsi ilə bağlı qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş sənədlərin faktiki təqdim edilməsinin yoxlanılması;

2. gömrük sərhədindən keçirilmə məqsədlərini təsdiqləyən sənədlərin yoxlanılması (gömrük ərazisinə gəlmə, gömrük ərazisindən getmə, tranzit);

3. məlumatları qeydiyyata alınmış dəmiryol qatarı və onlarda daşınan mallara dair məlumatların və sənədlərin yoxlanılması;

4. qadağa və məhdudiyətlərə, eləcə də malların idxal-ixracı ilə bağlı bütün tənzimlənmə qaydalarına riayət olunmasının yoxlanılması;

5. qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş hallarda malların gömrük sərhədindən keçirilməsi üçün icazə sənədlərinin və ya məlumatların mövcudluğunun yoxlanılması;

6. qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş hallarda sənədli nəzarəti həyata keçirən gömrük orqanının vəzifəli şəxsi tərəfindən dəmiryol qatarının və onlarda daşınan malların gömrük yoxlanılması (gömrük yoxlanılması sənədli nəzarəti həyata keçirən gömrük orqanının vəzifəli şəxsinin tapşırığına əsasən, sənədli nəzarət mərhələsində gömrük hərəkətlərini aparan gömrük orqanının digər vəzifəli şəxsi və ya məlumatlandırma və qeydiyyat mərhələsində gömrük

hərəkətlərini aparan gömrük orqanının vəzifəli şəxsi tərəfindən həyata keçirilə bilər).

Aparılan hərəkətlərin nəticəsi üzrə mal müşayiət sənədində gömrük orqanının qeydləri aparılır. Çatdırmaya nəzarət mərhələsində bu Qaydaların 6.9-cu bəndində müəyyən olunmuş hərəkətlər həyata keçirilir. Hava və dəniz nəqliyyatı və onlarda daşınan mallara dair məlumatların qeydiyyatı mal müşayiət sənədlərində göstərilən məlumatlar və (və ya) qısa idxal (ixrac) bəyannaməsinin məlumat göstəriciləri əsasında aparılır. Hava və dəniz nəqliyyatı ilə daşınan mallar üzərində «Məlumatlandırma və qeydiyyat», «Sənədli nəzarət» və «Çatdırmaya nəzarət» mərhələlərinə aid edilən gömrük hərəkətləri bu Qaydaların 6-cı hissəsinə uyğun olaraq həyata keçirilir.

Gömrük rəsmiləşdirilməsi yerlərində malların və nəqliyyat vasitələrinin yerləşdirildiyi müvafiq gömrük prosedurunun tələblərinə riayət olunmasını təmin etmək məqsədi ilə gömrük nəzarəti həyata keçirilir. Gömrük rəsmiləşdirilməsi yerlərində gömrük nəzarəti mərhələlərinə aşağıdakılar aid edilir:

1. gömrük bəyannamələrinin qeydiyyatı və uçuğu;
2. seçilmiş gömrük prosedurunun tələblərinə riayət edilməsinə nəzarət;
3. xarici iqtisadi fəaliyyətin mal nomenklaturasına uyğun olaraq malların kodunun və mənşə ölkəsinin müəyyənləşdirilməsinin düzgünlüyünə, məhdudiyət və qadağalar üzrə qanunvericiliklə müəyyən edilmiş tələblərə riayət edilməsinə nəzarət;
4. valyuta nəzarəti və gömrük dəyərinin müəyyən edilməsinə nəzarət;
5. gömrük ödənişlərinə nəzarət;
6. gömrük baxışı;
7. gömrük bəyannamələrinin Gömrük Məcəlləsinin 151-ci maddəsi ilə müəyyən edilmiş şərtlərə uyğunluğunun yoxlanılması və təsdiqi.

Gömrük orqanları malların və nəqliyyat vasitələrinin gömrük ərazisinə daxil olmasını, bu ərazidən çıxmasını, tranzitini, daşınmasını və son istifadəsini tənzimləyən gömrük qanunvericiliyinə, həmçinin icrasına nəzarət gömrük orqanlarına həvalə edilmiş digər

qanunvericiliyə və beynəlxalq müqavilələrə riayət olunmasını təmin etmək məqsədi ilə gömrük nəzarətini həyata keçirirlər. Gömrük nəzarəti həyata keçirilərkən müasir texnologiya və avadanlıqdan istifadə edilir.

Gömrük orqanlarının vəzifəli şəxsləri gömrük nəzarətini aşağıdakı formalarda həyata keçirirlər:

1. malların və nəqliyyat vasitələrinin yoxlanılması;
2. şəxsi yoxlama;
3. gömrük məqsədləri üçün lazım olan məlumatların, elektron və ya kağız üzərində yazılı formalarda sənədlərin, o cümlədən Azərbaycan Respublikasının dövlət sərhədinin buraxılış məntəqələrindən keçirilən malların baytarlıq, fitosanitar, gigiyenik və digər sertifikatlarla (şəhadətnamələrlə) müşayiət olunmasının yoxlanılması;
4. gömrük auditi;
5. şəxslərin sorğu-sual edilməsi;
6. gömrük nəzarətindən keçməli olan mallara və nəqliyyat vasitələrinə, onların yerləşdiyi ərazilərə və binalara, müvəqqəti saxlanma və gömrük anbarlarında, sərbəst zonalarda yerləşən ərazilərə və binalara, həmçinin icrasına nəzarət gömrük orqanına həvalə edilmiş fəaliyyətin həyata keçirildiyi digər yerlərə gömrük baxışının keçirilməsi;
7. keşik çəkmənin (patrulluğun) və gömrük müşahidəsinin aparılması.

Beynəlxalq müqavilələrdə nəzərdə tutulduqda, gömrük nəzarəti gömrük ərazisindən kənar ərazidə də həyata keçirilə bilər. Gömrük nəzarətinin formaları milli və beynəlxalq səviyyədə işlənilmiş hazırlanmış meyarlar əsasında risklərin müəyyənləşdirilməsi, qiymətləndirilməsi və qarşısının alınması üzrə zəruri tədbirlərin həyata keçirilməsi məqsədi ilə risklərin idarə olunması təcrübəsinə əsaslanmalıdır. Gömrük nəzarəti formaları seçilərkən bu Gömrük Məcəlləsinin 100.2-ci maddəsində müəyyən edilmiş qaydada yaradılan riskin idarə edilməsi sistemindən istifadə olunur. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı gömrük nəzarətinin təşkili məqsədi ilə aşağıdakıları müəyyən edir:

1. gömrük nəzarətinin həyata keçirilməsi qaydalarını;
2. ümumi risklərin idarə edilməsi qaydalarını;
3. ümumi meyarların və prioritet nəzarət sahələrinin müəyyən edilməsi üzrə qaydaları;
4. aidiyyəti orqanlarla birlikdə risklərə dair məlumatların və gömrük kəşfiyyatı məlumatlarının mübadiləsini tənzimləyən qaydaları.

Gömrük sahələrində, gömrük sərhədi boyunca, gömrük rəsmiləşdirilməsi yerlərində, sərbəst zonalarda, gömrük anbarlarında, malların yükləmə-boşaltma və müvəqqəti saxlanma yerlərində, gömrük nəzarəti altında olan malların daşınmasını həyata keçirən nəqliyyat vasitələrinin dayanacağında, gömrük orqanlarının olduğu yerlərdə və müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi digər yerlərdə müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən gömrük nəzarəti zonaları yaradılır və rejim qaydaları müəyyən edilir. Gömrük nəzarəti zonalarının yaradılması və onların nişanlanması qaydalarını müvafiq icra hakimiyyəti orqanı müəyyən edir. Qanunda nəzərdə tutulan hallar istisna olmaqla, gömrük nəzarəti zonalarında istehsal və digər kommersiya fəaliyyətinin həyata keçirilməsinə, malların, nəqliyyat vasitələrinin, şəxslərin, o cümlədən dövlət orqanlarının vəzifəli şəxslərinin bu zonaların sərhədini keçməsinə və daxilində hərəkətinə yalnız gömrük orqanlarının icazəsi ilə və onların nəzarəti altında yol verilir.

Gömrük sərhədindən malları və nəqliyyat vasitələrini keçirən, yaxud icrasına nəzarət gömrük orqanlarına həvalə olunmuş fəaliyyəti həyata keçirən şəxslər gömrük nəzarəti üçün lazım olan sənədləri və məlumatları bu orqanlara təqdim etməlidirlər. Gömrük nəzarəti üçün lazım olan sənədlərin və məlumatların siyahısı, həmçinin onların təqdim edilmə qaydaları müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilərək rəsmi nəşrlərdə dərc olunur və müvafiq icra hakimiyyəti orqanlarının rəsmi internet saytlarında yerləşdirilir. Gömrük orqanları gömrük nəzarətinin həyata keçirilməsi üçün gömrük sərhədindən malları və nəqliyyat vasitələrini keçirən şəxslərin, gömrük brokerlərinin və ya bu cür əməliyyatlara aidiyyəti olan digər şəxslərin, icrasına nəzarət gömrük orqanına

həvalə olunmuş əməliyyatları haqqında müvafiq təşkilatlardan məlumatlar və arayışlar almaq hüququna malikdirlər. Hüquq mühafizə orqanları, həmçinin vergi və başqa dövlət nəzarəti orqanları gömrük nəzarəti üçün lazım olan məlumatları öz təşəbbüsləri ilə və ya qanunvericiliyə uyğun olaraq gömrük orqanlarının sorğusu əsasında onlara təqdim edirlər.

Gömrük nəzarətindən keçməli olan mallara dair sənədlərə və məlumatlara malik olan şəxslər onların Gömrük Məcəlləsi və müvafiq qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada saxlanılmasını təmin etməlidirlər. Saxlanma üsulundan asılı olmayaraq, gömrük sərhədindən keçirilən mallara dair sənədlər və məlumatlar, həmin malların gömrük nəzarəti altında olan mallar statusunu itirməsindən sonrakı 3 (üç) il ərzində saxlanılmalıdır. Şəxs gömrük orqanlarının vəzifəli şəxslərinin sənədləri və məlumatları əldə etməsinə şərait yaratmalı, bununla bağlı onların suallarını cavablandırmalı, tələb olunduqda, sənədlərin surətlərini onlara təqdim etməlidir. Məlumatlar elektron formada saxlandıqda, şəxs gömrük nəzarətindən keçməli olan mallara dair sənədlər və məlumatlarla tanışlıq üçün gömrük orqanlarının vəzifəli şəxslərini lazımı avadanlıqla təmin etməlidir. Mallar sərbəst dövriyyəyə buraxıldıqda, yaxud ixrac məqsədi ilə bəyan edildikdə, Gömrük Məcəlləsinin 95.2-ci maddəsində nəzərdə tutulan müddətin hesablanması sərbəst dövriyyə üçün buraxılışla və ixracla bağlı gömrük bəyannamələrinin təsdiq edildiyi ilin sonundan başlanır. Mallar digər gömrük proseduru altında yerləşdirildikdə, Gömrük Məcəlləsinin 95.2-ci maddəsində nəzərdə tutulan müddətin hesablanması müvafiq gömrük prosedurunun başa çatdığı ilin sonundan başlanır.

Gömrük Məcəlləsi ilə nəzərdə tutulmuş hallarda gömrük nəzarətinin həyata keçirilməsi üzrə hərəkətlərin yerinə yetirilməsi zamanı protokollar tərtib olunur. Protokollar Azərbaycan Respublikasının dövlət dilində tərtib edilir. Protokolların formasını bu Məcəllənin 82.6-cı, 99.2-ci və 99.3-cü maddələrinin tələbləri nəzərə alınmaqla müvafiq icra hakimiyyəti orqanı müəyyən edir. Protokolda aşağıdakılar göstərilir:

1. protokolun adı;

2. konkret hərəkətlərin həyata keçirilməsinin yeri, tarixi və vaxtı;
3. hərəkətin başlanması və başa çatmasının vaxtı;
4. protokolu tərtib etmiş şəxsin vəzifəsi, adı, soyadı, atasının adı;
5. barəsində müvafiq hərəkət aparılan şəxsin, hal şahidlərinin və hərəkətin həyata keçirilməsində iştirak edən digər şəxslərin adı, soyadı, atasının adı, habelə onların doğulduğu il, ay, gün və yer, vətəndaşlığı, təhsili, iş yeri, məşğuliyyət növü və ya vəzifəsi, yaşadığı və qeydiyyatda olduqları ünvan, Azərbaycan Respublikasının dövlət dilində danışıq bilib-bilməməsi;

6. barəsində müvafiq hərəkət aparılan şəxsə, hal şahidlərinə və hərəkətin həyata keçirilməsində iştirak edən digər şəxslərə onların hüquq, vəzifə və məsuliyyətinin izah edilməsi haqqında qeyd;

7. hərəkətin həyata keçirilməsinə əsas olan Gömrük Məcəllənin müvafiq maddəsi; 8. hərəkətin məzmunu, onun yerinə yetirilməsinin ardıcılığı;

9. hərəkətin yerinə yetirilməsi zamanı aşkar olunan və iş üçün əhəmiyyətli olan faktlar və hallar.

Mallar və ya sənədlər Gömrük Məcəlləsinə uyğun olaraq götürüldükdə, protokolda bu Məcəllənin 99.2-ci maddəsində qeyd olunanlardan əlavə aşağıdakılar da göstərilməlidir:

1. götürülən malların, prob və nümunələrin sayı, ölçüsü, çəkisi, fərdi əlamətləri və digər xüsusiyyətləri göstərilməklə ətraflı təsviri;

2. götürülən sənədlərin növü və rekvizitləri.

Şəxsi axtarış həyata keçirilərkən, həmçinin mallar və ya sənədlər götürülərkən işin nəticəsində maraqlı olmayan və yetkinlik yaşına çatmış iki hal şahidlərinin iştirakı məcburidir. Hal şahidləri onların iştirakı ilə həyata keçirilən hərəkətləri, onların məzmununu və nəticəsini protokolda öz imzası ilə təsdiq edirlər. Gömrük nəzarətinin həyata keçirilməsi üzrə hərəkətlərin icraatı zamanı foto, kino və video çəkilişdən, yaxud digər yazan texniki vasitələrdən istifadə edildikdə müvafiq yazılar, foto çəkiliş lentləri və ya başqa məlumat daşıyıcıları protokola əlavə edilir. Protokol, barəsində müvafiq hərəkət aparılan şəxs, hal şahidləri və hərəkətin həyata keçirilməsində iştirak edən digər şəxslər tərəfindən imzalanır. Protokol bir neçə səhifədə tərtib edildikdə, onun hər bir vərəqi

həmin şəxslər tərəfindən imzalanır. Onlar protokolu imzalamaqdan imtina etdikdə, bu barədə protokolda müvafiq qeyd aparılır. Barəsində müvafiq hərəkət aparılan şəxsin, hal şahidlərinin və hərəkətin həyata keçirilməsində iştirak edən digər şəxslərin izahatları və protokolun məzmununu barəsində öz mülahizələrini təqdim etmək, habelə protokolu imzalamaqdan imtina etməsinin səbəblərini göstərmək hüquqları vardır. Onların bu izahatları və mülahizələri protokola əlavə olunur. Barəsində müvafiq hərəkət aparılan şəxsə protokolun surəti verilir.

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin «Gömrük nəzarətindən keçməli olan malların yoxlanılmasının sürətləndirilməsi, gömrük nəzarətinin səmərəliliyinin artırılması və həyata keçirilmə müddətinin azaldılması məqsədi ilə gömrük orqanları tərəfindən istifadə olunan texniki vasitələrin siyahısı və onlardan istifadə Qaydaları»nın təsdiq edilməsi haqqında, 27 avqust 2012-ci il 186N⁹i qərarı

Ümumi müddəalar

1. Bu Qaydalar Azərbaycan Respublikasının Gömrük Məcəlləsinin (bundan sonra - Gömrük Məcəlləsi) 65.6-cı və 85.1-ci maddələrinə uyğun olaraq hazırlanmışdır və gömrük nəzarətindən keçməli olan malların və nəqliyyat vasitələrinin yoxlanılmasının sürətləndirilməsi, gömrük nəzarətinin səmərəliliyinin artırılması və həyata keçirilmə müddətinin azaldılması məqsədi ilə gömrük orqanları tərəfindən istifadə olunan texniki nəzarət vasitələrinin növlərinin siyahısını və onlardan istifadə qaydalarını müəyyən edir.

2. Texniki nəzarət vasitələrindən gömrük nəzarəti altında olan malların və nəqliyyat vasitələrinin, fiziki şəxslərin və onların əl yüklərinin, müşayiət olunan və müşayiət olunmayan baqajların və beynəlxalq poçt göndərişlərinin yoxlanılmasının sürətləndirilməsi, sadələşdirilməsi, gömrük nəzarətinin səmərəliliyinin artırılması müddətinin azaldılması məqsədi ilə istifadə edilir.

3. Texniki nəzarət vasitələrindən istifadə gömrük nəzarəti zonalarında və gömrük orqanları əməkdaşlarının öz vəzifələrini yerinə yetirdiyi zaman müəyyən edilən digər yerlərdə həyata keçirilir.

4. Gömrük orqanlarında stasionar, səyyar (mobil), daşınan və portativ tipli texniki nəzarət vasitələrindən istifadə edilir.

5. Texniki nəzarət vasitələrindən istifadə zamanı texniki sənədlərdə göstərilmiş istismar qaydalarına əməl edilməlidir.

6. Texniki nəzarət vasitələrindən istifadə edilməsi insan həyatı və sağlamlığı üçün təhlükəsiz olmalı, ətraf mühitə, flora və faunaya ziyan vurmamalı, mallara və nəqliyyat vasitələrinə zərər yetirməməlidir.

Texniki nəzarət vasitələrinin növləri

1. Texniki nəzarət vasitələri texniki xüsusiyyətlərindən və təyinatından asılı olaraq aşağıdakı növlərə bölünür:

1.1. baxış-rentgen texnikası — fiziki şəxslərin əl yükünün, müşayiət olunan və müşayiət olunmayan baqajların, malların və nəqliyyat vasitələrinin, beynəlxalq poçt göndərişlərinin yoxlanılması üçün rentgen şüalarının aktivləşdirilməsi ilə obyektin daxili quruluşu və içindəki əşyaların təsviri barədə məlumat alınmanı təmin edir. Qeyd olunan avadanlıqlar üzvi və qeyri-üzvi materialların bölünməsi əsasında yoxlanılan obyektlərin ətraflı təsvirini verir;

1.2. yoxlama baxış sistemi — gömrük sərhəd buraxılış məntəqələrindən keçən malların və nəqliyyat vasitələrinin (avtomobil və dəmir yollarında, eləcə də gömrük orqanlarının müəyyən etdiyi digər yerlərdə) yoxlanılması məqsədi ilə skanlaşdırma əməliyyatı əsasında nəzarət ekranında obyektlərin təsvirinə nəzarət etmək üçün onların konturları, əşyaların görüntüləri, daxili quruluşu və təsviri barədə məlumat alınmasını təmin edir;

1.3. bölünən və radioaktiv materialların müəyyən edilməsi məqsədi ilə gömrük nəzarəti tətbiq edilərkən istifadə olunan texniki nəzarət vasitələri — radioaktiv kimyəvi elementlərin və radioaktiv izotopların müəyyən edilməsini, lokallaşdırılmasını, onların kəmiyyət və keyfiyyət göstəricilərinin, habelə aktivliyinin müəyyən edilməsini təmin edir;

1.4. axtarış texniki nəzarət vasitələri — gömrük nəzarəti həyata keçirilərkən fiziki şəxslərin əl yükünə, müşayiət olunan və müşayiət olunmayan baqajlara, beynəlxalq poçt göndərişlərinə, malların və

nəqliyyat vasitələrinin daxilinə, girişi çətin olan yerlərə baxış keçirilməsini təmin edir;

1.5. eyniləşdirmə texniki nəzarət vasitələri — gömrük nəzarəti həyata keçirilərkən fiziki şəxslərin əl yükünün, müşayiət olunan və müşayiət olunmayan baqajların, malların və nəqliyyat vasitələrinin, beynəlxalq poçt göndərişlərinin, o cümlədən onlara aid sənədlərin eyniləşdirmə tədbirlərinin həyata keçirilməsini təmin edir;

1.6. audio və video məlumat daşıyıcıları üzrə texniki nəzarət vasitələri — gömrük işi sahəsində qanun pozuntularının aşkar edilməsi zamanı qadağan olunmuş məlumatların silinməsini, eyni zamanda foto-kinoplyonkalara, slaydlara, USB və digər yaddaş qurğularına baxılmasını təmin edir.

Gömrük Məcəlləsi ilə müəyyən olunmuş hallarda foto, kino və video çəkilişlərdən və ya digər yazan texniki vasitələrdən nəzarət məqsədi ilə istifadə edildikdə, həmin materiallar gömrük nəzarətinin həyata keçirilməsi üzrə hərəkətlərin icraatı zamanı tərtib edilən protokola əlavə olunur;

1.7. vizual texniki nəzarət vasitələri — gömrük nəzarəti aparılan obyektlərin müşahidəsini, hadisələrin, faktların və təsvirlərin qeydə alınmasını təmin edir;

1.8. operativ rabitə üzrə texniki nəzarət vasitələri — gömrük orqanlarının vəzifəli şəxsləri tərəfindən gömrük nəzarəti prosesinin operativ idarəçiliyinin təşkil edilməsini və məlumatların ötürülməsini təmin edir;

1.9. qlobal mövqetəyinetmə sistemi (GPS) — Yer kürəsinin naviqasiya sistemi əsasında elektron xəritə üzərində hava şəraitindən asılı olmayaraq obyektin yerləşdiyi coğrafi koordinatların, vaxtın və məsafənin müəyyən edilməsini təmin edir;

1.10. gömrük təminatının atributlarının vurulması vasitələri — malların və nəqliyyat vasitələrinin gömrük orqanları tərəfindən eyniləşdirilməsini və onların icazəsi olmadan açılmasının qarşısının alınmasını təmin edir.

Gömrük nəzarəti zamanı texniki nəzarət vasitələrindən istifadə qaydaları

1. Baxış-rentgen texnikası gömrük sərhədindən keçirilən malların və nəqliyyat vasitələrinin növündən, texnologiyanın tətbiq edildiyi sahədən və şəraitdən asılı olaraq aşağıdakılardan ibarətdir:

1.1. fiziki şəxslərin əl yükünün və baqajlarının yoxlanılması üçün stasionar baxış-rentgen texnikası;

1.2. fiziki şəxslərin əl yükünün və baqajlarının yoxlanılması üçün səyyar baxış-rentgen texnikası;

1.3. malların yoxlanılması üçün stasionar baxış-rentgen texnikası;

1.4. beynəlxalq poçt göndərişlərinin yoxlanılması üçün stasionar baxış-rentgen texnikası; 1.5. səyyar baxış-rentgen texnikası;

1.6. daşınan baxış-rentgen texnikası.

Baxış-rentgen texnikası gömrük nəzarəti tətbiq edilərkən aşağıdakı məqsədlər üçün nəzərdə tutulur:

1. obyektin daxilində olan əşyaların aid olduğu qrup, növ, tip və siniflərin müəyyən edilməsi; 2. yoxlanılan obyektə gizli saxlanc yerlərinin əlamətlərinin aşkar edilməsi;

3. gömrük sərhəd buraxılış məntəqələrindən Azərbaycan Respublikasının ərazisinə gətirilməsi və bu ərazidən aparılması qadağan edilən malların və əşyaların aşkar edilməsi.

Baxış-rentgen texnikasından aeroportlarda, dəniz və dəmiryol vağzallarında, avtomobil yollarında yerləşən gömrük sərhəd buraxılış məntəqələrinin sənişin zallarında, anbarlarda, bağlı yük meydançalarında, poçtamlarda və xüsusi olaraq tikilmiş gömrük baxış terminallarında istifadə olunur . Yoxlama baxış sistemləri gömrük sərhədindən keçən iriqabaritli malların və nəqliyyat vasitələrinin növündən, texnologiyanın tətbiq edildiyi sahədən və şəraitdən asılı olaraq aşağıdakılardan ibarətdir:

1. malların və nəqliyyat vasitələrinin yoxlanılması üçün stasionar tipli yoxlama baxış sistemi; 2. malların və nəqliyyat vasitələrinin yoxlanılması üçün səyyar tipli yoxlama baxış sistemi;

3. malların və nəqliyyat vasitələrinin yoxlanılması üçün daşınan tipli yoxlama baxış sistemi;

4. dəmir yolu vaqonlarının yoxlanılması üçün yoxlama baxış sistemi.

Yoxlama baxış sistemləri gömrük sərhədindən keçən malların və nəqliyyat vasitələrinin yoxlanılmasında aşağıdakı məqsədlərlə istifadə edilir:

1. gizli saxlanma yerlərinin aşkar edilməsi;
2. mal-müşayiət sənədləri əsasında eyniləşdirmənin həyata keçirilməsi;
3. gömrük ərazisinə gətirilməsi və bu ərazidən aparılması qadağan olunmuş malların və qanunvericiliyin tələbləri pozulmaqla keçirilən malların və əşyaların aşkar edilməsi.

Bölünən və radioaktiv materialların müəyyən edilməsi məqsədi ilə gömrük nəzarətində istifadə olunan texniki nəzarət vasitələri aşağıdakılardır:

1. stasionar radiasiya nəzarəti sistemləri;
2. radiometr-spektrometrləri;
3. qamma-spektrometrləri;
4. radiasiya peycərləri;
5. radiasiya dozimetrləri.

Bölünən və radioaktiv materiallar üzərində gömrük nəzarətinin aparılması aşağıdakı mərhələlərə bölünür:

1. ilkin radiasiya nəzarəti;
2. əlavə radiasiya nəzarəti;
3. ətraflı radiasiya müayinəsi;
4. ekspertiza.

İlkin radiasiya nəzarəti gömrük orqanları tərəfindən mallar və nəqliyyat vasitələri, fiziki şəxslərə məxsus əl yükləri, müşayiət olunan və müşayiət olunmayan baqajlar və poçt göndərişləri gömrük nəzarəti zonasına daxil olarkən, ionlaşdırma şüasının normadan artıq səviyyəsinin aşkarlanması, eləcə də onların ümumi axından çıxarılması məqsədi ilə həyata keçirilir. İlkin radiasiya nəzarəti zamanı stasionar və daşınan radiasiya nəzarəti vasitələrindən istifadə olunur. Əlavə radiasiya nəzarəti daşınan radiasiya nəzarəti cihazları (dozimetr, radiometr, radiometr-spektrometr) ilə ilkin radiasiya nəzarətinin nəticələri əsasında avadanlığın həyəcan signalı

verməsinin səbəblərinin aşkarlanması, normadan artıq olan ionlaşdırma şüasının ölçülməsi və lokallaşdırılması məqsədi ilə aparılır. Normadan artıq olan ionlaşdırma şüa mənbəyini daşıyan obyekt təhlükəsiz məsafəyə uzaqlaşdırılmalı və gömrük əməkdaşlarının və digər şəxslərin bu obyektin yanında olma müddətləri məhdudlaşdırılmalıdır. Həmin obyektin yanına radiasiya təhlükəsi ilə bağlı işarə qoyulmalıdır. Ətraflı radiasiya müayinəsinin aparılması üçün spektrometrik avadanlıqlardan (radiometr-spektrometr, qamma-spektrometr) istifadə olunur, bölünən və radioaktiv materialların ilkin eyniləşdirilməsinə və maksimum lokallaşdırılmasına imkan yaradır. Radioaktiv materialların ekspertizası gömrük orqanlarının müraciəti əsasında müvəkkil orqanlar tərəfindən həyata keçirilir.

Axtarış texniki nəzarət vasitələrinə aşağıdakılar aid edilir:

1. metal detektorları — gömrük sərhəd buraxılış məntəqələrindən keçən fiziki şəxslərin üzərində, onların əl yüklərində və baqajlarında gizlədilmiş istənilən formalı və istiqamətli metal əşyaların aşkar olunması üçün istifadə olunan stasionar, daşınan və portativ elektron cihazlar;

2. baxış güzgüləri — nəqliyyat vasitələrinin çətin aşkar olunan yerlərinə baxış keçirmək üçün istifadə olunan müxtəlif ölçülərdə və formalarda dəyişən güzgülərlə təchiz edilmiş teleskopik tutacaqlar və əşyaların götürülməsi üçün xüsusi qarmaqlar dəsti;

3. nəzarət şupları — müxtəlif yerlərdə (yumşaq və karton qablaşmalarda, nəqliyyat vasitələrinin oturacaq yerlərində və malların qablaşdırılması mümkün olmayan yerlərdə) gizlədilmiş malların və əşyaların müəyyən edilməsi və həmin yerdən prob götürülməsi üçün istifadə olunan müxtəlif diametrdə və uzunluqda olan iti ucluqlu metal millər;

4. endoskoplar — malların və nəqliyyat vasitələrinin, fiziki şəxslərə məxsus əl yüklərinin, müşayiət olunan və müşayiət olunmayan baqajların və poçt göndərişlərinin çətin aşkar olunan yerlərində gizlədilmiş qanunsuz mal və əşyaların aşkar edilməsi üçün istifadə olunan avadanlıqlar;

5. buster cihazı — boşluqlarda gizlədilmiş əşyaları aşkar etməyə imkan verən əl cihazı;

6. baxış fənəri — gömrük əməkdaşları tərəfindən gecə vaxtı və ya az işıqlandırılmış yerlərə baxış keçirmək məqsədi ilə istifadə olunan cihaz;

7. alətlər dəsti — gömrük əməkdaşları tərəfindən fiziki baxış zamanı malların və nəqliyyat vasitələrinin, sərnişinlərə məxsus əl yüklərinin, müşayiət olunan və müşayiət olunmayan baqajların və poçt göndərişlərinin açılması üçün istifadə olunan fərdi alətlər dəsti;

8. termovizorlar — gömrük sərhəd buraxılış məntəqələrindən keçən sərnişinlərin məsafədən hərəkətinin müəyyən edilməsi məqsədi ilə istifadə olunan avadanlıqlar;

9. georadarlar — radioimpulslar və radiodalğalar vasitəsilə bircinsli yüklərin daxilində gizlədilmiş əşyaların aşkar edilməsi üçün istifadə olunan cihazlar.

Eyniləşdirmə texniki nəzarət vasitələrinə aşağıdakılar aid edilir:

1. gömrük və digər sənədlərin, plomb və möhürlərin həqiqiliyini müəyyən edən cihazlar — gömrük orqanlarına təqdim olunan malmüşayiət sənədlərinin üzərindəki məlumatların və möhürlərin, həmçinin malların üzərindəki plomb və möhürlərin həqiqiliyini yoxlayan cihazlar;

2. qiymətli daşların və metalların əyarını müəyyən edən detektorlar — qiymətli daşların və metalların əyarlarının eyniləşdirilməsi üçün qiymətli daşlarda şüaların bölünməsi və qiymətli metallarda elektrikötürücülük metodu əsasında işləyən detektorlar;

3. narkotik və partlayıcı maddələri müəyyən edən cihazlar və ekspress test dəstləri — narkotik və partlayıcı maddələrin yoxlanılması, narkotik və partlayıcı maddələrin buxarının və mikrohissələrinin analizi üçün detektorlar;

4. rentgenoflüressent cihazlar — bərk, maye və ya toz halında olan maddələrin təhlili üçün rentgenflüressent analizatorlar;

5. tərəzilər — maddələrin kütləsini müəyyən edən cazibə qüvvəsinə əsaslanan cihazlar;

6. xətkəşlər, ruletkalar və ştangenpərgarlar — malların və yüklərin həndəsi ölçülərini müəyyən edən cihazlar;

7. banknotların yoxlanılması və hesablanması üçün cihazlar — pul nişanlarının həqiqiliyini və miqdarını yoxlamaq üçün istifadə olunan cihazlar;

8. aksiz markalarının həqiqiliyini müəyyən edən cihazlar — mal üzərinə vurulmuş aksiz nişanlarının həqiqiliyinin yoxlanılması və eyniləşdirilməsi üçün istifadə olunan cihazlar;

9. nəqliyyat vasitələrinin nişanlarının eyniləşdirilməsini həyata keçirən cihazlar — nəqliyyat vasitələrinə məxsus şassi, ban və mühərrik nömrələrinin həqiqiliyini yoxlayan cihazlar;

10. ağac növlərinin eyniləşdirilməsini həyata keçirən cihazlar — ağac növlərini, onun təxmini yaşını müəyyən edən cihazlar;

11. qaz analizatorları — ozondağıcı və soyuducu reagentlərin və digər qazların təyini üçün ekspress analizatorlar;

12. qida məhsullarının təhlükəsizliyinin yoxlanılması üçün ekspress cihazlar və testlər — qida və yem məqsədi ilə istifadə olunan duzun tərkibində yodun miqdarının, qida məhsullarında genetik dəyişdirilmiş orqanizmlərin və onlarda konserogen və təhlükəli maddə olan aflotoksin və mikrotoksinlərin təyin edilməsi üçün ekspress cihazlar və testlər;

13. toksik və zəhərli maddələrin axtarışı üzrə texniki vasitələr — toksik və zəhərli maddə tərkibli yüklərin tərkibinin yoxlanılması üçün texniki vasitələr.

14. Audio və video məlumat daşıyıcıları üzrə texniki nəzarət vasitələrinə aşağıda göstərilən avadanlıqlar aid edilir:

1. fotoaparatlar;
2. videokameralar;
3. videomaqnitofonlar;
4. diktofonlar;
5. maqnitofonlar;
6. USB və digər yaddaş qurğuları;
7. bütün yazı və format sistemlərinin pleyerləri;
8. telemonitorlar;
9. diaproyektorlar;
10. DVD-lər;
11. xüsusi kompüter nəzarət sistemləri.

Vizual texniki nəzarət vasitələrinə aşağıdakılar aid edilir:

1. videonəzarət sistemləri;
2. binokllar;
3. gecə müşahidə cihazları;
4. gecə müşahidə sistemləri;
5. lupalar.

Operativ rabitə texniki vasitələrindən gömrük orqanları tərəfindən operativ əlaqənin yaradılması üçün istifadə olunur. Gömrük orqanlarında müəyyən olunmuş dalğalarda işləyən əlaqə radiovasitələrindən istifadə edilir. Onlar daşınan, səyyar və stasionar vasitələrdən ibarətdir. Qlobal mövqetəyinetmə sistemindən (GPS-dən) Azərbaycan Respublikasının gömrük ərazisində iki gömrük orqanı arasında daşınan malların və nəqliyyat vasitələrinin müəyyən olunmuş marşrut və müddətlər ərzində təyinatı üzrə çatdırılmasına nəzarət olunması üçün istifadə olunur. Gömrük təminatının atributlarının vurulması vasitələrinə aşağıdakılar aid edilir:

1. plomblayıcılar;
2. plomblar və məftillər;
3. möhürlər;
4. ştamplar;
5. markalar;
6. stikerlər.

Gömrük təminatının atributlarının vurulması vasitələrindən mallara, konteynerlərə, vaqonlara, çənlərə, nəqliyyat vasitələrinə və digər taralara təminat atributları vurulduqdan sonra onlara icazə olmadan müdaxilənin qarşısının alınması üçün istifadə olunur. Vurulmuş gömrük təminatı barədə məlumat mal-müşayiət sənədlərində qeyd edilir. Gömrük nəzarətindən keçməli olan malların və nəqliyyat vasitələrinin yoxlanılmasının sürətləndirilməsi, gömrük nəzarətinin səmərəliliyinin artırılması və həyata keçirilmə müddətinin azaldılması məqsədi ilə zərurət olduğu hallarda, gömrük orqanları tərəfindən xüsusi təlim keçmiş xidməti itlərdən də istifadə olunur.

Ev tapşırığı:

1. Malların və nəqliyyat vasitələrinin gömrük nəzarətindən keçirilməsinin ümumi müddəaları hansılardır?
2. Malların və nəqliyyat vasitələrinin gömrük nəzarəti altında olma müddəti nə qədərdir?
3. Gömrük nəzarətinin müəyyən formalarından azad etmə necə müəyyən olunur?
4. Gömrük nəzarəti zamanı texniki nəzarət vasitələrindən istifadə qaydalarının əsas müddəalarını şərh edin.
5. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin «Gömrük nəzarətinin həyata keçirilməsi Qaydaları»nın təsdiq edilməsi haqqında 18 yanvar 2013 cü il, 7 № Qərarının əsas müddəalarını şərh edin.

Ədəbiyyat siyahısı

1. Gömrük Məcəlləsi . IV bölmə. 2011. "Hüquq ədəbiyyatı" 2016
2. AR Nazirlər Kabinetinin «Gömrük nəzarətindən keçməli olan malların yoxlanılmasının sürətləndirilməsi, gömrük nəzarətinin səmərəliliyinin artırılması və həyata keçirilmə müddətinin azaldılması məqsədi ilə gömrük orqanları tərəfindən istifadə olunan texniki vasitələrin siyahısı və onlardan istifadə Qaydaları»nın təsdiq edilməsi haqqında , 27 avqust 2012-ci il 186 № li Qərarı
3. AR Nazirlər Kabinetinin «Gömrük nəzarətinin həyata keçirilməsi Qaydaları»nın təsdiq edilməsi haqqında 18 yanvar 2013 cü il, 7 № li Qərarı
4. A.Ş.Şəkəraliyev “Xarici itisadi fəaliyyətin gömrük-tarif tənzimlənməsi” Bakı 2006
5. A.M.Məhərrəmov Milli sahibkarlığın və xarici əlaqələrin inkişafında gömrük orqanlarının rolu. “Bakı Universitetinin

xəbərləri” jurnalı. Sosial-siyasi elmlər seriyası. № 3. 2005-ci il. S.111-117

6. M.Y.Yadulla. Azərbaycan Respublikasının xarici iqtisadi fəaliyyətini tənzimləyən əsas beynəlxalq normalar. BDU. Xəbərlər.2015

7. M.M.Aslanova.Azad iqtisadi zonalar Azərbaycanın dünya iqtisadiyyatında integrasiya üsulu kimi. Müasir beynəlxalq münasibətlərin formalaşmasının müasir iqtisadiyyata təsir mexanizmləri. Elmi praktiki konfrans. Bakı-2011

Mövzu 3. Gömrük rəsmiləşdirilməsi

- 1. Gömrük rəsmiləşdirilməsinə dair əsas müddəalar**
- 2. Gömrük rəsmiləşdirilməsinin həyata keçirilməsinin xüsusiyyətləri**
- 3. Gömrük rəsmiləşdirilməsinin başlanması və başa çatması**
- 4. Səlahiyyətli şəxslərin və onların nümayəndələrinin gömrük rəsmiləşdirilməsində iştirakı**
- 5. Yardım yükləri**

Gömrük rəsmiləşdirilməsi Gömrük Məcəlləsi və gömrük işi üzrə digər qanunvericilik aktları ilə müəyyən edilmiş qaydada aparılır. Gömrük rəsmiləşdirilməsinin sadələşdirilməsi və sürətləndirilməsi məqsədi ilə bağlanmış beynəlxalq müqavilələrə uyğun olaraq, bir sıra dövlətlərdə gömrük rəsmiləşdirilməsi üçün nəzərdə tutulan gömrük sənədlərindən istifadə edilə bilər. Ayrı-ayrı gömrük əməliyyatı və ya gömrük proseduru ilə bağlı gömrük orqanının icazəsi tələb olunursa, həmin icazə onun alınması üçün müəyyən edilmiş şərtlərin yerinə yetirilməsindən dərhal sonra verilməlidir. Ayrı-ayrı gömrük əməliyyatı və ya gömrük proseduru ilə bağlı gömrük orqanının icazəsinin verilməsi qaydalarını müvafiq icra hakimiyyəti orqanı müəyyən edir.

Gömrük rəsmiləşdirilməsinin həyata keçirilməsinin xüsusiyyətləri aşağıdakılardan asılı olaraq fərqləndirilir:

1. gömrük sərhədindən keçirilən malların kateqoriyasına görə;
2. gömrük sərhədindən keçirilmə üçün istifadə olunan nəqliyyat vasitəsinin növünə görə;
3. malları keçirən şəxsə görə.

Malların mənşəyindən, göndərilmə və təyinat ölkəsindən asılı olmayaraq, gömrük rəsmiləşdirilməsi eyni qaydada həyata keçirilir.

Gömrük rəsmiləşdirilməsi bəyannaməçinin gömrük orqanına konkret malların və nəqliyyat vasitələrinin gömrük rəsmiləşdirilməsi ilə bağlı bəyannamə və ya müvafiq sənədləri təqdim etdiyi, yaxud Gömrük Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş hallarda gömrük rəsmiləşdirilməsini həyata keçirmək barədə niyyətini şifahi formada

gömrük orqanına bildirdiyi vaxtdan başlanır. Malların müvafiq gömrük proseduru altında yerləşdirilməsinə dair tələblərə uyğun olaraq zəruri gömrük əməliyyatları yerinə yetirildikdən və gömrük ödənişləri ödənildikdən sonra gömrük rəsmiləşdirilməsi başa çatır.

Gömrük Məcəlləsində və gömrük işi üzrə digər qanunvericilik aktlarında nəzərdə tutulmuş hallar istisna olmaqla, gömrük rəsmiləşdirilməsi başa çatmamış mallardan və nəqliyyat vasitələrindən istifadə edilə, habelə onlar barəsində sərəncam verilə bilməz. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı gömrük rəsmiləşdirilməsi başa çatmamış mallardan və nəqliyyat vasitələrindən istifadə edilməsi və onlar barəsində sərəncam verilməsinə dair şərtlər və məhdudiyətlər müəyyən edir.

Gömrük rəsmiləşdirilməsi malları ixrac və ya idxal edən, yaxud onların struktur bölmələrinin yerləşdiyi ərazi üzrə gömrük orqanlarının fəaliyyət zonasında, bu məqsədlər üçün ayrılmış yerlərdə aparılır. Gömrük orqanları tərəfindən gömrük rəsmiləşdirilməsinin aparıldığı iş vaxtını müvafiq icra hakimiyyəti orqanı müəyyən edir. Gömrük orqanlarının icazəsi ilə gömrük rəsmiləşdirilməsi başqa yerlərdə və iş vaxtından kənar saatlarda aparıla bilər. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı malların və nəqliyyat vasitələrinin ayrı-ayrı kateqoriyalarının gömrük rəsmiləşdirilməsinin aparılmasını müəyyən gömrük orqanlarına həvalə edə bilər. Gömrük rəsmiləşdirilməsinin operativliyini və şəffaflığını artırmaq məqsədi ilə müraciət edən şəxslərin qəbul edilməsi ardıcılığının müəyyən olunması üçün elektron idarəetmə sistemi («elektron növbə») tətbiq edilir.

Mallar və nəqliyyat vasitələri barəsində səlahiyyəti olan şəxslər və ya onların nümayəndələri öz təşəbbüsləri ilə gömrük rəsmiləşdirilməsində iştirak edə bilərlər. Gömrük orqanları tələb etdikdə, Gömrük Məcəlləsinin 107.1-ci maddəsində göstərilən şəxslər və ya onların nümayəndələri gömrük rəsmiləşdirilməsində iştirak etməli və bu işdə gömrük orqanlarının vəzifəli şəxslərinə yardım göstərməlidirlər.

Gömrük sərhədindən malları keçirən şəxs, daşıyıcı, anbar sahibi, mallar və nəqliyyat vasitələri barəsində səlahiyyəti olan digər şəxslər və ya onların nümayəndələri gömrük orqanının tələbi ilə gömrük

rəsmiləşdirilməsi nəzərdə tutulan malların və nəqliyyat vasitələrinin daşınmasını, çəkilməsini və ya kəmiyyət ölçüsünün başqa qaydada müəyyən edilməsini, yüklənməsini, boşaldılmasını, qablaşdırılmasını və ya yenidən qablaşdırılmasını, həmçinin bu cür malların və nəqliyyat vasitələrinin saxlandığı yerlərin açılmasını təmin etməlidir. Daşıyıcının və onun nəqliyyat vasitələrinin Gömrük Məcəlləsinin tələblərinə cavab verməməsi barədə gömrük orqanlarının kifayət qədər əsasları olduqda, malların daşınması, həmin nəqliyyat vasitəsi gömrük daşıyıcısı tərəfindən lazımı vəziyyətə gətirildikdən sonra, gömrük müşayiəti altında (malların, nəqliyyat vasitələrinin və onlara aid sənədlərin gömrük orqanının vəzifəli şəxsi tərəfindən müşayiət edilməsi) davam etdirilir. Malların və nəqliyyat vasitələrinin gömrük rəsmiləşdirilməsi üçün nəzərdə tutulmuş zəruri əməliyyatlar gömrük orqanlarının əlavə xərclərinə səbəb olmamalıdır.

Gömrük rəsmiləşdirilməsi Azərbaycan Respublikasının dövlət dilində aparılır.

Gömrük orqanları gömrük rəsmiləşdirilməsi məqsədi ilə mallardan prob və nümunələr götürmək və onların gömrük ekspertizasını aparmaq hüququna malikdirlər. Gömrük rəsmiləşdirilməsi məqsədi ilə mallardan prob və nümunələrin götürülməsi ilə bağlı məsələlər Gömrük Məcəllənin 158-ci maddəsi ilə tənzimlənir.

Təbii fəlakətlər və digər fəvqəladə hallar zamanı zəruri olan malların və nəqliyyat vasitələrinin, canlı heyvanların, tez xarab olan malların, radioaktiv maddələrin, kütləvi informasiya məqsədləri üçün materialların, Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik, icra və məhkəmə hakimiyyəti orqanlarının, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının ünvanlarına göndərilən və bu qəbildən olan başqa malların gömrük rəsmiləşdirilməsi güzəştli və sadələşdirilmiş qaydada həyata keçirilir. Gömrük rəsmiləşdirilməsinin güzəştli və sadələşdirilmiş qaydasını müvafiq icra hakimiyyəti orqanı müəyyən edir.

Təbii fəlakət zonalarında zərər çəkmiş əhaliyə yardım göstərilməsi üçün göndərilən ərzaq məhsulları, mallar və nəqliyyat vasitələri, habelə müvafiq orqanların təbii fəlakətin nəticələrinin ləğvi ilə məşğul olan şəxsi heyəti üçün nəzərdə tutulmuş avadanlıq, xüsusi

nəqliyyat vasitələri, ehtiyat hissələri, şəxsi əşyalar və digər mallar yardım yükü hesab olunur. Yardım yüklərinin gömrük rəsmiləşdirilməsi sadələşdirilmiş bəyannamələrdən istifadə olunmaqla aparılır. Yardım yüklərinə ticarət siyasəti tədbirləri, qadağa və məhdudiyətlər, həmçinin gömrük ödənişləri tətbiq edilmir.

Gömrük ərazisinə gətirilmiş mallar üzrə gömrük bəyannaməsi təqdim olunanadək qısa idxal bəyannaməsinin verildiyi halları və onun formasını beynəlxalq standartlar və ticarət təcrübəsi nəzərə alınmaqla müvafiq icra hakimiyyəti orqanı müəyyən edir. Qısa idxal bəyannaməsində risklərin təhlili, gömrük nəzarətinin düzgün aparılması üçün zəruri olan məlumatlar əks edilməlidir. Qısa idxal bəyannaməsi mallar gömrük ərazisinə gətirilməzdən əvvəl də elektron formada gömrük orqanlarına təqdim edilə bilər. Qısa idxal bəyannaməsinin mallar gömrük ərazisinə gətirilməzdən əvvəl təqdim edilməsi qaydalarını Gömrük Məcəlləsinin tələbləri nəzərə alınmaqla müvafiq icra hakimiyyəti orqanı müəyyən edir. Gömrük Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş bu maddənin müddəaları gömrük ərazisinin ərazi sularından və hava məkanından dayanmadan keçən nəqliyyat vasitələrində daşınan mallara şamil edilmir.

Qısa idxal bəyannaməsi məlumatların elektron emalı üsullarından istifadə olunmaqla, elektron sənəd formasında təqdim edilir. Qısa idxal bəyannaməsi gömrük orqanlarına kağız üzərində yazılı formada da təqdim edilə bilər. Həmin bəyannamə risklərin idarə olunmasını, məlumatların gömrük orqanları arasında mübadiləsini elektron formada verilən qısa idxal bəyannaməsini analogi səviyyədə təmin etməsi şərti ilə gömrük orqanları tərəfindən təsdiq olunur. Qısa idxal bəyannaməsi malları gömrük ərazisinə gətirən və ya daşınmasına cavabdeh olan şəxslər, onların nümayəndələri, idxalatçı, malın alıcısı, yaxud malları gömrük rəsmiləşdirilməsi üçün gömrük orqanına təqdim edən şəxs tərəfindən verilə bilər.

Gömrük Məcəlləsinin 115.2-ci maddəsində göstərilən hallar istisna olmaqla, qısa idxal bəyannaməsi təqdim edildikdən sonra onu təqdim edən şəxsin müraciəti əsasında həmin bəyannamədə düzəlişlərin aparılmasına gömrük orqanları tərəfindən icazə verilir.

Aşağıdakı hallarda qısa idxal bəyannaməsinə düzəlişlərin edilməsinə yol verilmir:

1. gömrük orqanları qısa idxal bəyannaməsinə təqdim etmiş şəxsə malları yoxlamaq niyyəti barədə məlumat verdikdən sonra;
2. gömrük orqanları qısa idxal bəyannaməsindəki məlumatların düzgün olmadığını müəyyənləşdirdikdən sonra;
3. gömrük orqanları malların təqdim olunmuş yerdən aparılmasına icazə verdikdən sonra.

Gömrük Məcəlləsinin 113.3-cü maddəsində göstərilən qaydalar da müəyyən edilmiş qısa idxal bəyannaməsinin təqdim edilməsinin mümkünlüyünün son müddəti başa çatmazdan əvvəl onu əvəz edən gömrük bəyannaməsi təqdim edildikdə, həmin gömrük bəyannaməsinin aid olduğu mallar üçün qısa idxal bəyannaməsi gömrük orqanlarına təqdim edilmir. Bu halda qısa idxal bəyannaməsinə əvəz edən gömrük bəyannaməsində onun üçün zəruri olan təfərrüatları əks etdirilməlidir. Gömrük Məcəlləsinin 116.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan gömrük bəyannaməsi gömrük orqanları tərəfindən təsdiq edilənə qədər qısa idxal bəyannaməsinə əvəz edir.

Malları gömrük ərazisinə, həmçinin sərbəst zonaların ərazisindən gömrük ərazisinin qalan hissəsinə gətirən daşıyıcı gömrük sərhadini keçməsi barədə müvafiq gömrük orqanına məlumat verməlidir. Mallar gömrük ərazisinə gömrük orqanlarının müəyyən etdiyi yerlərdən və onların iş vaxtında gətirilməlidir. Gömrük orqanlarının icazəsi ilə, mallar onların iş vaxtından kənar saatlarda da gömrük ərazisinə gətirilə bilər. Həmin vaxtda gömrük ərazisinə gətirilmiş mallardan gömrük orqanlarının icazəsi olmadan istifadə edilməsinə yol verilmir. Qanunvericiliklə və beynəlxalq müqavilələrlə müəyyən edilmiş hallarda, mallar gömrük ərazisinə gömrük orqanlarının icazəsi ilə başqa yerlərdən gətirilə bilər.

Gömrük ərazisinə gətirilmiş bütün mallar üzərində gömrük nəzarəti Gömrük Məcəlləsinin 14-cü fəslində nəzərdə tutulmuş qaydada həyata keçirilir. Gömrük Məcəlləsinin 83.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş hallardan biri baş verənədək mallar gömrük nəzarəti altında saxlanılır. Gömrük nəzarəti eyni zamanda, Gömrük Məcəlləsinin 118.1-ci maddəsində qeyd olunan mallarla bağlı bütün

nəqliyyat vasitələrinə, konteynerlərə və qablaşdırmaya da tətbiq edilir. Aşağıdakı obyektlərə münasibətdə gömrük nəzarəti müvafiq qanunvericiliklə müəyyənləşdirilmiş qaydada həyata keçirilir:

1. hərbi dəniz gəmiləri;
2. hərbiçilərin, silahlı qüvvələrdə fəaliyyət göstərən mülki qulluqçuların, hərbi yüklərin daşınması üçün istifadə edilən hərbi hava gəmiləri və digər hərbi nəqliyyat vasitələri;
3. müvafiq icra hakimiyyəti orqanlarının xidməti məqsədlər üçün istifadə etdiyi nəqliyyat vasitələri;
4. xarici ölkələrin Azərbaycan Respublikasındakı diplomatik və konsulluq nümayəndəliklərinə məxsus nəqliyyat vasitələri.

Gömrük nəzarəti altında olan mallar barəsində səlahiyyəti olan şəxslər və ya onların nümayəndələri istənilən vaxt malların tarif təsnifatını, gömrük dəyərini və ya gömrük statusunu müəyyənləşdirmək üçün onlardan gömrük orqanının icazəsi ilə prob və ya nümunələr götürə bilərlər.

Malları gömrük ərazisinə gətirən şəxs həmin malları müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi qaydalara uyğun olaraq göndərən gömrük orqanı tərəfindən müəyyən edilmiş marşrutla və müddətdə təyinat gömrük orqanına və ya onlarla razılaşdırılmış digər yerə çatdırılmalıdır. Gömrük ərazisinə gətirildikdən sonra malların daşınmasına cavabdeh olan şəxs, öhdəliklərini yerinə yetirmədikdə, qanunla müəyyən edilmiş qaydada məsuliyyət daşıyır. Gömrük ərazisindən kənar qalmış mallar müvafiq dövlətlərlə bağlanmış beynəlxalq müqavilələrin şərtlərinə əsasən gömrük orqanları tərəfindən gömrük yoxlamasına məruz qala bilərlər. Bu zaman həmin mallar gömrük ərazisinə gətirilmiş mallar hesab olunur. Gömrük Məcəlləsinin 119.1-ci maddəsi gömrük nəzarətini və gömrük yoxlamasını məhdudlaşdırmamaq şərti ilə məktublara, poçt kartlarına, çap materiallarına və ya sərnişinlər tərəfindən daşınan mallara münasibətdə qanunvericiliklə hər hansı digər xüsusi şərtlərin tətbiqini istisna etmir. Gömrük Məcəlləsinin 119.1-ci maddəsi gömrük ərazisinin ərazi sularından və ya hava məkanından dayanmadan keçən nəqliyyat vasitələrində daşınan mallara şamil olunmur.

Fors-major halların yaranması nəticəsində öhdəliklərini yerinə yetirə bilməyən şəxs, yaxud onun maraqlarından çıxış edən şəxs bu barədə gömrük orqanlarını təxirə salınmadan məlumatlandırmalıdır. Belə hallarda mallar tam itkiyə məruz qalmadıqda, gömrük orqanlarına onların dəqiq yeri barədə məlumat verilməlidir. Nəqliyyat vasitəsi fors-major hallarında keçdiyi gömrük ərazisində məcburi dayanması ilə əlaqədar Gömrük Məcəlləsinin 119.1-ci maddəsi ilə müəyyən edilmiş öhdəliyi yerinə yetirilmədikdə, həmin nəqliyyat vasitəsinə görə məsul şəxs bu barədə gömrük ərazisində qaldığı və təyinat gömrük orqanlarını təxirə salınmadan məlumatlandırmalıdır. Gömrük orqanları nəqliyyat vasitəsində olan malların başqa gömrük orqanına və ya razılaşdırılmış digər yerə çatdırılması üzrə tədbirləri müəyyənləşdirirlər.

Mallar gömrük ərazisinə gətirildikdən sonra dərhal gömrük nəzarətinə, onların sənədləri isə gömrük orqanlarına təqdim edilir. Mallar gömrük ərazisinə gətirildiyi andan etibarən 1 (bir) saatdan gec olmayaraq, gömrük orqanının iş vaxtından kənar vaxtda gətirildikdə isə iş vaxtı başladıqdan sonra 1 (bir) saatdan gec olmayaraq gömrük orqanlarına məlumat verilməlidir. Mallar gömrük orqanına təqdim edildikdən sonra, mallar barəsində səlahiyyəti olan şəxslər və ya onların nümayəndələri malları müvafiq gömrük proseduru altında yerləşdirmək üçün gömrük orqanlarının icazəsi ilə onlardan prob və nümunələr götürə bilərlər. Mallar təyinat yerinə gömrük orqanının iş vaxtından kənar vaxtda gətirildikdə, onlar gömrük nəzarəti zonasında saxlanılmalıdır. Gömrük nəzarəti zonasında saxlanılan malların ilkin yerlərinin dəyişdirilməsi, nəqliyyat vasitələrindən boşaldılması, yaxud onlara yenidən yüklənməsi, qablaşdırmaların açılması və yenidən qablaşdırma, eyniləşdirmə vasitələrinin (əlamətlərinin, nişanlarının) dəyişdirilməsi, qoparılması və ya məhv edilməsi, sərnişinlərin düşürülməsi kimi əməliyyatlar yalnız gömrük orqanlarının icazəsi ilə aparıla bilər. Tələblərə riayət etməyən daşıyıcı bunun səbəblərini əvvəlcədən gömrük orqanlarına bildirməlidir. Əks halda, həmin daşıyıcı qanunla müəyyən edilmiş qaydada məsuliyyət daşıyır. Daşıyıcının çəkdiyi əlavə xərclər gömrük orqanları tərəfindən ödənilmir. Şəxsin müraciəti və gömrük

orqanlarının icazəsi ilə mallar gömrük yoxlamasına həmin şəxsin məqsədə müvafiq hesab etdiyi digər yerlərdə də təqdim oluna bilər. Belə hallarda həyata keçirilən gömrük prosedurları ilə bağlı bütün xərclər şəxs tərəfindən ödənilir. Gömrük ərazisinə gətirilən mallar gömrük orqanlarına aşağıdakı şəxslərdən biri tərəfindən təqdim oluna bilər:

1. malları gömrük ərazisinə gətirmiş şəxs;
2. malları gömrük ərazisinə gətirmiş şəxsin adından çıxış edən şəxs;
3. mallar gömrük ərazisinə gətirildikdən sonra onların daşınmasına görə məsul olan şəxs;
4. malları dərhal müvafiq gömrük proseduru altında yerləşdirən şəxs;
5. saxlanma yerlərinin təsis edilməsi üçün verilmiş lisenziyanın sahibi və ya sərbəst zonada fəaliyyət göstərən şəxs.

Malları gömrük orqanlarına təqdim edən şəxs həmin mallara dair qısa idxal bəyannaməsinə və ya gömrük bəyannaməsinə istinad etməlidir.

Mallar yalnız gömrük orqanlarının icazəsi ilə və nəzarəti altında, onların müəyyənləşdirdiyi yerlərdə gömrük ərazisinə gətirilmə üçün istifadə olunan nəqliyyat vasitəsindən boşaldıla və bu ərazidən aparılma üçün istifadə olunan nəqliyyat vasitəsinə yenidən yüklənə bilər. Malların və ya onların bir hissəsinin təcili boşaldılmasını zəruri edən təhlükə yaranarsa, gömrük orqanlarının icazəsi tələb olunmur. Lakin bu barədə gömrük orqanlarına təcili məlumat verilməlidir. Malların yenidən yüklənməsi üçün gömrük orqanları tərəfindən tələb olunan yeganə sənəd yük bəyannaməsidir. Gömrük orqanları tələb etdikləri məlumatların ətraflı qeyd olunduğu istənilən kommersiya və ya nəqliyyat sənədini malların yenidən yüklənməsi üçün gömrük bəyannaməsinin təsviri hissəsi kimi qəbul edirlər. Bu halda sənəddə məlumatların müvafiq məqsəd üçün qəbul edilməsi barədə qeydiyyat aparılır. Gömrük orqanları yenidən yüklənən malları, onları daşıyan nəqliyyat vasitələrini yoxlamaq, mallardan prob və nümunələr götürmək məqsədi ilə malların boşaldılmasını və açılmasını tələb etmək hüququna malikdirlər. Gömrük orqanlarına

təqdim edilmiş mallar gömrük orqanlarının icazəsi olmadan təqdim edildiyi yerdən çıxarıla bilməz.

Gömrük ərazisinə gətirilərək, gömrük orqanlarına təqdim edilən mallar müvafiq gömrük proseduru altında yerləşdirilməlidir. Bəyannaməçi malları mənşə ölkəsindən, xassələrindən, miqdarından asılı olmayaraq, istənilən gömrük proseduru altında yerləşdirə bilər.

Malların dərhal digər xüsusi gömrük proseduru altında və ya sərbəst zonada yerləşdirildiyi hallar istisna olmaqla, gömrük orqanlarına təqdim edilmiş xarici mallar Gömrük Məcəlləsinin 178-ci maddəsinə uyğun olaraq müvəqqəti saxlanma xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilmiş hesab edilir. Gömrük orqanlarına təqdim edilmiş xarici mallar üzrə qısa idxal bəyannaməsinin verilmədiyini müəyyənləşdirildikdə, onların sahibi bu bəyannaməni dərhal gömrük orqanlarına təqdim etməlidir.

Gömrük ərazisindən aparılması nəzərdə tutulan mallar həmin ərazidən aparılmazdan əvvəl bəyan edilməlidir. Bəyanatmə aşağıdakı formalarda ola bilər: 1. gömrük ərazisindən aparılan mallar gömrük bəyannaməsi tələb olunan gömrük proseduru altında yerləşdirildikdə, müvafiq gömrük bəyannaməsi;

- Gömrük Məcəlləsinin 128-ci maddəsində nəzərdə tutulan təkrar ixrac bildirişi; 3. gömrük bəyannaməsi və təkrar ixrac bildirişi tələb olunmadığı hallarda.

Mallar gömrük ərazisindən aparılmazdan əvvəl təqdim olunan gömrük bəyannaməsində ən azı qısa ixrac bəyannaməsi üçün tələb olunan məlumatlar əks olunmalıdır. Gömrük bəyannaməsi, təkrar ixrac bildirişi və ya qısa ixrac bəyannaməsi gömrük ərazisindən aparılması nəzərdə tutulan mallar gömrük sərhədinə çatmamışdan əvvəl də kağız üzərində yazılı və ya elektron formada gömrük orqanına təqdim edilə bilər. Mallar gömrük ərazisindən aparılmazdan əvvəl bəyan edilməsinin qaydasını müvafiq icra hakimiyyəti orqanı müəyyən edir.

Gömrük ərazisindən aparılan mallar Gömrük Məcəlləsinin 83-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş müddətdə gömrük nəzarəti altında olur və onlara bu Məcəllənin 92.2-ci maddəsi ilə müəyyən edilmiş gömrük nəzarəti formaları tətbiq edilir. Qanunvericilikdə nəzərdə

tutulmuş hallarda, gömrük ərazisindən aparılan malların gömrük rəsmiləşdirilməsi aşağıdakılar tətbiq olunmaqla həyata keçirilir:

1. ixrac gömrük rüsumlarının tutulması;
2. milli təhlükəsizliyin, ictimai asayişin, əhalinin mənəviyyatının, insanların həyat və sağlamlığının, mülkiyyət hüququnun, o cümlədən əqli mülkiyyət hüquqları obyektlərinin, heyvanların və bitkilərin, ətraf mühitin, xalqların mədəni, tarixi və arxeoloji sərvətlərinin qorunması baxımından müəyyən edilmiş qadağalar.
3. Malların aparılmasına o şərtlə icazə verilir ki, aparılan mallar Gömrük Məcəllənin 125.3-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş gömrük bəyannaməsinin, təkrar ixrac bildirişinin və ya qısa ixrac bəyannaməsinin gömrük orqanları tərəfindən təsdiq edildiyi zaman olduğu vəziyyətdədir.

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti «Gömrük rəsmiləşdirilməsi başa çatmamış mallardan və nəqliyyat vasitələrindən istifadə edilməsi və onlar barəsində sərəncam verilməsinə dair Şərtlər və məhdudiyətlər»in təsdiq edilməsi haqqında 24 dekabr 2012-ci il 316 Nöli Qərarı ilə gömrük rəsmiləşdirilməsi başa çatmamış mallardan və nəqliyyat vasitələrindən istifadə edilməsinə və onlar barəsində sərəncam verilməsinə dair şərtləri və məhdudiyətləri müəyyən edir.

Gömrük orqanına təqdim edilmiş malların və nəqliyyat vasitələrinin həmin mallar və nəqliyyat vasitələri üzərində gömrük rəsmiləşdirilməsi başa çatmadan istifadə edilməsi və onlar barəsində sərəncam verilməsi aşağıda göstərilmiş şərtlərə tam əməl edilməklə gömrük orqanının icazəsi ilə həyata keçirilir:

1. mallar üzərində gömrük nəzarətinin həyata keçirilməsi mümkün olduqda;
2. mallara və nəqliyyat vasitələrinə dair gömrük ödənişləri ödənildikdə və ya onlara görə gömrük borcunun yarandığı və yarana biləcəyi hallarda həmin borcun ödənilməsinə təminat verildikdə;
3. mallara və nəqliyyat vasitələrinə dair Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə əsasən tələb olunan hallarda müvafiq icazə sənədi və ya xüsusi razılıq (lisenziya) mövcud olduqda.

Gömrük rəsmiləşdirilməsi başa çatmamış mallardan istifadə edilməsi üçün mallara dair səlahiyyətli şəxs rəsmiləşdirilmənin başa çatdırılmaması səbəblərini və istifadənin təyinatını göstərməklə, gömrük orqanına ərizə ilə müraciət etməlidir. Gömrük orqanlarına təqdim edilmiş ərizəyə gömrük orqanları tərəfindən 3 (üç) iş günündən artıq olmayan müddətdə baxılır. Gömrük orqanları gömrük rəsmiləşdirilməsi başa çatmamış mallardan və nəqliyyat vasitələrindən istifadə edilməsinə və onlar barəsində sərəncam verilməsinə dair hər bir hal üzrə ayrı-ayrılıqda qərar qəbul edir.

Gömrük rəsmiləşdirilməsi başa çatmamış mallardan və nəqliyyat vasitələrindən istifadə edilməsinə və onlar barəsində sərəncam verilməsinə yalnız yerləşdirildiyi gömrük prosedurunun tələblərinə uyğun olaraq yol verilir. Gömrük rəsmiləşdirilməsi başa çatmamış mallar və nəqliyyat vasitələri üzərində istifadə hüququna malik olan şəxsdən başqa həmin mallardan və nəqliyyat vasitələrindən istifadə və sərəncam hüququ digər şəxsə verilə bilməz. Bəyannaməçi gömrük rəsmiləşdirilməsinin başa çatdırılması üçün gömrük bəyannaməsini Azərbaycan Respublikasının Gömrük Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş müddətdə gömrük orqanlarına təqdim etməlidir. Gömrük rəsmiləşdirilməsi başa çatdırılmış mallardan və nəqliyyat vasitələrindən istifadə edilməsi və onlar barəsində sərəncam verilməsi seçilmiş gömrük proseduruna uyğun həyata keçirilir.

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti qərar "Tərkibində əqli mülkiyyət hüquqlarının obyektləri olan malların reyestrinin aparılması Qaydaları"nın təsdiq edilməsi haqqında 28 dekabr 2012-ci il, 323 № li qərarına əsasən "Azərbaycan Respublikası Gömrük Məcəlləsinin təsdiq edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi barədə" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2011-ci il 15 sentyabr tarixli 499 nömrəli fərmanının 1.3.15-ci yarımbəndinin icrasını təmin etmək məqsədi ilə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti qərara alır: "Tərkibində əqli mülkiyyət hüquqlarının obyektləri olan malların reyestrinin aparılması qaydaları" təsdiq edilsin.

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin 25 iyun 2013-cü il 163 № li qərarı ilə "Tərkibində əqli mülkiyyət hüquqlarının obyektləri olan malların buraxılışının dayandırılması, buraxılışın dayandırılma müddətinin uzadılması, qəbul edilən qərarlar barədə ərizəçiyə və bəyannaməçiyə məlumat verilməsi Qaydaları" təsdiq edilmişdir.

Tərkibində əqli mülkiyyət hüquqlarının obyektləri olan malların buraxılışının dayandırılması, buraxılışın dayandırılma müddətinin uzadılması, qəbul edilən qərarlar barədə ərizəçiyə və bəyannaməçiyə məlumat verilməsi Qaydaları Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2013-cü il 25 iyun tarixli 163 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmişdir. Bu Qaydalar Azərbaycan Respublikası Gömrük Məcəlləsinin 283.3-cü maddəsinə əsasən hazırlanmışdır və tərkibində əqli mülkiyyət hüquqlarının obyektləri olan malların buraxılışının dayandırılması, buraxılışın dayandırılma müddətinin uzadılması, qəbul edilən qərarlar barədə ərizəçiyə və bəyannaməçiyə məlumat verilməsi qaydalarını müəyyən edir. Bu Qaydalar gömrük sərhədindən fiziki şəxslər tərəfindən az miqdarda keçirilən və ya beynəlxalq poçt göndərişləri ilə göndərilən, o cümlədən istehsal və kommərsiya fəaliyyəti üçün nəzərdə tutulmayan mallara tətbiq edilmir.

"Tərkibində əqli mülkiyyət hüquqlarının obyektləri olan malların reyestri"nə daxil edilmiş tərkibində əqli mülkiyyət hüquqlarının obyektləri olan malların gömrük rəsmiləşdirilməsi və gömrük nəzarəti zamanı onların pirat və ya kontrafakt olması əlamətləri aşkar edilərsə, belə malların buraxılışı gömrük rəsmiləşdirilməsini həyata keçirən gömrük orqanının rəhbəri və ya onu əvəz edən şəxsin qərarı ilə 10 (on) iş günü müddətinə dayandırılır. Ərizəçinin əsaslandırılmış müraciəti olduqda, göstərilən müddət daha 10 (on) iş gününədək uzadılır. Tərkibində əqli mülkiyyət hüquqlarının obyektləri olan, lakin Reyestrə daxil edilməmiş, habelə ərizəçinin müraciətində göstərilməmiş malların pirat və ya kontrafakt olması əlamətlərini gömrük orqanları aşkar etdikdə, onlar həmin malların buraxılışını bu Qaydaların 2.1-ci bəndində göstərilən

müddətə dayandırmaq hüququna malikdirlər. Buraxılışı dayandırılmış mallar barədə gömrük bəyannaməsinin əsas və ya əlavə vərəqinin nəzarət qrafasında "buraxılışı dayandırılmışdır" qeydiyyatı aparılır. Buraxılışı dayandırılmış mallara dair qəbul edilmiş qərarın müddəti uzadıldığı halda, gömrük bəyannaməsinin əsas və ya əlavə vərəqinin nəzarət qrafasında buraxılışın dayandırılması müddətinin uzadılması tarixi göstərməklə qeydiyyat aparılır. Eyni gömrük bəyannaməsində pirat və ya kontrafakt olması ehtimal edilən tərkibində əqli mülkiyyət obyektləri olan mallarla birgə bəyan olunmuş digər malların buraxılışı tərkibində əqli mülkiyyət obyektləri olan malların buraxılışının dayandırılmasına dair qəbul edilmiş qərardan asılı olmayaraq həyata keçirilir.

Gömrük orqanı tərkibində əqli mülkiyyət hüquqlarının obyektləri olan malların buraxılışının dayandırılması barədə qəbul etdiyi qərar haqqında və buraxılışın dayandırılmasının səbəbləri barədə ərizəçiyə və bəyannaməçiyə dərhal yazılı bildiriş göndərir (bildirişin forması bu Qaydaların 1 nömrəli əlavəsində göstərilmişdir). Gömrük orqanları hüquq sahibinə və bəyannaməçiyə dərhal yazılı bildiriş göndərir. Ərizəçinin əsaslandırılmış müraciəti daha 10 (on) iş gününədək uzadıldıqda, bu barədə ərizəçiyə və bəyannaməçiyə dərhal yazılı bildiriş göndərilir (bildirişin forması bu Qaydaların 3 nömrəli əlavəsində göstərilmişdir). Gömrük Məcəlləsinin 286-cı maddəsinə uyğun olaraq tərkibində əqli mülkiyyət hüquqlarının obyektləri olan malların buraxılışının dayandırılması barədə etdiyi qərar ləğv edildikdə, bu barədə ərizəçiyə və bəyannaməçiyə dərhal yazılı bildiriş göndərilir (bildirişin forması bu Qaydaların 4 nömrəli əlavəsində göstərilmişdir). Gömrük orqanları buraxılışının dayandırılması haqqında qərar qəbul edilmiş malların pirat və ya kontrafakt olmasının müəyyənləşdirilməsi üçün lazım olan məlumatları ərizəçiyə və bəyannaməçiyə verirlər. Ərizəçiyə və bəyannaməçiyə verilən məlumatlar konfidensial hesab edilir və qanunda nəzərdə tutulan hallar istisna olmaqla, həmin məlumatlar onlar tərəfindən yayılmamalı, üçüncü şəxslərə ötürülməməlidir.

Ev tapşırığı:

1. Gömrük rəsmiləşdirilməsinin həyata keçirilməsinin xüsusiyyətləri necə fərqləndirilir?

2. Gömrük rəsmiləşdirilməsinin həyata keçirilməsi nə zaman dan başlanır və nə vaxt başa çatır?

3. Güzəştli və sadələşdirilmiş qaydada gömrük rəsmiləşdirilməsi hansı hallarda həyata keçirilir?

4. Qısa idxal bəyannaməsi nədir?

5. Gömrük ərazisinə gətirilən mallar gömrük orqanlarına hansı şəxslər tərəfindən təqdim oluna bilər?

6. Yardım yükləri nədir?

7. "Tərkibində əqli mülkiyyət hüquqlarının obyektləri olan malların buraxılışının dayandırılması, buraxılışın dayandırılma müddətinin uzadılması, qəbul edilən qərarlar barədə ərizəçiyə və bəyannaməçiyə məlumat verilməsi Qaydaları"nın əsas müddəalarını şərh edin.

8. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti «Gömrük rəsmiləşdirilməsi başa çatmamış mallardan və nəqliyyat vasitələrindən istifadə edilməsi və onlar barəsində sərəncam verilməsinə dair Şərtlər və məhdudiyətlər»in təsdiq edilməsi haqqında 24 dekabr 2012-ci il 316 Nöli Qərarının əsas müddəaları hansılardır?

Ədəbiyyat siyahısı

1. Gömrük Məcəlləsi 2011, Bakı, Hüquq ədəbiyyatı, 2015, XVI fəsil

2. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin «Gömrük rəsmiləşdirilməsi başa çatmamış mallardan və nəqliyyat vasitələrindən istifadə edilməsi və onlar barəsində sərəncam verilməsinə dair Şərtlər və məhdudiyətlər»in təsdiq edilməsi haqqında 24 dekabr 2012-ci il, 316 Nöli Qərarı.

3. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti qərar "Tərkibində əqli mülkiyyət hüquqlarının obyektləri olan malların

reyestrinin aparılması Qaydaları"nın təsdiq edilməsi haqqında 28 dekabr 2012-ci il, 323 № li qərarı.

4. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti qərar Tərkibində əqli mülkiyyət hüquqlarının obyektləri olan malların buraxılışının dayandırılması, buraxılışın dayandırılma müddətinin uzadılması, qəbul edilən qərarlar barədə ərizəçiyə və bəyannaməçiyə məlumat verilməsi Qaydaları"nın təsdiq edilməsi haqqında 25 iyun 2013-cü il 163 № li qərarı.

5. A.Ş.Şəkərəliyev “ Ölkənin maliyyə təhlükəsizliyinin təmin edilməsində gömrük orqanlarının rolu” Az DIU nun 2009-cu ilin büdcə təyinatı elmi-tədqiqat işlərinin hesabatı. B, 2010 səh 92-103

6. M.Y.Yadulla. Theoretical Views of the national economy. Journal of American Science. 2/12/2014/ Tomson-reyter agentliyinin siyahısı.

Mövzu 4. Gömrük prosedurları və onların mahiyyəti

- 1. İxrac, təkrar ixrac və müvəqqəti ixrac gömrük proseduru**
- 2. Sərbəst dövriyyə üçün buraxılış gömrük proseduru**
- 3. Təkrar idxal gömrük proseduru gömrük proseduru**

Daxili malların ixracı- Gömrük ərazisindən kənarında daimi qalması üçün aparılan daxili mallar ixrac gömrük proseduru altında yerləşdirilir. Gömrük Məcəlləsinin 127.1-ci maddəsi aşağıdakı mallara tətbiq edilmir:

1. son istifadə və ya xaricdə emal xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilmiş mallara;
2. daxili tranzit xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilmiş və ya bu Məcəllənin 130-cu maddəsinə uyğun olaraq, gömrük ərazisindən müvəqqəti ixrac olunan mallara.

Xarici malların təkrar ixracı - xarici mallar gömrük ərazisindən aparıldıqda, gömrük orqanları onların ixrac rəsmiləşdirilməsini həyata keçirir və digər səlahiyyətli gömrük orqanlarına təqdim etmək üçün təkrar ixrac bildirişi verirlər. Gömrük Məcəlləsinin 128.1-ci maddəsi aşağıdakı mallara tətbiq edilmir:

1. gömrük ərazisindən beynəlxalq tranzit xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilərək keçirilən mallara;
2. sərbəst zona daxilində bir nəqliyyat vasitəsindən digərinə boşaldılıb yüklənmiş, yaxud sərbəst zonadan birbaşa təkrar ixrac edilən mallara;
3. müvəqqəti saxlanma yerlərindən birbaşa təkrar ixrac edilən, müvəqqəti saxlanma xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilmiş mallara.

Sərbəst dövriyyəyə buraxılışından 1 (bir) il ərzində gömrük ərazisindən təkrar ixrac olunan mallar müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi şərtlərə cavab verdikdə, həmin malların idxalı üçün ödənilmiş gömrük rüsumları və vergilər qaytarılır. Malların təkrar ixrac gömrük proseduru altında yerləşdirilməsi qaydalarını müvafiq icra hakimiyyəti orqanı müəyyən edir

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti «Malların təkrar ixrac gömrük proseduru altında yerləşdirilməsi Qaydaları»nın təsdiq edilməsi haqqında 31 oktyabr 2012-ci il 252 N^əli Qərar qəbul etmişdir. Bu Qaydaların müddəaları aşağıdakı mallara tətbiq edilmir:

1. gömrük ərazisindən beynəlxalq tranzit xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilərək keçirilən mallara;

2. sərbəst zona daxilində bir nəqliyyat vasitəsindən digərinə boşaldılıb yüklənmiş, yaxud sərbəst zonadan birbaşa təkrar ixrac edilən mallara;

3. müvəqqəti saxlanc yerlərindən birbaşa təkrar ixrac edilən, müvəqqəti saxlanc xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilmiş mallara.

Azərbaycan Respublikasının gömrük ərazisinə gətirilmiş xarici mallar Gömrük Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş qaydada Azərbaycan Respublikasının ərazisindən kənara aparıldıqda təkrar ixrac proseduru altında yerləşdirilir. Təkrar ixrac zamanı mallara görə ödənilmiş gömrük ödənişləri aşağıdakı şərtlər daxilində şəxsə qaytarılır:

1. idxal anında malların qüsurlu olması və ya sövdələşmə şərtlərinə cavab verməməsi aşkar edildikdə;

2. malların onları göndərən şəxsə və ya onun təyin etdiyi digər şəxsə geri qaytarılması nəzərdə tutulduqda;

3. mallar gömrük ərazisində emal əməliyyatlarına məruz qalmadıqda və ya istifadə olunmadıqda və Gömrük Məcəlləsinin 128.3-cü maddəsi ilə müəyyən edilmiş 1 (bir) il müddətində təkrar ixrac edildikdə.

Malları istifadə etmədən onların qüsurlu olmasını və ya təkrar ixraca səbəb olmuş şərtlərini aşkar etmək mümkün deyildirsə, belə istifadə gömrük ödənişlərinin qaytarılmasına mane olmamalıdır. Təkrar ixraca alternativ olaraq, mallardan dövlətin xeyrinə imtina edilə və ya gömrük orqanının icazəsi ilə gömrük nəzarəti altında həmin mallar məhv edilə bilər. Belə imtina və ya məhv etmə dövlət büdcəsindən xərcə səbəb olmamalıdır. Səlahiyyətli şəxs və ya onun

nümayəndəsi müraciət etdiyi andan gömrük orqanı bu Qaydaların 2.2-ci bəndində nəzərdə tutulmuş halları 3 (üç) iş günü müddətində təsdiqləyib akt tərtib edərək, həmin şəxsə təqdim etməli və ya yazılı şəkildə əsaslandırılmış məktubla təkzib etməlidir. Bu Qaydaların 2.2-ci bəndində nəzərdə tutulmuş şərtlərə cavab verən mallar, təbii aşınma nəticəsində dəyişikliklər və ya normal şəraitdə daşınma və saxlanma itkiləri istisna olmaqla, idxal olduğu andakı vəziyyətində olmalıdır. Malların təkrar ixrac gömrük proseduru altında yerləşdirilməsinə gömrük orqanları tərəfindən onların eyniləşdirilməsi mümkün olduqda icazə verilir.

Təkrar ixrac olunan mallar aparılarkən onların gömrük rəsmiləşdirilməsi zamanı mallara dair səlahiyyətli şəxs və ya onun nümayəndəsi tərəfindən gömrük rəsmiləşdirilməsini həyata keçirən gömrük orqanına bu Qaydaların əlavəsi ilə müəyyən olunmuş formada ərizə ilə müraciət edilir. Səlahiyyətli şəxs və ya onun nümayəndəsi malları, onlara dair idxal gömrük bəyannaməsini, kommersiya və nəqliyyat sənədlərini gömrük rəsmiləşdirilməsini həyata keçirən gömrük orqanına təqdim edir. Rəsmiləşdirməni həyata keçirən gömrük orqanında təqdim olunmuş sənədlərdə göstərilən məlumatların düzgünlüyü yoxlanılır, malların eyniləşdirilməsi aparılır və onların ixrac rəsmiləşdirilməsi həyata keçirilərək, digər səlahiyyətli şəxsə və ya onun nümayəndəsinə 24 saat müddətində təkrar ixrac bildirişi verilir. Malların gömrük ərazisindən aparılmasını rəsmiləşdirən gömrük orqanına 1 (bir) ay müddətində malların faktiki çıxarılmasına dair məlumat daxil olmadıqda, gömrük orqanı bu prosedura verilmiş təkrar ixrac bildirişinin ləğv edilməsi haqqında qərarı 3 (üç) iş günü müddətində qəbul edir və onun surətini 1 (bir) iş günü müddətində səlahiyyətli şəxsə və ya onun nümayəndəsinə göndərir.

Qısa ixrac bəyannaməsi və ona düzəlişlərin edilməsi- Gömrük ərazisindən malların aparılması üçün gömrük bəyannaməsi və ya təkrar ixrac bildirişinin tələb olunmadığı hallarda gömrük orqanlarına qısa ixrac bəyannaməsi təqdim edilməlidir. Riskin təhlili və gömrük nəzarətinin düzgün tətbiqi üçün zəruri olan məlumatları özündə əks etdirən qısa ixrac bəyannaməsinin formasını və təqdim

olunması qaydalarını müvafiq icra hakimiyyəti orqanı müəyyən edir. Qısa ixrac bəyannaməsi məlumatların elektron emalı üsulundan istifadə olunmaqla, elektron sənəd formasında təqdim edilir. Qısa ixrac bəyannaməsi gömrük orqanlarına kağız üzərində yazılı formada da təqdim edilə bilər. Həmin bəyannamə risklərin idarə olunmasını, məlumatların gömrük orqanları arasında mübadiləsini elektron formada verilən qısa ixrac bəyannaməsinə analogi səviyyədə təmin etməsi şərti ilə gömrük orqanları tərəfindən təsdiq olunur. Qısa ixrac bəyannaməsi aşağıdakı şəxslərdən biri tərəfindən təqdim edilə bilər:

1. malları gömrük ərazisindən aparan və ya onun daşınmasına görə cavabdeh olan şəxs;
2. malları ixrac edən və ya göndərən, yaxud bu Məcəllənin 129.5.1-ci maddəsində qeyd olunan şəxsin adından çıxış edən digər şəxs;
3. malları səlahiyyətli gömrük orqanına təqdim edən və ya təqdim etməli olan istənilən şəxs.

Gömrük Məcəlləsinin 129.7-ci maddəsində göstərilən hallar istisna olmaqla, qısa ixrac bəyannaməsi təqdim edildikdən sonra onu təqdim edən şəxsin müraciəti əsasında həmin bəyannamədə düzəlişlərin aparılmasına gömrük orqanları tərəfindən icazə verilir. Aşağıdakı hallarda qısa ixrac bəyannaməsinə düzəlişlərin edilməsinə icazə verilmir:

1. gömrük orqanları qısa ixrac bəyannaməsinə təqdim etmiş şəxsə malları yoxlamaq niyyəti barədə məlumat verdikdən sonra;
2. gömrük orqanları qısa ixrac bəyannaməsindəki məlumatların düzgün olmadığını müəyyənləşdirdikdən sonra;
3. gömrük orqanları malların aparılmasına icazə verdikdən sonra

Müvəqqəti ixrac - Təkrar idxal üçün nəzərdə tutulmuş daxili mallar müvəqqəti ixrac proseduru altında yerləşdirilir. Bu mallardan Gömrük Məcəlləsinin 130.2-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş qaydalara uyğun olaraq gömrük rüsumlarından və vergilərdən tamamilə, yaxud qismən azad edilməklə, habelə ticarət siyasəti tədbirləri tətbiq edilmədən gömrük ərazisindən kənarında istifadə olunur. Malların müvəqqəti ixrac gömrük proseduru altında

yerləşdirilməsi qaydalarını Gömrük Məcəlləsinin tələbləri nəzərə alınmaqla müvafiq icra hakimiyyəti orqanı müəyyən edir. Həmin qaydalarda malların müvəqqəti ixrac gömrük proseduru altında yerləşdirilməsi şərtləri, onların bu prosedur altında qalma müddəti müəyyən edilməlidir.

Sərbəst dövriyyə üçün buraxılış gömrük prosedurunun əhatə dairəsi - Daxili bazarda satılma, istifadə və ya istehlak üçün nəzərdə tutulan xarici mallar sərbəst dövriyyə üçün buraxılış gömrük proseduru altında yerləşdirilir. Sərbəst dövriyyə üçün buraxılış gömrük proseduru aşağıdakıları əhatə edir:

1. qanunvericiliklə müəyyən olunmuş gömrük ödənişlərinin ödənilməsini;
2. ticarət siyasəti tədbirlərinin tətbiqini;
3. malların idxalı ilə bağlı müəyyən edilmiş digər prosedurların tamamlanmasını.

Sərbəst dövriyyə üçün buraxılış gömrük proseduru altında yerləşdirilən xarici mallar daxili mallar gömrük statusunu alırlar. Malların sərbəst dövriyyə üçün buraxılış gömrük proseduru altında yerləşdirilməsi qaydalarını müvafiq icra hakimiyyəti orqanı müəyyən edir.

Malların sərbəst dövriyyə üçün buraxılış gömrük proseduru altında yerləşdirilməsi qaydaları Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2012-ci il 3 avqust tarixli 163 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmişdir. Bu Qaydalar Azərbaycan Respublikası Gömrük Məcəlləsinin 164-cü maddəsinə əsasən hazırlanmışdır və malların sərbəst dövriyyə üçün buraxılış gömrük proseduru altında yerləşdirilməsi qaydalarını müəyyən edir. Sərbəst dövriyyə üçün buraxılış gömrük proseduru altında daxili bazarda satılma, istifadə və ya istehlak üçün nəzərdə tutulan xarici mallar yerləşdirilir. Sərbəst dövriyyə üçün buraxılış gömrük proseduru altında yerləşdirilən xarici mallar daxili mallar gömrük statusunu alır. Sərbəst dövriyyə üçün buraxılış gömrük proseduru altında yerləşdirilən mallar geri aparılma öhdəliyi götürülmədən, Azərbaycan Respublikasının ərazisində qalır. Xarici malların bu Qaydaların 1.3-cü bəndinə əsasən sərbəst dövriyyə üçün buraxılış gömrük

proseduru altında gömrük rəsmiləşdirilməsi yerinə yetirildikdən sonra mallar gömrük nəzarətindən çıxarılaraq barəsində səlahiyyətli olan şəxslərə və ya onların nümayəndələrinə verilir. Həmin şəxslər qanunvericiliyə uyğun olaraq, malların üzərində sərəncam verməkdə sərbəstdirlər. Sərbəst dövriyyə üçün buraxılış gömrük proseduru altında malların yerləşdirilməsi şərtləri aşağıdakılardır:

1. qanunvericiliklə müəyyən edilmiş gömrük ödənişlərinin ödənilməsi;

2. ticarət siyasəti tədbirlərinin tətbiqi;

3. malların idxalı ilə bağlı qanunvericiliklə müəyyən edilmiş tələblərin yerinə yetirilməsi və müəyyən edilmiş digər prosedurların tamamlanması (dövlət sərhədindən keçirilməsi, müəyyən edilmiş marşrutlar üzrə vaxtında təyinat gömrük orqanına çatdırılması, malların təyinat orqanına təqdim edilməsi, nəqliyyat vasitələri üzərində qoyulmuş gömrük təminatlarının pozulmaması, malların rəsmiləşdirilməsi ilə bağlı müvafiq sənədlərin gömrük rəsmiləşdirilməsini aparacaq gömrük orqanına təqdim olunması).

Sərbəst dövriyyə üçün buraxılış gömrük proseduru altında yerləşdirilməsi nəzərdə tutulan malların gömrük rəsmiləşdirilməsi zamanı alınan gömrük ödənişləri Azərbaycan Respublikasının müvafiq qanunvericilik aktlarına əsasən həyata keçirilir. Sərbəst dövriyyə üçün buraxılış gömrük proseduru altında yerləşdirilmiş mallar üçün 14 (on dörd) gündən 60 (altmış) günədək gömrük borcunun ödənilməsinə möhlətin verilməsi Gömrük Məcəlləsinin 246-cı maddəsinə əsasən həyata keçirilir. Sərbəst dövriyyə üçün buraxılış gömrük proseduru altında yerləşdirilmiş malların gömrük rəsmiləşdirilməsi zamanı ticarət siyasəti tədbirlərinə əməl olunması yoxlanılır. Sərbəst dövriyyə üçün buraxılış gömrük proseduru altında yerləşdirilən malların gömrük rəsmiləşdirilməsinə dair sənədlər Gömrük Məcəlləsinin 150.3-cü və 150.4-cü maddələrinin tələblərinə uyğun müəyyən edilir.

Sərbəst dövriyyə üçün buraxılış gömrük proseduru altında yerləşdirilmiş malların gömrük rəsmiləşdirilməsi qaydaları- Sərbəst dövriyyə üçün buraxılış gömrük proseduru altında yerləşdirilmiş malların və nəqliyyat vasitələrinin gömrük rəsmiləşdirilməsi mallar

barəsində səlahiyyəti olan şəxs və ya onun nümayəndəsi tərəfindən gömrük orqanına müraciəti (kağız üzərində yazılı və ya elektron formada) əsasında həyata keçirilir. Malların gömrük rəsmiləşdirilməsi bəyannaməçinin gömrük orqanına konkret malların gömrük rəsmiləşdirilməsi ilə bağlı bəyannaməni (kağız üzərində yazılı və ya elektron formada) və ya bu Qaydaların 2.6-cı bəndinə əsasən sənədləri təqdim etdiyi vaxtdan başlanır, zəruri gömrük əməliyyatları yerinə yetirildikdən, Gömrük Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş gömrük ödənişləri ödənildikdən sonra başa çatır.

Malların sərbəst dövriyyə üçün buraxılış gömrük proseduru altında yerləşdirilməsi ilə bağlı gömrük orqanlarının hərəkətləri - Gömrük orqanları tərəfindən gömrük bəyannaməsində göstərilən məlumatların, bəyan olunan malların yoxlanılması, malların bəyan edildiyi gömrük prosedurunun tətbiqi üçün tələb olunan sənədlərin təqdim edilməsi, icrasına nəzarət gömrük orqanlarına həvalə edilmiş qanunvericilik aktlarına riayət olunması, gömrük rüsumlarının, müvafiq vergilərin və digər gömrük ödənişlərinin alınması, mallardan gömrük ekspertizası üçün prob və nümunələrin götürülməsi və digər hərəkətlər Gömrük Məcəlləsinin müvafiq maddələrinə uyğun qaydada həyata keçirilir.

Malların buraxılışı - Bəyannaməçi, mallar barəsində səlahiyyəti olan şəxslər və ya onların nümayəndələri tərəfindən Gömrük Məcəlləsinin 163-cü maddəsi ilə müəyyən edilmiş şərtlər yerinə yetirildikdən, bəyan olunan mallarla əlaqədar qanunvericilikdə qadağaların və məhdudiyyətlərin olmadığı müəyyən edildikdən, gömrük bəyannaməsindəki məlumatlar yoxlanıldıqdan dərhal sonra gömrük orqanları sərbəst dövriyyə üçün buraxılış gömrük proseduru altında yerləşdirilmiş malların buraxılışını həyata keçirir. Eyni gömrük bəyannaməsinin əhatə etdiyi bütün mallar gömrük orqanları tərəfindən eyni vaxtda buraxılır. Sərbəst dövriyyə üçün buraxılış gömrük proseduru altında yerləşdirilmiş malların gömrük rəsmiləşdirilməsi zamanı tərtib edilmiş gömrük bəyannaməsində məlumatların düzgün olmadığı müəyyən edildikdə, gömrük orqanları bəyannaməçidən müvafiq düzəlişlərin aparılmasını tələb edir. Həmin tələb yerinə yetirildikdən və müvafiq gömrük ödənişləri

ödənildikdən dərhal sonra buraxılış həyata keçirilir. Sərbəst dövriyyə üçün buraxılış gömrük proseduru altında yerləşdirilmiş mallar gömrük bəyannaməsini təsdiq etmiş gömrük orqanına deyil, digər gömrük orqanına təqdim edildikdə, aidiyyəti gömrük orqanları həmin malların buraxılışı üçün zəruri olan məlumatları öz aralarında mübadilə etməlidirlər.

Yekun müddəalar - Müvafiq normativ hüquqi aktların tələblərinə əsasən, gömrük ərazisinə gətirilməsi qadağan olunmuş malların sərbəst dövriyyə üçün buraxılış gömrük proseduru altında yerləşdirilməsinə yol verilmir. İdxalı müvafiq dövlət orqanlarının icazə sənədləri alınmaqla aparılan malların gömrük rəsmiləşdirilməsi həmin icazə sənədləri təqdim olunmaqla həyata keçirilir. Sərbəst dövriyyə üçün buraxılış gömrük proseduru altında yerləşdirilmiş malların gömrük rəsmiləşdirilməsinin operativliyini və şəffaflığını artırmaq məqsədi ilə müraciət edən şəxslərin qəbul edilməsi ardıcılığının müəyyən olunması üçün gömrük orqanlarında elektron idarəetmə sistemindən ("elektron növbə") istifadə edilir.

Təkrar idxal gömrük prosedurunun əhatə dairəsi- Təkrar idxal — ixrac olunmuş mallar ixrac edildiyi vaxtdan 3 (üç) il ərzində eyni vəziyyətdə, yəni xarici ölkədə heç bir emala məruz qalmadan gömrük ərazisinə tam və bir hissəsi qaytarıldıqda, onların idxal gömrük rüsumlarından və vergilərdən tamamilə azad edilməklə və ticarət siyasəti tədbirləri tətbiq edilmədən, sərbəst dövriyyəyə buraxılışıdır. Sərbəst dövriyyədə olmuş və ya daxildə emal edilmiş mallar da təkrar idxal gömrük proseduru altında yerləşdirilə bilər. Malların gömrük ərazisinə qaytarılması onları aparmış şəxs tərəfindən deyil, başqa şəxs tərəfindən həyata keçirildiyi zaman gömrük orqanları malların təkrar idxalına Gömrük Məcəlləsinin 165.6-cı maddəsində nəzərdə tutulan qaydalarda müəyyən edilmiş hallarda icazə verir. Malların təkrar idxal gömrük proseduru altında yerləşdirilməsinə onların ixracı zamanı geri qaytarılması ehtimalı barədə gömrük orqanlarına bildirib-bildirilməməsindən asılı olmayaraq icazə verilir. Malların təkrar idxal gömrük proseduru altında yerləşdirilməsinə nəzarətin təmin edilməsi məqsədi ilə gömrük orqanlarının təkrar idxal olunan malların gömrük

ərazisindən aparıldığı gömrük orqanına təqdim olunmasını tələb etmək hüququ vardır. Malların təkrar idxal gömrük proseduru altında yerləşdirilməsi qaydalarını müvafiq icra hakimiyyəti orqanı müəyyən edir.

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti «Malların təkrar idxal gömrük proseduru altında yerləşdirilməsi Qaydaları»nın 229 № li 12 oktyabr 2012-ci il tarixli Qərarı təsdiq edilmişdir. Bu qaydalar Azərbaycan Respublikası Gömrük Məcəlləsinin 165.6-cı maddəsinə əsasən hazırlanmışdır və malların təkrar idxal gömrük proseduru altında yerləşdirilməsi qaydalarını müəyyən edir. Təkrar idxal ixrac olunmuş malların ixrac edildiyi vaxtdan 3 (üç) il ərzində eyni vəziyyətdə, yəni xarici ölkədə heç bir emala məruz qalmadan gömrük ərazisinə tam və bir hissəsi qaytarılıqda, onların idxal gömrük rüsumlarından və vergilərdən tamamilə azad edilməklə və ticarət siyasəti tədbirləri tətbiq edilmədən, sərbəst dövriyyəyə buraxılışdır. Malların təkrar idxal gömrük proseduru altında yerləşdirilməsinə onların ixracı zamanı geri qaytarılması ehtimalı barədə gömrük orqanlarına bildirilib bildirilməməsindən asılı olmayaraq icazə verilir.

Malların təkrar idxal gömrük proseduru altında yerləşdirilməsi şərtləri- Təkrar idxal gömrük proseduru altında yerləşdirilməsi üçün mallar aşağıdakı şərtlərə cavab verməlidir:

1. Azərbaycan Respublikasının ərazisindən ixrac olunan daxili mallar olmalıdır;

2. mallar ixrac edildiyi andan 3 (üç) il müddətində gömrük ərazisinə qaytarılmalıdır;

3. təbii aşınma nəticəsində dəyişikliklər, normal şəraitdə daşınma və saxlanma itkiləri, həmçinin bu qaydaların 2.7-ci bəndi ilə müəyyən edilən digər hallar istisna edilməklə, mallar aparıldığı vəziyyətdə olmalıdır.

Ixrac olunmuş malların gətirilmə tarixi gömrük rəsmiləşdirilməsi üçün tələb olunan sənədlərin qəbul olunduğu gündən hesablanmalıdır. Təbii aşınma nəticəsində dəyişikliklər, normal şəraitdə daşınma və saxlanma itkiləri standartlarla və həmin kateqoriya mallara aid

normativ aktlarla müəyyən edilməlidir. Azərbaycan Respublikasının ərazisindən ixrac olunaraq aparılmış mallar təkrar idxal gömrük proseduru altında yerləşdirilərkən malların eyniləşdirilməsi, onların aparılma vaxtı və faktı, eləcə də həmin malların daxili mallar olması gömrük orqanının vəzifəli şəxsinə sübut edilməlidir. Göstərilən halların sübut edilməsi bəyannaməçiyə həvalə olunur. Azərbaycan Respublikasının hüdudlarından kənarında mallardan istifadə edilməsi həmin malların təkrar idxal gömrük proseduru altında yerləşdirilməsinə mane ola bilməz. Malların təkrar idxalı zamanı gömrük orqanları malların geriye gətirilməsinin onları aparmış şəxs tərəfindən deyil, malların təkrar idxalına müvafiq səlahiyyətə malik olan və malların eyniləşdirilməsini sübut və dəlillərlə təmin edə bilən başqa şəxs tərəfindən həyata keçirilməsinə icazə verirlər. Azərbaycan Respublikasının hüdudlarından kənarında olduqda, malların saxlanmasını təmin etmək üçün kiçik təmir və sahmana salma işləri daxil olmaqla, digər əməliyyatlar da aparıla bilər. Belə əməliyyatlar nəticəsində həmin malların dəyəri aparılma anında müəyyən edilmiş dəyərindən artıq olmamalıdır. Malların aparılması və gətirilməsi zamanı dəyər münasibətləri milli valyuta əsasında müəyyən edilir. Müqavilədə və ya digər sənədlərdə istənilən başqa valyutada göstərilən dəyərin hesablanması, Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı tərəfindən həmin günə müəyyən edilmiş rəsmi məzənnəyə uyğun milli valyuta ilə həyata keçirilir. Malların təkrar idxal gömrük proseduru altında yerləşdirilməsinə nəzarətin təmin edilməsi məqsədi ilə gömrük orqanlarının təkrar idxal olunan malların gömrük ərazisindən aparıldığı gömrük orqanına təqdim olunmasını tələb etmək hüququ vardır.

Sərbəst dövriyyədə olmuş və ya daxildə emal edilmiş mallar da təkrar idxal gömrük proseduru altında yerləşdirilə bilər.

Təkrar idxal gömrük proseduru altında yerləşdirilmiş malların gömrük rəsmiləşdirilməsi- Təkrar idxal olunan malların gömrük rəsmiləşdirilməsi idxalçının və yaxud onun struktur bölməsinin fəaliyyət zonasında yerləşən gömrük orqanlarında həyata keçirilir. Mallar təkrar idxal gömrük proseduru altında yerləşdirildikdə,

bəyannaməçi gömrük orqanlarına aşağıdakı sənədləri təqdim etməlidir:

1. bu qaydaların əlavəsi ilə müəyyən olunmuş formada müraciət ərizəsi və gömrük bəyannaməsi;

2. təkrar idxal olunan mallara tələb olunduqda qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş dövlət orqanlarının icazəsi;

3. təkrar idxal olunan malların ixrac zamanı rəsmiləşdirildiyi gömrük bəyannaməsinin nüsxəsi.

Təsdiqedicə məlumatlar və ya sənədlər olmadığı təqdirdə, malların təkrar idxal proseduru altında yerləşdirilməsinə icazə verilmir.

Ev tapşırığı:

1. İxrac gömrük prosedurunun məzmununu şərh edin.
2. Təkrar ixrac gömrük prosedurunun məzmununu şərh edin.
3. Təkrar ixrac zamanı mallara görə ödənilmiş gömrük ödənişləri hansı şərtlər daxilində şəxsə qaytarılır?
4. Qısa ixrac bəyannaməsi hansı məlumatları özündə birləşdirir?
5. Təkrar idxal gömrük prosedurunun məzmununu şərh edin.
4. Təkrar idxal gömrük proseduru altında yerləşdirilməsi üçün mallar hansı şərtlərə cavab verməlidir?
5. Mallar təkrar idxal gömrük proseduru altında yerləşdirildikdə, bəyannaməçi gömrük orqanlarına hansı sənədləri təqdim etməlidir?
6. Sərbəst dövriyyə üçün buraxılış gömrük prosedurunun məzmununu şərh edin.
7. Müvəqqəti ixrac gömrük prosedurunun məzmununu şərh edin.

Ədəbiyyat siyahısı

1. Gömrük Məcəlləsi 2011, Bakı, Hüquq ədəbiyyatı, 2015, XIX fəsil

2. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti «Malların təkrar ixrac gömrük proseduru altında yerləşdirilməsi Qaydaları»nın təsdiq edilməsi haqqında 31 oktyabr 2012-ci il 252 №li Qərar customs.gov.az

3. “Malların sərbəst dövriyyə üçün buraxılış gömrük proseduru altında yerləşdirilməsi qaydaları” Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2012-ci il 3 avqust tarixli 163 nömrəli qərarı. customs.gov.az

4. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti «Malların təkrar idxal gömrük proseduru altında yerləşdirilməsi Qaydaları»nın təsdiq edilməsi haqqında Qərar № 229 Bakı şəhəri, 12 oktyabr 2012-ci il. customs.gov.az

5. A.M.Məhərrəmov Azərbaycanda gömrük siyasətinin XİF-də rolu. “Beynəlxalq hüquq və inteqrasiya problemləri” jurnalı. № 2. Bakı, 2006-cı il, s.232-237.

6. M.M.Aslanova. Анализ современного состояния Азербайджана в системе мирового хозяйства. Москва.РУДН 2011.

Mövzu 5. Tranzit xüsusi gömrük proseduru

1. Daxili tranzit gömrük proseduru altında yerləşdirilmə qaydaları

2. Beynəlxalq tranzit gömrük proseduru altında yerləşdirilmə qaydaları

Mallar aşağıdakı xüsusi gömrük prosedurları altında yerləşdirilə bilər:

1. tranzit (beynəlxalq və daxili tranzit);
2. saxlanc (müvəqqəti saxlanc və gömrük anbarlarında saxlanc);
3. sərbəst zona;
4. xüsusi istifadə (müvəqqəti idxal və son istifadə);
5. emal (daxildə və xaricdə emal).

İcazələrin və lisenziyaların verilməsi- Malların emal və ya xüsusi istifadə xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilməsi müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilmiş qaydada verilən gömrük orqanının icazəsi ilə həyata keçirilir. Malların saxlanc xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilməsi müvafiq icra hakimiyyəti orqanından lisenziya almış şəxslərin təsis etdiyi müvəqqəti saxlanc və gömrük anbarlarında həyata keçirilir. Qanunvericilikdə başqa hallar nəzərdə tutulmamışdırsa, Gömrük Məcəlləsinin 167.1-ci və 167.2-ci maddəsində qeyd olunan icazə və lisenziya aşağıdakı şəxslərə verilir:

1. rezidentlərə;
2. gömrük əməliyyatlarının qanunvericiliyin tələblərinə uyğun aparılacağına zəmanət təqdim edən və gömrük borcunun yarandığı və yarana biləcəyi hallarda onun ödənilməsinə təminat verən şəxslərə;
3. müvəqqəti idxal və ya daxildə emal xüsusi gömrük prosedurları altında yerləşdirilmiş mallardan müvafiq olaraq istifadə edən, yaxud emal əməliyyatları aparan şəxsə.

Yuxarıda qeyd edildiyi kimi, malların emal və ya xüsusi istifadə xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilməsi müvafiq icra

hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən olunmuş qaydada verilən gömrük orqanının icazəsi şəxslərə aşağıdakı şərtlərlə verilir:

1. gömrük orqanlarının xüsusi gömrük prosedurlarına nəzarəti həyata keçirmək imkanı olduqda;

2. icazənin verilməsi yerli istehsalçıların mühüm maraqlarına mənfi təsir göstərmədikdə.

Gömrük Məcəlləsinin 167.1-ci maddəsində qeyd olunan icazənin verilməsinin yerli istehsalçıların mühüm maraqlarına təsir göstərmə dərəcəsi iqtisadi şəraitin təhlili nəticəsində müəyyən edilir. Bu təhlilin aparılması qaydalarını müvafiq icra hakimiyyəti orqanı müəyyən edir. Xüsusi gömrük proseduruna icazə sahibi icazənin verilməsindən sonra onun davam etdirilməsinə və ya məzmununa təsir edə bilən bütün amillər barədə gömrük orqanlarına məlumat verməyə borcludur.

Uçotun aparılması- Tranzit xüsusi gömrük proseduru istisna olmaqla, icazə sahibi, prosedur sahibi, habelə sərbəst zonada malların saxlancısı, istehsalı, emalı, alqı-satqısı ilə məşğul olan şəxslər müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi qaydada öz əməliyyatlarının uçotunu aparmalıdırlar. Aparılan uçot gömrük orqanları tərəfindən müvafiq gömrük proseduruna, o cümlədən həmin gömrük proseduru altında yerləşdirilmiş malların eyniləşdirilməsinə, onların gömrük statusunun müəyyənləşdirilməsinə və daşınmasına nəzarətin həyata keçirilməsinə imkan yaratmalıdır.

Xüsusi gömrük prosedurunun başa çatması - Tranzit xüsusi gömrük prosedurundan və Gömrük Məcəlləsinin 195-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş hallardan başqa, xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilmiş mallar və ya emal olunmuş məhsullar növbəti gömrük proseduru altında yerləşdirildiyi, gömrük ərazisindən aparıldığı, tullantılar qalmadan məhv edildiyi və ya dövlətin xeyrinə imtina edildiyi zaman xüsusi gömrük proseduru başa çatır. Tranzit xüsusi gömrük proseduru, göndərən gömrük orqanına və təyinat gömrük orqanına təqdim olunan məlumatların gömrük orqanları tərəfindən müqayisəsi əsasında onun düzgün yerinə yetirildiyi müəyyən edildikdən sonra başa çatır. Xüsusi gömrük proseduru başa

çatmadıqda, gömrük orqanları müvafiq mallarla bağlı vəziyyətin tənzimlənməsi üçün bütün lazımi tədbirləri həyata keçirirlər.

Xüsusi gömrük prosedurları ilə bağlı hüquq və öhdəliklərinin ötürülməsi- Tranzit xüsusi gömrük proseduru istisna olmaqla, digər xüsusi gömrük prosedurları altında yerləşdirilmiş mallarla əlaqədar prosedur sahibinin hüquqları və öhdəlikləri müvafiq gömrük proseduru üçün müəyyən edilmiş şərtlərə əməl edən digər şəxslərə də müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi qaydada verilə bilər.

Malların daşınması - Tranzit və sərbəst zona xüsusi gömrük prosedurları istisna olmaqla, digər xüsusi gömrük prosedurları altında yerləşdirilmiş mallar gömrük ərazisinin müxtəlif məntəqələri arasında gömrük qanunvericiliyinin tələblərinə riayət olunmaqla daşına bilər.

Mallarla adi işləmə formaları - Gömrük anbarlarında saxlanca, emal və ya sərbəst zona xüsusi gömrük prosedurları altında yerləşdirilmiş mallar onların qorunması, xarici görünüşünün və keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması, satış və daşınma üçün hazırlanması məqsədi ilə adi işləmə formalarına məruz qala bilərlər.

Ekvivalent mallar- Xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilmiş malların əvəzinə saxlanca qoyulan, istifadə edilən və ya emal edilən daxili mallar ekvivalent mallar hesab olunur. Xaricdə emal prosedurunda ekvivalent mallar bu prosedur altında yerləşdirilmiş daxili malların əvəzinə emal olunan xarici mallardan ibarətdir. Ekvivalent mallar əvəz etdikləri mallarla eyni keyfiyyətə, eyni texniki göstəricilərə və xarici iqtisadi fəaliyyətin mal nomenklaturası üzrə eyni rəqəmli koda malik olmalıdırlar. Gömrük orqanları gömrük prosedurunun gömrük nəzarəti baxımından qanunvericiliyin tələblərinə uyğun tətbiq olunmasının təmin edilməsi şərti ilə tranzit, müvəqqəti idxal və ya müvəqqəti saxlanca xüsusi gömrük prosedurları istisna edilməklə, digər xüsusi gömrük prosedurları daxilində ekvivalent mallardan istifadəyə icazə verirlər. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı ekvivalent mallardan istifadə qaydalarını müəyyən edir.

Beynəlxalq transit- Beynəlxalq tranzit xüsusi gömrük proseduru xarici malların gömrük rüsumları, əlavə dəyər vergisi və aksizlər alınmadan, ticarət siyasəti tədbirləri tətbiq olunmadan gömrük nəzarəti altında bir yerdən başqa yerə daşınmasıdır. Malların beynəlxalq tranzit xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilərək daşınması aşağıdakı qaydada həyata keçirilir:

1. malların daşınması gömrük ərazisindən kənar da başlanır, yaxud başa çatır;

2. malların daşınması gömrük ərazisinin iki məntəqəsi arasında gömrük ərazisindən kənar ərazidən keçməklə baş verir.

Gömrük Məcəlləsinin 174.1-ci maddəsində qeyd edilən daşınma aşağıda göstərilənlər əsasında həyata keçirilir:

1. beynəlxalq tranzit xüsusi gömrük proseduru;

2. beynəlxalq gömrük tranziti üzrə Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələr;

3. mallar Ümumdünya Poçt İttifaqının Aktları əsasında hüquqlara malik olan və öhdəliklər daşıyan subyektlər (poçt rabitəsi operatorları) tərəfindən və ya onlar üçün beynəlxalq poçt göndərişlərinin daşınmasında vasitəçilik edən şəxslər tərəfindən daşındığı halda, bu aktlara müvafiq olaraq beynəlxalq poçt göndərişlərinin mübadiləsi sistemi.

Daxili malların beynəlxalq tranzit xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilməsi hallarını və şərtlərini müvafiq icra hakimiyyəti orqanı müəyyənləşdirir. Xarici dövlətlərin və beynəlxalq təşkilatların rezidentlərin mənafeyinə zərər vuran ayrı-seçkilik və digər iqtisadi siyasət tədbirlərinə cavab kimi, müvafiq icra hakimiyyəti orqanı həmin dövlətlərin və müvafiq beynəlxalq təşkilatlara daxil olan dövlətlərin mallarının gömrük ərazisindən beynəlxalq tranzitinə qadağalar və məhdudiyətlər tətbiq edə bilər. Malların beynəlxalq tranzit xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilərək daşınması gömrük orqanlarının icazəsi əsasında həyata keçirilir.

Daxili tranzit - Daxili tranzit xüsusi gömrük proseduru daxili malların statusunu dəyişmədən gömrük ərazisinin bir yerindən başqa yerinə daşınmasıdır. Gömrük Məcəlləsinin 175.1-ci maddəsində

qeyd edilən daşınma poçt sistemi daxilində daşınan mallara da şamil edilir. Malların daxili tranzit xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilərək daşınması gömrük orqanlarının icazəsi ilə həyata keçirilir. Malların beynəlxalq və daxili tranzit xüsusi gömrük prosedurları altında yerləşdirilərək daşınması qaydalarını müvafiq icra hakimiyyəti orqanı müəyyən edir.

*"Malların beynəlxalq və daxili tranzit xüsusi gömrük prosedurları altında yerləşdirilərək daşınması Qaydaları"*nın təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti 14 yanvar 2014-cü il tarixli 5 N^əli Qərar qəbul edilmişdir. Bu Qaydalar Azərbaycan Respublikası Gömrük Məcəlləsinin 175.4-cü maddəsinə əsasən hazırlanmışdır və malların beynəlxalq və daxili tranzit xüsusi gömrük prosedurları altında yerləşdirilərək daşınması qaydalarını müəyyən edir. Bu Qaydalar beynəlxalq uçuşları həyata keçirən hava nəqliyyatının Azərbaycan Respublikasının gömrük ərazisinə məcburi (texniki) enmə hallarına (malların hava nəqliyyatına yüklənməsi, oradan boşaldılması və bununla əlaqədar digər yük əməliyyatlarının aparılmaması şərti ilə) şamil edilmir. Malların beynəlxalq poçt göndərişləri, boru kəmərləri və elektrikötürücü xətlər vasitəsilə tranziti Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə müəyyən edilmiş xüsusiyyətlər nəzərə alınmaqla, bu Qaydalara uyğun olaraq həyata keçirilir. Gömrük orqanları Gömrük Məcəlləsinin 13.2-ci maddəsində əks olunan məqsədlər üçün gömrük sərhədindən keçirilən malların tranziti ilə bağlı əldə edilən məlumatların öz aralarında və Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2012-ci il 7 may tarixli 95 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş "Gömrük sərhədindən keçirilən malların və nəqliyyat vasitələrinin gömrük ərazisinə daxil olması, çıxması və tranziti ilə bağlı əldə edilən məlumatların başqa ölkələrin gömrük və digər səlahiyyətli dövlət orqanları ilə mübadiləsi Qaydaları"na uyğun olaraq başqa ölkələrin gömrük və digər səlahiyyətli dövlət orqanları ilə mübadiləsini həyata keçirirlər. Daxili tranzit xüsusi gömrük proseduru üçün bəyan edilən daxili mallar və nəqliyyat vasitələri müvafiq gömrük bəyannaməsi gömrük orqanı tərəfindən təsdiq

olunduğu vaxtdan başlayaraq, gömrük ərazisindən aparılana, dövlətin xeyrinə imtina və ya məhv edilənə, yaxud gömrük bəyannaməsinin Gömrük Məcəlləsinin 154-cü maddəsinə uyğun olaraq ləğvinədək gömrük nəzarəti altında olurlar. Dəniz, çay və hava gəmiləri gömrük ərazisində daxil olduqları, yaxud yola düşdükləri su və hava limanında bəyan edilir. Bu Qaydaların məqsədləri üçün istifadə olunan əsas anlayışlar aşağıdakı mənaları ifadə edir:

1. göndərən gömrük orqanı - tranzit xüsusi gömrük prosedurunun başlandığı gömrük orqanı;
2. təyinat gömrük orqanı - tranzit xüsusi gömrük prosedurunun başa çatdığı gömrük orqanı;
3. tranzit - malların gömrük nəzarəti altında bir gömrük orqanından digər gömrük orqanına daşınmasından ibarət xüsusi gömrük proseduru.

Tranzit xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilmiş mallara dair tələblər- Tranzit xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilmiş mallara olan tələblər aşağıdakılardır:

1. təbii aşınma nəticəsində dəyişikliklər və ya təbii itki halları istisna olmaqla, dəyişilməz vəziyyətdə qalmalıdır;
2. göndərən gömrük orqanı tərəfindən müəyyən edilən marşrutla və müddətdə təyinat gömrük orqanına çatdırılmalıdır.

Beynəlxalq tranzit xüsusi gömrük proseduru- Beynəlxalq tranzit xüsusi gömrük proseduru xarici malların gömrük rüsumları, əlavə dəyər vergisi və aksizlər alınmadan, ticarət siyasəti tədbirləri tətbiq edilmədən, gömrük nəzarəti altında bir yerdən başqa yərə daşınmasıdır. Malların beynəlxalq tranzit xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilərək daşınması aşağıdakı qaydada həyata keçirilir:

1. malların daşınması gömrük ərazisindən kənar başlanıb, yaxud başa çatır;
2. malların daşınması gömrük ərazisinin iki məntəqəsi arasında gömrük ərazisindən kənar ərazidən keçməklə baş verir.

Bu Qaydaların 4.1-ci bəndində qeyd edilən daşınma aşağıda göstərilənlər əsasında həyata keçirilir:

1. beynəlxalq tranzit xüsusi gömrük proseduru;

2. beynəlxalq gömrük tranziti üzrə Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələr;

3. mallar Ümumdünya Poçt İttifaqının Aktları əsasında hüquqlara malik olan və öhdəliklər daşıyan subyektlər (poçt rabitəsi operatorları) və ya onlar üçün beynəlxalq poçt göndərişlərinin daşınmasında vasitəçilik edən şəxslər tərəfindən daşındığı halda, bu Aktlara müvafiq olaraq beynəlxalq poçt göndərişlərinin mübadiləsi sistemi.

Beynəlxalq tranzit xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilən malların rəsmiləşdirilməsi- Beynəlxalq tranzit xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilən mallara dair gömrük bəyannaməsi həmin mallar gömrük ərazisinə gətirilən yerdəki gömrük orqanına təqdim edildiyi tarixdən 15 (on beş) gündən gec olmayaraq verilməlidir. Göstərilən müddət bəyannaməçi tərəfindən müvafiq sənədlərin və məlumatların toplanması üçün kifayət etmədikdə, onun əsaslandırılmış müraciəti əsasında gömrük orqanı həmin müddəti uzadır. Gömrük bəyannaməsinin təqdim edilməsi müddətinin uzadılmasına malların müvəqqəti saxlanma xüsusi gömrük proseduru altında qalma müddəti çərçivəsində yol verilir. Gömrük orqanları tələb etdikləri məlumatların ətraflı qeyd olunduğu və malların daşınması zamanı istifadə olunan Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyində, habelə tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrdə nəzərdə tutulmuş istənilən kommərsiya və ya nəqliyyat sənədini gömrük bəyannaməsi kimi qəbul edir. Malların beynəlxalq tranzit xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilərək daşınmasına icazənin alınması üçün şəxs Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2012-ci il 12 oktyabr tarixli 228 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş “Ayrı-ayrı gömrük əməliyyatı və ya gömrük proseduru ilə bağlı gömrük orqanının icazəsinin verilməsi Qaydaları”na müvafiq olaraq gömrük orqanına Gömrük Məcəlləsinin 146.3-cü maddəsinə əsasən müəyyən edilən sənədlərlə birlikdə müraciət edir və icazə dərhal müvafiq qeydiyyat aparılmaqla verilir. Malların beynəlxalq tranzit xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilməsi üçün icazənin verilməsindən aşağıdakı hallarda imtina edilir:

1. malların gömrük ərazisinə gətirilməsi və ya bu ərazidən aparılması Gömrük Məcəlləsinin 214-cü və 215-ci maddələrinə əsasən qadağan edildikdə və ya məhdudlaşdırıldıqda;

2. icazənin verilməsi üçün təqdim edilmiş sənədlərdə yanlış məlumatlar olduqda. İcazənin verilməsindən imtina barədə qərar, imtinanın əsasları göstərilməklə şəxsə dərhal kağız üzərində yazılı və ya onun arzusu ilə elektron formada verilir. Şəxs icazənin verilməsindən imtinaya əsas olmuş halları aradan qaldırıdıqdan sonra icazə almaq üçün bu Qaydalara uyğun olaraq yenidən gömrük orqanına müraciət edə bilər. Malların dərhal digər gömrük proseduru altında yerləşdirilməsi halları istisna olmaqla, beynəlxalq tranzit xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilmiş mallar icazənin ləğv edildiyi gündən müvəqqəti saxlanılacaq xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilmiş hesab olunur. Malların beynəlxalq tranzit xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilməsi üçün təqdim edilən sənədlərin surətləri 3 il müddətində gömrük orqanlarında saxlanılır. Beynəlxalq tranzit xüsusi gömrük proseduru göndərən gömrük orqanına və təyinat gömrük orqanına təqdim olunan məlumatların gömrük orqanları tərəfindən müqayisəsi əsasında onun düzgün yerinə yetirildiyi müəyyən edildikdən sonra başa çatır. Gömrük proseduru başa çatmadıqda, gömrük orqanları müvafiq mallarla bağlı vəziyyətin tənzimlənməsi üçün bütün lazımi tədbirləri həyata keçirirlər.

Daxili malların beynəlxalq tranzit xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilməsi halları və şərtləri- Daxili mallar aşağıdakı hallarda beynəlxalq tranzit xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilir:

1. mallar gömrük ərazisinin iki məntəqəsi arasında gömrük ərazisindən kənar ərazidən keçməklə daşındıqda;

2. mallar gömrük ərazisinin iki məntəqəsi arasında gömrük ərazisindən kənar ərazidən keçməklə daşınaraq üçüncü ölkəyə aparıldıqda.

Daxili mallar aşağıdakı şərtlərlə beynəlxalq tranzit xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilir:

1. malların gömrük rəsmiləşdirilməsi bu Qaydaların 5.3-cü-5.6-cı bəndlərinə uyğun olaraq həyata keçirildikdə;

2. malların statusu dəyişdirilmədən gömrük ərazisinin bir yerindən digər yerinə daşındıqda.

Daxili tranzit xüsusi gömrük proseduru- Daxili tranzit xüsusi gömrük proseduru gömrük ərazisindən aparılması məqsədi ilə bəyan edilən daxili malların, onların statusunu dəyişdirmədən bir gömrük orqanından digər gömrük orqanına daşınmasıdır. Bu Qaydaların 7.1-ci bəndində qeyd edilən daşınma poçt sistemi daxilində daşınan mallara da şamil edilir.

Malların daxili tranzit xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilərək daşınması gömrük orqanlarının icazəsi ilə həyata keçirilir. Daxili tranzit xüsusi gömrük proseduru üçün bəyan edilən daxili mallar Gömrük Məcəlləsinin 83.2-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş müddət ərzində gömrük nəzarəti altında olur. Daxili tranzit xüsusi gömrük proseduru göndərən gömrük orqanına və təyinat gömrük orqanına təqdim olunan məlumatların gömrük orqanları tərəfindən müqayisəsi əsasında onun düzgün yerinə yetirildiyi müəyyən edildikdən sonra başa çatır. Gömrük proseduru başa çatmadıqda, gömrük orqanları müvafiq mallarla bağlı vəziyyətin tənzimlənməsi üçün bütün lazımi tədbirləri həyata keçirirlər.

Daxili tranzit xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilmiş malların gömrük rəsmiləşdirilməsi- Daxili tranzit xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilən mallara dair gömrük bəyannaməsi həmin mallar təyinat gömrük orqanına təqdim edildiyi tarixdən 15 (on beş) gündən gec olmayaraq verilməlidir. Göstərilən müddət bəyannaməçi tərəfindən müvafiq sənədlərin və məlumatların toplanması üçün kifayət etmədikdə, onun əsaslandırılmış müraciəti əsasında gömrük orqanı həmin müddəti uzadır. Gömrük bəyannaməsinin təqdim edilməsi müddətinin uzadılmasına malların müvəqqəti saxlanma xüsusi gömrük proseduru altında qalma müddəti çərçivəsində yol verilir. Daxili tranzit xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilmiş malların gömrük rəsmiləşdirilməsi bu Qaydaların 5.3-cü-5.6-cı bəndlərinə uyğun olaraq həyata keçirilir. Göndərən gömrük orqanının müəyyən etdiyi marşrutla və müddətdə

malların təyinat gömrük orqanına və ya onlarla razılaşıdırılmış digər yerə çatdırılması- Malların tranzit xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilərək daşınmasına icazə almış şəxs həmin malları göndərən gömrük orqanı tərəfindən müəyyən edilmiş marşrutla və müddətdə təyinat gömrük orqanına və ya onlarla razılaşıdırılmış digər yerə çatdırmalıdır. Təqdim edilmiş nəqliyyat sənədlərində göstərilən məlumatlar nəzərə alınmaqla, tranzit xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilmiş malların təyinat gömrük orqanına və ya onlarla razılaşıdırılmış digər yerə çatdırılması üçün marşrut göndərən gömrük orqanı tərəfindən müəyyən edilir. Malların təyinat gömrük orqanına və ya onlarla razılaşıdırılmış digər yerə çatdırılması üçün marşrutu müəyyən edən göndərən gömrük orqanı nəqliyyat vasitələrinin növü və imkanlarını, daşınma şərtlərini, sürücünün iş rejimi və istirahət vaxtını, habelə mallara dair səlahiyyətli şəxsin, onun nümayəndəsinin və ya daşıyıcının müraciətini nəzərə almalıdır. Marşrutun və müddətin dəyişdirilməsi mallara dair səlahiyyətli şəxsin, onun nümayəndəsinin və ya daşıyıcının əsaslandırılmış müraciətinə əsasən göndərən gömrük orqanının, malların daşınması zamanı isə həmin ərazidə fəaliyyət göstərən digər gömrük orqanının icazəsi ilə həyata keçirilir. Malların daşınması zamanı marşrutun və müddətin dəyişdirilməsinə icazə vermiş gömrük orqanı bu barədə göndərən və təyinat gömrük orqanlarını elektron informasiya sistemləri vasitəsilə məlumatlandırır.

Fors-major halların yaranması nəticəsində müəyyən edilmiş öhdəlikləri yerinə yetirə bilməyən şəxs və ya onun maraqlarından çıxış edən şəxs bu barədə gömrük orqanlarını təxirəsalınmadan məlumatlandırmalıdır. Belə hallarda mallar tam itkiyə məruz qalmadıqda, gömrük orqanlarına onların dəqiq yeri barədə məlumat verilməlidir. Bu Qaydaların 9.6-cı bəndində qeyd olunan hallarda gömrük orqanları nəqliyyat vasitəsində olan malların başqa gömrük orqanına və ya razılaşıdırılmış digər yerə çatdırılması üzrə tədbirləri müəyyənləşdirirlər.

Gömrük orqanları gömrük nəzarəti altında qalmaqla, gömrük ərazisindən tranzitlə keçirilməsi nəzərdə tutulan mallara Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2012-ci il 31 oktyabr tarixli 253

nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş “Mallara gömrük təminatının vurulması Qaydaları”na uyğun olaraq gömrük təminatının vurulmasını həyata keçirirlər. Fors-major hallarında malların və nəqliyyat vasitələrinin mühafizəsini təmin etmək məqsədləri istisna olmaqla, onlara tətbiq edilmiş eyniləşdirmə vasitələrinin götürülməsini və ya məhv edilməsini yalnız gömrük orqanları, gömrük orqanları tərəfindən səlahiyyət verildiyi hallarda isə səlahiyyətli iqtisadi operatorlar həyata keçirə bilərlər. Eyniləşdirmə vasitələri fors-major hallarında götürüldükdə və ya məhv edildikdə, dərhal gömrük orqanlarına məlumat verilməli və göstərilən halların mövcudluğunu sübut edən dəlillər təqdim olunmalıdır. Gömrük orqanları malların eyniləşdirilməsinə və digər tələblərin yerinə yetirilməsinə əmin olduqda, tranzit xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilmiş malların digər gömrük proseduru altında yerləşdirilmiş mallarla birlikdə gömrük orqanının nəzarəti altında bir nəqliyyat vasitəsində daşınmasına icazə verirlər.

Tranzit xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilərək daşınan malların digər gömrük proseduru altında yerləşdirilməsi- Tranzit xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilərək daşınan mallar digər gömrük proseduru altında yerləşdirilə bilər. Tranzit xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilərək daşınan malların digər gömrük proseduru altında yerləşdirilməsi zamanı həmin mallar bəyan edilməli və müvafiq gömrük proseduru üçün müəyyən edilmiş şərtlərə əməl olunmalıdır. Malların digər gömrük proseduru altında yerləşdirilməsini rəsmiləşdirən gömrük orqanı bu barədə göndərən və təyinat gömrük orqanlarına məlumat verir. Tranzit xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilmiş malların bir hissəsi digər gömrük proseduru altında yerləşdirildikdə, həmin mallar üzərində bu Qaydaların 12-ci hissəsinə uyğun olaraq yük əməliyyatları aparılır.

Tranzit xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilmiş mallar üzərində həyata keçirilən yük əməliyyatları- Gömrük ərazisində malları tranzit daşıyan nəqliyyat vasitələrinə əlavə malların yüklənməsinə, malların nəqliyyat vasitəsindən boşaldılmasına və ya malları daşıyan nəqliyyat vasitəsinin dəyişdirilməsinə yol verilir. Tranzit xüsusi gömrük proseduru altında daşınan malların bir hissəsi

digər gömrük proseduru altında yerləşdirildikdə, həmin mallar nəqliyyat vasitəsindən qismən boşaldılır. Gömrük ərazisi ilə tranzit daşınan mallar üzərində yük əməliyyatları gömrük nəzarəti zonalarında və ya gömrük orqanının müəyyən etdiyi digər yerlərdə gömrük orqanının vəzifəli şəxslərinin iştirakı ilə həyata keçirilir. Yük əməliyyatları aparıldıqda, tranzit daşınma müddəti belə əməliyyatların aparılması üçün zəruri olan vaxt nəzərə alınmaqla müəyyən edilir. Mallar üzərində yük əməliyyatları göndərən gömrük orqanı və ya əməliyyatların aparıldığı ərazidə fəaliyyət göstərən gömrük orqanı tərəfindən verilən icazə əsasında həyata keçirilir. Malların bir nəqliyyat vasitəsindən digər nəqliyyat vasitəsinə yenidən yüklənməsinə icazə həmin ərazidə fəaliyyət göstərən gömrük orqanı tərəfindən verilir. Malların yenidən yüklənməsinə icazə vermiş gömrük orqanı göndərən gömrük orqanına bu barədə məlumat verir. Yenidən yüklənmiş mallar təyinat gömrük orqanına gömrük nəzarəti altında daşınmalıdır. Malların məhvi, itirilməsi və ya əhəmiyyətli dərəcədə korlanması təhlükəsi varsa, daşıyıcı və ya mallara dair səlahiyyətli şəxs malların boşaldılması və ya yenidən yüklənməsi üçün tədbirlər həyata keçirir. Bu halda daşıyıcı müvafiq akt tərtib edilməsi üçün malların ən yaxın gömrük orqanına daşınmasını və ya gömrük orqanının vəzifəli şəxslərinin malların olduğu yerə gətirilməsini təmin etməli və malların qorunması məqsədi ilə tədbirlər həyata keçirməyə məcbur olduğunu əsaslandırmalıdır. Akt üç nüsxədə tərtib edilir, aktın birinci nüsxəsi onu tərtib edən gömrük orqanında saxlanılır, ikinci nüsxəsi göndərən gömrük orqanına göndərilir, üçüncü nüsxəsi isə daşıyıcıya təqdim edilir. Malların tranzit daşınması zamanı yol nəqliyyat hadisəsi baş verdikdə, bu Qaydaların 12.5-ci bəndinə uyğun olaraq akt tərtib edilməsi üçün malların ən yaxın gömrük orqanına daşınması və ya gömrük orqanının vəzifəli şəxslərinin malların olduğu yerə gətirilməsi təmin edilməlidir. Malların təyinat gömrük orqanına sonrakı daşınması gömrük nəzarəti altında həyata keçirilir.

Zədələnmiş qablaşdırmanın düzəldilməsinə, qablaşdırmanın açılmasına, qablaşdırmaya və ya yenidən qablaşdırmaya zərurət yaranarsa, bu halda həmin yük əməliyyatlarının aparılmasına icazə

həmin ərazidə fəaliyyət göstərən ən yaxın gömrük orqanı tərəfindən verilir.

Beynəlxalq tranzit xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilərək daşınan xarici mallar itirildiyi, təyinat yerinə çatdırılmadığı hallarda gömrük borcu hesablanarkən, onların müvafiq gömrük proseduru altında yerləşdirilməsi barədə gömrük orqanının qərarının qəbul edildiyi gün qüvvədə olan gömrük rüsumlarının və vergilərin dərəcələri və “Gömrük tarifi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa əsasən müəyyən edilən gömrük dəyəri əsas götürülür. Daşıyıcı və onun nəqliyyat vasitələri Gömrük Məcəlləsinin tələblərinə cavab vermədikdə, malların daşınması gömrük daşıyıcısı tərəfindən gömrük müşayiəti (malların, nəqliyyat vasitələrinin və onlara aid sənədlərin gömrük orqanının vəzifəli şəxsi tərəfindən müşayiəti) altında davam etdirilir. Malların gömrük müşayiəti altında daşınmasına görə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti tərəfindən müəyyən edilmiş məbləğdə gömrük yığımları alınır. Xarici dövlətlərin və beynəlxalq təşkilatların rezidentlərin mənafeyinə zərər vuran ayrı-seçkilik və digər iqtisadi siyasət tədbirlərinə cavab kimi, Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti həmin dövlətlərin və müvafiq beynəlxalq təşkilatlara daxil olan dövlətlərin mallarının gömrük ərazisindən beynəlxalq tranzitinə qadağalar və məhdudiyətlər tətbiq edə bilər.

Ev tapşırığı:

1. İcazə və lisenziyaların verilməsi hansı qaydada həyata keçirilir?
2. Xüsusi gömrük proseduru nə zaman başa çatır?
3. Malların beynəlxalq tranzit xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilərək daşınması hansı qaydada həyata keçirilir?
4. Beynəlxalq tranzit xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilən malların rəsmiləşdirilməsi necə həyata keçirilir?
5. Fors-major halların yaranması nəticəsində müəyyən edilmiş öhdəlikləri yerinə yetirə bilməyən şəxs nə etməlidir?

6. Malların daxili tranzit xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilməsi hansı qaydada həyata keçirilir?

Ədəbiyyat siyahısı

1. Gömrük Məcəlləsi 2011, Bakı, Hüquq ədəbiyyatı. 2016. XXIX fəsil
2. "Malların beynəlxalq və daxili tranzit xüsusi gömrük prosedurları altında yerləşdirilərək daşınması Qaydaları"nın təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti 14 yanvar 2014-cü il tarixli 5 N^oli Qərar
3. A.Ş.Şəkəraliyev "Milli təhlükəsizlik sisteminin təmin edilməsində gömrük orqanlarının iştirakı" AR Təhlükəsizlik Nazirliyi Az.DİU-da yerinə yetirilmiş büdcə təyinətli elmi tədqiqat işlərinin yekununa həsr edilmiş elmi-praktik konfransın materialları, Bakı 2009, səh 269-272
- 4.M.Y.Yadulla. Xarici ticarət sahəsində dövlət siyasətinin ümumi nəzəri əsasları. Geoiqtisaditta və geosiyasətin qarşılıqlı vəhdəti. Respublika elmi konfransının materialları.2014

Mövzu 6. Saxlanc xüsusi gömrük proseduru

- 1. Saxlanc xüsusi gömrük prosedurunun əhatə dairəsi**
- 2. Saxlanc xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilmə qaydaları**

Saxlanc xüsusi gömrük prosedurunun əhatə dairəsi- Saxlanc xüsusi gömrük proseduru müvəqqəti saxlanc və gömrük anbarı prosedurlarından ibarətdir. Malların saxlanc xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilməsi qaydalarını müvafiq icra hakimiyyəti orqanı müəyyən edir. Xarici mallar saxlanc xüsusi gömrük proseduru altında idxal gömrük rüsumları, idxal üzrə əlavə dəyər vergisi və aksizlər alınmadan, ticarət siyasəti tədbirləri tətbiq olunmadan gömrük və müvəqqəti saxlanc anbarlarında gömrük nəzarəti altında yerləşdirilir. Daxili mallar da gömrük qanunvericiliyinə müvafiq olaraq gömrük anbarı proseduru və ya sərbəst zona xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilə bilər. Daxili malların saxlanc xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirildiyi halları və şərtləri müvafiq icra hakimiyyəti orqanı müəyyən edir.

Saxlanc xüsusi gömrük proseduru sahibinin məsuliyyəti- Saxlanc xüsusi gömrük prosedurunun sahibi aşağıdakılara görə cavabdehdir:

1. müvəqqəti saxlanc və ya gömrük anbarı xüsusi gömrük prosedurları altında yerləşdirilmiş malların gömrük nəzarətindən yayındırılmasına;
2. malların saxlancından irəli gələn öhdəliklərinin yerinə yetirilməməsinə;
3. gömrük və ya müvəqqəti saxlanc anbarlarının təsisi ilə əlaqədar verilmiş lisenziyada müəyyən edilən şərtlərə əməl edilməməsinə.

Prosedur sahibi malların müvəqqəti saxlanc və ya gömrük anbarı xüsusi gömrük prosedurları altında yerləşdirilməsindən irəli gələn öhdəliklərini yerinə yetirməməsinə görə qanunla müəyyən edilmiş qaydada məsuliyyət daşıyır.

Müvəqqəti saxlanc xüsusi gömrük proseduru - Başqa gömrük proseduru altında yerləşdirilməsi üçün bəyan edilmə halları istisna olmaqla, mal sahibi tərəfindən gömrük orqanlarına təqdim edilmiş aşağıdakı xarici mallar onun tərəfindən müvəqqəti saxlanc xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilərək bəyan edilir:

1. sərbəst zonaya birbaşa gətirilmə istisna olmaqla, gömrük ərazisinə gətirilən mallar;

2. sərbəst zonadan gömrük ərazisinin digər hissəsinə gətirilən mallar;

3. barəsində beynəlxalq tranzit xüsusi gömrük proseduru başa çatmış mallar.

Malların müvəqqəti saxlanc xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilməsi üçün gömrük orqanları tərəfindən gömrük bəyannaməsi kimi qısa idxal bəyannaməsi və ya onu əvəz edən tranzit sənədi qəbul edilir. Gömrük orqanları prosedur sahibindən yarana biləcək gömrük borcuna görə təminat tələb etmək hüququna malikdirlər. Malları müvəqqəti saxlanc xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirmək və ya həmin prosedur altında saxlamaq mümkün olmadıqda, gömrük orqanları mallarla bağlı vəziyyəti tənzimləmək üçün təxirə salınmadan bütün zəruri tədbirləri həyata keçirirlər.

Malların müvəqqəti saxlanc gömrük proseduru altında qalma müddəti- Malların müvəqqəti saxlanc gömrük proseduru altında qalma müddəti onların və istifadə olunan nəqliyyat vasitəsinin xüsusiyyətləri nəzərə alınmaqla, gömrük bəyannaməsinin təqdim olunması üçün lazım olan vaxt nəzərə alınmaqla gömrük orqanı tərəfindən müəyyən edilir. Prosedur sahibinin əsaslandırılmış müraciəti olduqda, gömrük orqanı həmin müddəti bu Məcəllənin 179.2-ci maddəsinin göstərilən müddət çərçivəsində uzadır. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən ayrı-ayrı malların xassələrindən və xüsusiyyətlərindən asılı olaraq daha qısa müddət müəyyən edildiyi hallar istisna olmaqla, malların müvəqqəti saxlanc gömrük proseduru altında qalma müddəti 4 (dörd) aydan çox olmamalıdır. Mallar müvəqqəti saxlanc xüsusi gömrük proseduru altında qalma müddəti başa çatanaqədək başqa gömrük proseduru altında yerləşdi-

rilmək üçün bəyan edilməli və ya gömrük anbarında yerləşdirilməlidir.

Müvəqqəti saxlanc xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilən malların mövcud vəziyyətdə qalmasını təmin etmək üçün onlar adi əməliyyatlara məruz qala bilərlər. Belə hallarda malların xarici görünüşünün və texniki göstəricilərinin dəyişdirilməsinə yol verilmir. Müvəqqəti saxlanc bu Məcəllənin 180.3-cü maddəsinə uyğun olaraq müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi tələblərə cavab verən müvəqqəti saxlanc anbarlarında həyata keçirilir. Müvəqqəti saxlanc anbarlarının tiplərinə, quruluşuna, təchizatına, orada yerləşdirilən mallarla əlaqədar əməliyyatlara, uçot və hesabatın aparılmasına, gömrük nəzarətinin həyata keçirilməsinə, anbar sahibinə dair tələbləri müvafiq icra hakimiyyəti orqanı müəyyən edir.

Xarici mallar gömrük anbarı xüsusi gömrük proseduru altında müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən verilmiş lisenziyası olan şəxslərin gömrük anbarlarında gömrük orqanlarının nəzarəti ilə yerləşdirilə və saxlanıla bilər. Gömrük anbarı istənilən şəxs tərəfindən istifadə edilə bilən açıq tipli və ya müəyyən malların saxlanılması üçün nəzərdə tutulan qapalı tipli ola bilər. Başqa mallara ziyan vura bilən və ya xüsusi saxlanc şəraiti tələb olunan mallar anbarın xüsusi avadanlıqla təchiz edilmiş yerlərində saxlanmalıdır. Gömrük anbarı xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilmiş mallar gömrük anbarından müvəqqəti çıxarıla bilər. Fors-major halları istisna edilməklə, həmin malların gömrük anbarından müvəqqəti çıxarılması üçün gömrük orqanlarının icazəsi tələb olunur. Gömrük anbarlarının tiplərinə, quruluşuna, təchizatına, orada yerləşdirilən mallarla əlaqədar əməliyyatlara, uçot və hesabatın aparılmasına, gömrük nəzarətinin həyata keçirilməsinə, anbar sahibinə dair tələbləri müvafiq icra hakimiyyəti orqanı müəyyən edir.

Gömrük anbarlarında daxili malların saxlanılması və email-Gömrük orqanları müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi qaydada gömrük anbarında aşağıdakıların həyata keçirilməsinə icazə verirlər: 1. daxili malların saxlancına;

2. malların daxildə emal və ya son istifadə xüsusi gömrük prosedurları altında yerləşdirilərək, həmin prosedurlar üçün müəyyən edilmiş şərtlərə uyğun olaraq emalına.

Malların gömrük anbarında saxlanma müddəti- Mallar gömrük anbarı xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilərək 3 (üç il) müddətində saxlanıla bilər. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı bu müddəti malların ayrı - ayrı kateqoriyaları üzrə məhdudlaşdırıla bilər. Gömrük Məcəlləsinin 183.1-ci maddəsində müəyyən edilən müddət başa çatanaq mallar başqa gömrük proseduru altında yerləşdirilmək üçün bəyan edilməlidir. Bu müddət başa çatdıqdan sonra qeyd olunan tələb yerinə yetirilmədikdə, həmin mallar bərsində bu Məcəllənin 57-ci fəslində müəyyən edilmiş qaydada sərəncam verilir. Gömrük anbarında saxlanma müddəti başa çatmış malların və nəqliyyat vasitələrinin bu Məcəlləyə uyğun olaraq satışından əldə edilən məbləğ onların daşınması, saxlanma və satışı ilə bağlı xərclər və ödənilməli olan gömrük ödənişləri çıxıldıqdan sonra müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi qaydada mal sahibinə verilir.

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti «Malların saxlanma xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilməsi Qaydaları»nın təsdiq edilməsi haqqında 27 avqust 2013-cü il tarixli 229.Nəli Qərarı qəbul edilmişdir.

Malların saxlanma xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilməsi Qaydaları Azərbaycan Respublikasının Gömrük Məcəlləsinin 176.1-ci maddəsinə uyğun olaraq hazırlanmışdır və malların saxlanma xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilməsi qaydalarını müəyyən edir. Saxlanma xüsusi gömrük proseduru müvəqqəti saxlanma və gömrük anbarı prosedurlarından ibarətdir. Xarici mallar saxlanma xüsusi gömrük proseduru altında idxal gömrük rüsumları, idxal üzrə əlavə dəyər vergisi və aksizlər alınmadan, ticarət siyasəti tədbirləri tətbiq olunmadan müvəqqəti saxlanma anbarında və gömrük anbarında gömrük nəzarəti altında yerləşdirilir. Gömrük qanunvericiliyinə müvafiq olaraq, daxili mallar da gömrük anbarı proseduru və ya sərbəst zona xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilə bilər.

Müvəqqəti saxlanc xüsusi gömrük proseduru - Müvəqqəti saxlanc bu Qaydalara uyğun olaraq müvəqqəti saxlanc anbarında həyata keçirilir. Malların digər gömrük proseduru altında yerləşdirilməsi üçün bəyan edilmə halları istisna olmaqla, mal sahibi tərəfindən gömrük orqanlarına təqdim edilmiş aşağıdakı xarici mallar müvəqqəti saxlanc xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilərək bəyan edilir:

1. sərbəst zonaya birbaşa gətirilmə istisna olmaqla, gömrük ərazisinə gətirilən mallar;

2. sərbəst zonadan gömrük ərazisinin digər hissəsinə gətirilən mallar;

3. barəsində beynəlxalq tranzit xüsusi gömrük proseduru başa çatmış mallar.

Malların müvəqqəti saxlanc xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilməsi üçün gömrük orqanları tərəfindən gömrük bəyannaməsi kimi qısa idxal bəyannaməsi və ya onu əvəz edən tranzit sənədi qəbul edilir. Gömrük orqanları yarana biləcək gömrük borcuna görə prosedur sahibindən təminat tələb etmək hüququna malikdirlər. Malları müvəqqəti saxlanc xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirmək və ya həmin prosedur altında saxlamaq mümkün olmadıqda, gömrük orqanları mallarla bağlı vəziyyəti tənzimləmək üçün təxirə salınmadan bütün zəruri tədbirləri həyata keçirirlər.

Malların müvəqqəti saxlanc xüsusi gömrük proseduru altında qalma müddəti- Malların müvəqqəti saxlanc xüsusi gömrük proseduru altında qalma müddəti onların və istifadə olunan nəqliyyat vasitəsinin xüsusiyyətləri, gömrük bəyannaməsinin təqdim olunması üçün lazım olan vaxt nəzərə alınmaqla, gömrük orqanı tərəfindən müəyyən edilir. Prosedur sahibinin əsaslandırılmış müraciəti olduqda, gömrük orqanı həmin müddəti bu Qaydaların 3.2-ci bəndində göstərilən müddət çərçivəsində uzadır. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti tərəfindən ayrı-ayrı malların xassələrindən və xüsusiyyətlərindən asılı olaraq daha qısa müddət müəyyən edildiyi hallar istisna olmaqla, malların müvəqqəti saxlanc xüsusi gömrük proseduru altında qalma müddəti 4 (dörd) aydan çox

olmamalıdır. Mallar müvəqqəti saxlanc xüsusi gömrük proseduru altında qalma müddəti başa çatanadək, digər gömrük proseduru altında yerləşdirilmək üçün bəyan edilməli və ya gömrük anbarında yerləşdirilməlidir.

Daxili mallar saxlanc xüsusi gömrük proseduru altında aşağıdakı hallarda yerləşdirilə bilər:

1. daxili malların ölkə ərazisindən ixrac olunması nəzərdə tutulduqda;

2. daxili mallar daxili tranzit xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirildikdə.

Daxili malların saxlanc xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilməsi aşağıdakı şərtlər əsasında həyata keçirilir:

1. daxili mallar yalnız gömrük anbarı xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilir;

2. daxili mallar ixrac olunduğu halda kağız üzərində yazılı və ya elektron formada ixrac bəyannaməsi, daxili tranzit xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirildiyi halda isə bu prosedur üçün müvafiq icazə gömrük orqanına təqdim edilir.

Daxili malların gömrük anbarında saxlanc gömrük orqanının icazəsi əsasında həyata keçirilir. Gömrük anbarının sahibi tərəfindən daxili malların gətirildiyi barədə gömrük orqanına məlumat verildikdən sonra və onlar gömrük anbarında yerləşirilənədək nəqliyyat vasitələrinin dayanacaq yerinin dəyişdirilməsi, malların boşaldılması və yenidən yüklənməsi, qabların açılması, malların qablaşdırılması, eyniləşdirmə vasitələrinin dəyişdirilməsi, çıxarılması və ya məhv edilməsi yalnız gömrük orqanının icazəsi və nəzarəti altında həyata keçirilir.

Gömrük anbarında daxili malların saxlancına, malların daxildə emal və ya son istifadə xüsusi gömrük prosedurları altında yerləşdirilərək, həmin prosedurlar üçün müəyyən edilmiş şərtlərə uyğun olaraq emalına gömrük orqanları tərəfindən icazə verilməsi qaydası – Gömrük anbarında daxili malların saxlancına, xarici malların daxildə emalına və ya son istifadə xüsusi gömrük prosedurları altında yerləşdirilərək emalına icazə gömrük rəsmiləşdirilməsini və gömrük nəzarətini həyata keçirən gömrük orqanı tərəfindən verilir.

Gömrük Məcəlləsinin 195-ci və 197-ci-199-cu maddələrinə uyğun olaraq, xarici mallar son istifadə və ya daxildə emal xüsusi gömrük prosedurları altında yerləşdirildikdən və həmin prosedurlar üçün müəyyən edilmiş şərtlər yerinə yetirildikdən sonra gömrük orqanları tərəfindən gömrük anbarında xarici malların emalına icazə verilir. Gömrük anbarında daxili malların saxlanmasına, xarici malların son istifadə və ya daxildə emal xüsusi gömrük prosedurları altında yerləşdirilməklə, emalına icazənin alınması üçün şəxs tərəfindən gömrük orqanına müvafiq gömrük prosedurları üçün Gömrük Məcəlləsinin 146.3-cü maddəsinə əsasən müəyyən edilən sənədlər əlavə edilməklə müraciət edilir. Gömrük anbarlarında daxili malların saxlanılmasına və xarici malların emalına icazələrin rəsmiləşdirilməsi Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2012-ci il 12 oktyabr tarixli 228 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş «Ayrı-ayrı gömrük əməliyyatı və ya gömrük proseduru ilə bağlı gömrük orqanının icazəsinin verilməsi Qaydaları»na əsasən həyata keçirilir.

Gömrük anbarında saxlanma müddəti başa çatmış malların və nəqliyyat vasitələrinin Gömrük Məcəlləsinə uyğun olaraq satışından əldə edilən məbləğin onların daşınması, saxlanma və satışı ilə bağlı xərclər və ödənilməli olan gömrük ödənişləri çıxıldıqdan sonra mal sahibinə verilməsi - Gömrük anbarında saxlanma müddəti başa çatmış malların və nəqliyyat vasitələrinin Gömrük Məcəlləsinə uyğun olaraq satışından əldə edilən məbləğ onların daşınması, saxlanma və satışı ilə bağlı xərclər və ödənilməli olan gömrük ödənişləri çıxıldıqdan sonra mal sahibinin göstərdiyi bank hesabına 1 iş günü müddətində köçürülür.

Mallar gömrük anbarı xüsusi gömrük proseduru altında 3 (üç) il müddətində saxlanıla bilər. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti bu Qaydaların 7.1-ci bəndi ilə müəyyən edilən müddəti malların ayrı-ayrı kateqoriyaları üzrə məhdudlaşdırıla bilər. Bu Qaydaların 7.1-ci bəndi ilə müəyyən edilən müddət başa çatanaqədər mallar digər gömrük proseduru altında yerləşdirilmək üçün bəyan edilməlidir. Bu müddət başa çatdıqdan sonra qeyd olunan tələb yerinə yetirilmədikdə, həmin mallar barədə Gömrük Məcəlləsinin

57-ci fəslinə əsasən sərəncam verilir. Bu Qaydaların 7.1-ci bəndi ilə müəyyən edilən müddət artırılmadan və gömrük proseduru dəyişdirilmədən malların bir gömrük anbarından digərinə daşınmasına gömrük orqanının icazəsi və nəzarəti altında yol verilir.

Milli təhlükəsizliyin, ictimai asayişin, insanların mənəviyyatının, həyat və sağlamlığının, mülkiyyət hüququnun, o cümlədən əqli mülkiyyət hüquqları obyektlərinin, heyvanlar və bitkilər aləminin, ətraf mühitin, xalqların bədi, tarixi və arxeoloji sərvətlərinin qorunması baxımından Gömrük Məcəlləsinin 214.1-ci maddəsində göstərilmiş malları gömrük ərazisindən çıxarmaq və ya bu əraziyə qaytarmaq dərhal mümkün olmadıqda, onlar gömrük orqanlarının müvəqqəti saxlancına verilir. Belə malların saxlanc müddətinin son həddi 3 (üç) sutkadır.

Ev tapşırığı:

1. Müvəqqəti saxlanc xüsusi gömrük proseduru altında yerləşmə qaydaları necədir?
2. Müvəqqəti saxlancda olan mallarla bağlı əməliyyatlar hansılardır?
3. Gömrük anbarlarında saxlanc necə həyata keçirilir?
4. Daxili malların saxlanc xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirildiyi hallar və şərtlər hansıdır?

Ədəbiyyat siyahısı

1. Gömrük Məcəlləsi 2011, Bakı, Hüquq ədəbiyyatı, 2015, XXX fəsil
2. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti «Malların saxlanc xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilməsi Qaydaları»nın təsdiq edilməsi haqqında Qərar № 229 Bakı şəhəri, 27 avqust 2013-cü il
3. A.M.Məhərrəmov Azərbaycan Respublikası gömrük qanunvericiliyinin beynəlxalq hüquq normalarına uyğunluğu. “Nəqliyyat hüququ” İmi-nəzəri praktiki jurnal №2, Bakı, 2008-ci il. S.139-150
4. M.Y.Yadulla. Gömrük münasibətlərində unifikasiya və harmonizasiya. Heydər Əliyev-90. Elmi praktiki konfrans. 2013

Mövzu 7. Digər xüsusi gömrük prosedurları

- 1. Sərbəst zona**
- 2. Xüsusi istifadə**
- 3. Emal**

Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı gömrük ərazisində sərbəst zona yarada və ləğv edə bilər. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı hər bir sərbəst zonanın sahəsini, onun giriş və çıxış məntəqələrini müəyyənləşdirir. Sərbəst zona qapalı olmalıdır. Onun sahəsinin perimetrləri, giriş və çıxış məntəqələri gömrük orqanlarının nəzarəti altında olur. Sərbəst zonaya daxil olan və oranı tərk edən şəxslər, mallar və nəqliyyat vasitələri Gömrük Məcəlləsində və gömrük işi üzrə digər qanunvericilik aktlarında nəzərdə tutulmuş qaydada gömrük nəzarətindən keçməlidirlər. Gömrük orqanlarının icazəsi əsasında sərbəst zonaya gətirilmiş mallarla adi əməliyyatlar, o cümlədən onların qorunması, qablaşdırılması, keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması məqsədi ilə qablaşdırma yerlərinin qruplaşdırılması, çeşidlənməsi, markalanması və yenidən qablaşdırılması həyata keçirilə bilər.

Sərbəst zonada tikinti işləri gömrük orqanlarının icazəsi ilə aparılır. Sərbəst zonada kommersiya və digər fəaliyyət növləri gömrük orqanlarına müəyyən edilmiş formada əvvəlcədən məlumat verilməklə, onların icazəsi ilə həyata keçirilir. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı malların xassələrini və xüsusiyyətlərini, gömrük nəzarətinin tələblərini, təhlükəsizlik və mühafizə tədbirlərini nəzərə almaqla, Gömrük Məcəlləsinin 185.2-ci maddəsində qeyd olunan fəaliyyət növlərinə qadağa və məhdudiyətlər müəyyən edə bilər.

Malların təqdim edilməsi və onların sərbəst zona xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilməsi-Sərbəst zonaya gətirilmiş mallar aşağıdakı hallarda gömrük orqanlarına təqdim edilir və müvafiq gömrük rəsmiləşdirilməsindən keçirilir:

1. gömrük ərazisindən kənar yerdən birbaşa sərbəst zonaya gətirildikdə;

2. digər xüsusi gömrük prosedurları altında yerləşdirilməsi başa çatmış mallar sərbəst zona xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirildikdə;

3. idxal gömrük rüsumlarının qaytarılmasına və ya həmin rüsumların ödənilməsindən azad edilməyə əsas vermiş qərarın tətbiqi məqsədi ilə sərbəst zona xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirildikdə. Gömrük Məcəllənin 187-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş hallar istisna edilməklə, sərbəst zonaya gətirilən mallar aşağıda göstərilən vaxtdan sərbəst zona xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilmiş hesab edilir:

1. mallar sərbəst zonaya daxili olduğu vaxtdan, əgər onlar artıq digər gömrük proseduru altında yerləşdirilməyibsə;

2. tranzit proseduru başa çatdığı vaxtdan, əgər mallar dərhal növbəti gömrük proseduru altında yerləşdirilməyibsə.

Malların sərbəst zona xüsusi gömrük proseduru altında qalması müddəti məhdudlaşdırılmır.

Daxili mallar sərbəst zonaya gətirilə, orada saxlanıla, daşına, istifadə və emal oluna, habelə istehlak edilə bilərlər. Belə hallarda mallar sərbəst zona xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilmiş hesab edilmir. Şəxslərin müraciəti əsasında gömrük orqanları müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi qaydada aşağıdakı malların daxili mallar gömrük statusunu təsdiq edirlər:

1. sərbəst zonaya gətirilən daxili malların;

2. sərbəst zona daxilində emal əməliyyatlarına məruz qalmış daxili malların;

3. sərbəst zona daxilində sərbəst dövriyyəyə buraxılmış malların.

Sərbəst zonada olan xarici mallar - Xarici mallar sərbəst zonada olduğu müddətdə sərbəst dövriyyə üçün buraxılış gömrük proseduru, daxilə emal, müvəqqəti idxal və ya son istifadə xüsusi gömrük prosedurları altında yerləşdirilə bilər. Belə hallarda mallar sərbəst zona xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilmiş hesab edilmir. Gömrük Məcəllənin 188.1-ci maddəsi müvafiq gömrük prosedurlarına uyğun olaraq idxal gömrük rüsumları və vergilər

ödəmək öhdəliyini yaratmayan sərbəst dövriyyəyə buraxılmış və ya müvəqqəti idxal edilmiş malların istifadəsinə və istehlakına maneçilik törətmir. Bu cür istifadə və ya istehlak zamanı sərbəst dövriyyə üçün buraxılış və ya müvəqqəti idxal gömrük prosedurları ilə əlaqədar heç bir gömrük bəyannaməsi tələb edilmir.

Malların sərbəst zonadan kənara çıxarılması- Sərbəst zonada yerləşən mallar gömrük ərazisindən ixrac və təkrar ixrac edilə və ya gömrük ərazisinin digər hissəsinə gətirilə bilər. Gömrük ərazisinin digər hissələrinə gətirilən mallara Gömrük Məcəllənin 117-124-cü maddələrinin müddəaları tətbiq edilir.

Sərbəst zonadan gömrük ərazisinin digər hissəsinə gətirilən malların gömrük status- Mallar sərbəst zonadan gömrük ərazisinin digər hissəsinə gətirildikdə və ya başqa gömrük proseduru altında yerləşdirildikdə, onların daxili statusu Gömrük Məcəllənin 187.2-ci maddəsinə müvafiq olaraq və ya qanunvericiliklə müəyyənləşdirilmiş hər hansı sənədlə təsdiq edilənədək xarici mallar hesab edilir. Qanunvericilik aktları ilə nəzərdə tutulmuş hallarda ixrac gömrük rüsumlarının alınması və ya malların ixracı ilə bağlı ticarət siyasəti tədbirlərinin tətbiq edilməsi məqsədi ilə mallar, onların daxili statusunun olmadığı müəyyənləşdirilənə qədər, daxili mallar hesab edilir.

Sərbəst zona ləğv edildikdə, şəxslərə malların gömrük ərazisində yerləşən digər sərbəst zonaya aparılması və ya başqa gömrük proseduru altında yerləşdirilməsi üçün kifayət qədər vaxt verilməlidir.

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti qərar "Sərbəst zonaya gətirilən daxili malların, sərbəst zona daxilində emal əməliyyatlarına məruz qalmış daxili malların və sərbəst zona daxilində sərbəst dövriyyəyə buraxılmış malların gömrük orqanları tərəfindən daxili mallar gömrük statusunun təsdiq edilməsi Qaydası"nın təsdiq edilməsi haqqında 27 fevral 2013-cü il tarixli 29 № li Qərarı qəbul edilmişdir. Bu Qayda Azərbaycan Respublikasının Gömrük Məcəlləsinin 187.2-ci maddəsinə əsasən hazırlanmışdır və sərbəst zonaya gətirilən daxili malların, sərbəst zona daxilində emal əməliyyatlarına məruz qalmış daxili malların və sərbəst zona

daxilində sərbəst dövriyyəyə buraxılmış malların gömrük orqanları tərəfindən daxili mallar gömrük statusunun təsdiq edilməsi qaydasını müəyyən edir. Daxili mallar sərbəst zonaya gətirilə, orada saxlanıla, daşına, istifadə və emal oluna, habelə istehlak edilə bilər. Belə hallarda mallar sərbəst zona xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilmiş hesab edilmir. Bu Qayda fiziki şəxslər tərəfindən gömrük sərəhdindən keçirilən istehsal və ya kommersiya məqsədləri üçün nəzərdə tutulmayan mallara şamil olunmur.

Malların gömrük orqanları tərəfindən daxili mallar gömrük statusunun təsdiq edilməsi- Sərbəst zonaya gətirilən daxili malların, sərbəst zona daxilində emal əməliyyatlarına məruz qalmış daxili malların və sərbəst zona daxilində sərbəst dövriyyəyə buraxılmış malların daxili mallar gömrük statusunun təsdiq edilməsi üçün şəxslər "İnzibati icraat haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tələbləri nəzərə alınmaqla kağız üzərində yazılı və ya elektron formada gömrük orqanlarına müraciət edirlər. Müraciətə malların xarici iqtisadi fəaliyyətin mal nomenklaturası üzrə kodu, adı və miqdarı göstərilməklə yanaşı, aşağıdakı sənədlər də əlavə edilir:

1. malların gömrük dəyərini müəyyən edən sənəd (invoys, hesab faktura və s.);

2. Azərbaycan Respublikasında tamamilə istehsal olunmuş və ya emala məruzqalma meyarlarına uyğun olaraq, kifayət qədər emal edilmiş malların mənşə sertifikatı;

3. sərbəst zona daxilində sərbəst dövriyyəyə buraxılışla bağlı gömrük orqanı tərəfindən təsdiq edilmiş müvafiq gömrük bəyannaməsinin surəti.

Müraciətə sərbəst zonada fəaliyyət göstərən ərazi gömrük idarəsi tərəfindən 2 (iki) iş günü müddətində baxılır və imtina üçün əsaslar olmadıqda, şəxsə bu Qaydanın əlavəsi ilə müəyyən edilmiş formada malların daxili mallar gömrük statusunun təsdiq edilməsi haqqında Şəhadətnamə verilir. Şəhadətnamənin verilməsinə görə gömrük ödənişi alınmır. Şəhadətnamə 2 (iki) nüsxədə tərtib edilir. Şəhadətnamənin bir nüsxəsi onu verən gömrük orqanında saxlanılır. Bu Qaydanın 2.2-ci bəndinin tələblərinə riayət edilmədiyi halda, gömrük orqanı malların daxili mallar gömrük statusunun təsdiq

edilməsindən imtina olunması barədə müraciət etmiş şəxsi dərhal məlumatlandırır. Çatışmazlıqlar aradan qaldırıldıqdan sonra malların daxili mallar gömrük statusunun təsdiq edilməsi barədə yenidən müraciət oluna bilər. Şəhadətnamənin etibarlılıq müddəti 12 (on iki) aydır. Şəhadətnamə sərbəst zonada olan hər bir mal partiyasına ayrılıqda verilir. Daxili mallar sərbəst zonadan gömrük ərazisinin digər hissəsinə gətirildikdə və ya başqa gömrük proseduru altında yerləşdirildikdə, Şəhadətnamə gömrük orqanına təqdim edilir.

Müvəqqəti idxal xüsusi gömrük proseduru və onun əhatə dairəsi - Təkrar ixrac üçün nəzərdə tutulmuş xarici mallar müvəqqəti idxal proseduru altında yerləşdirilir. Bu mallardan Gömrük Məcəlləsinin 194-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş qaydalara uyğun olaraq gömrük rüsumlarından və vergilərdən tamamilə, yaxud qismən azad olunmaqla, habelə ticarət siyasəti tədbirləri tətbiq edilmədən gömrük ərazisində istifadə olunur. Mallar bu Məcəllənin 194.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş qaydalara uyğun olaraq gömrük rüsumlarından tamamilə azad olduğu halda, onlar həmçinin, əlavə dəyər vergisindən və aksizlərdən də azad edirlər. Müvəqqəti idxal xüsusi gömrük prosedurundan yalnız aşağıdakı şərtlər daxilində istifadə olunur:

1. müvəqqəti idxal xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilmiş mallardan normal istifadə nəticəsində baş verən dəyişikliklər istisna olmaqla, onların hər hansı başqa dəyişikliyə məruz qalması nəzərdə tutulmadıqda;

2. müvəqqəti idxal xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilmiş mallar təkrar ixrac edildiyi zaman, onların eyniləşdirilməsini təmin etmək mümkün olduqda;

3. gömrük qanunvericiliyində nəzərdə tutulmuş hallar istisna olmaqla, prosedur sahibi gömrük ərazisindən kənarında təsis edildikdə.

Malların müvəqqəti idxal xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilməsi qaydalarını müvafiq icra hakimiyyəti orqanı müəyyən edir. Həmin qaydalarda beynəlxalq müqavilələrin müddəaları, malların xassələri və xüsusiyyətləri, onlardan istifadə şərtləri nəzərə alınmalıdır.

Malların müvəqqəti idxal xüsusi gömrük proseduru altında qalma müddəti- Müvəqqəti idxal xüsusi gömrük proseduru altında

yerləşdirilmiş malların təkrar ixracının və ya növbəti gömrük proseduru altında yerləşdirilməsinin müddətini gömrük orqanları müəyyənləşdirirlər. Bu müddət müvəqqəti idxal xüsusi gömrük prosedurunun məqsədi üçün kifayət qədər olmalıdır. Malların eyni məqsəd üçün və eyni şəxsin məsuliyyəti altında olmaqla, müvəqqəti idxal proseduru altında yerləşdirilə biləcəyi maksimum müddət 24 (iyirmi dörd) ay təşkil edir. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı müxtəlif kateqoriyadan olan mallar üçün daha az və daha çox müvəqqəti idxal müddətləri müəyyən edə bilər. Şəxs Gömrük Məcəlləsinin 193.2-ci maddəsində göstərilən müddət ərzində müvəqqəti idxal xüsusi gömrük prosedurunun məqsədinə nail olmadıqda, gömrük orqanları onun əsaslandırılmış müraciəti üzrə həmin müddəti müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi qaydada 12 (on iki) aya qədər uzadır. Bu Məcəllənin 193.1-193.3-cü maddələrində nəzərdə tutulmuş müddət başa çatanaqədər, müvəqqəti idxal xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilmiş mallar təkrar ixrac edilməli və ya başqa gömrük proseduru altında yerləşdirilməlidir.

Müvəqqəti idxal zamanı gömrük rüsumlarından və vergilərdən azad etmə- Gömrük rüsumlarından və vergilərdən qismən azad edilməklə müvəqqəti idxal xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilmiş mallara tətbiq olunan gömrük rüsumları və vergilər üzrə aylıq ödənişlərin məbləği, onların müvəqqəti idxal proseduru altında yerləşdirildiyi tarixdə sərbəst dövriyyəyə buraxılışı üçün ödənilməli olan gömrük rüsumlarının və vergilərin məbləğinin 3 (üç) faizi miqdarında müəyyən edilir. Gömrük rüsumlarından, vergilərdən qismən azad edilməklə müvəqqəti idxal xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilmiş mallara görə alınan gömrük rüsumlarının və vergilərin ümumi məbləği, onların müvəqqəti idxal proseduru altında yerləşdirildiyi tarixdə sərbəst dövriyyəyə buraxılışı üçün ödənilməli olan gömrük rüsumlarının, vergilərin məbləğindən artıq olmamalıdır. Müvəqqəti idxal edilən malların gömrük rüsumlarından və vergilərdən tamamilə və ya qismən azad edilməsi qaydasını müvafiq icra hakimiyyəti orqanı müəyyən edir.

Son istifadə xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilmiş mallar bu prosedurun məqsədinə uyğun olaraq gömrük

rüsumlarından və vergilərdən azad edilməklə sərbəst dövriyyəyə buraxılır. Bu zaman həmin mallar gömrük nəzarəti altında qalır. Son istifadə xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilmiş mallar üzərində gömrük nəzarəti aşağıdakı hallarda başa çatır: 1. mallar gömrük rüsumlarından və vergilərdən azad edilmənin tətbiqi üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş məqsədlərə istifadə olunduqda;

2. mallar ixrac və ya məhv edildikdə, yaxud onlardan dövlətin xeyrinə imtina olunduqda;

3. mallardan gömrük rüsumlarından və vergilərdən azad olunmanın məqsədləri üçün istifadə edilmədiyi aşkar olunduqda və bununla əlaqədar qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş gömrük rüsumları və vergilər tam ödənildikdə;

4. mallar gömrük idxal rüsumları, vergilər alınmadan və ticarət siyasəti tədbirləri tətbiq edilmədən gömrük ərazisində müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi yerlərdə (beynəlxalq hava və dəniz limanlarında və başqa yerlərdə) və qaydada yaradılan və fəaliyyət göstərən rüsumsuz ticarət mağazalarında gömrük nəzarəti altında satıldıqda.

Malların son istifadə xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilməsi qaydalarını müvafiq icra hakimiyyəti orqanı müəyyən edir.

Hasilat norması - Gömrük orqanları emal xüsusi gömrük proseduru üzrə yerinə yetirilən əməliyyatların hasilat normasını və ya orta hasilat normasını müvafiq icra hakimiyyəti orqanının təsdiq etdiyi qaydada müəyyənləşdirirlər. Hasilat norması və ya orta hasilat norması emal əməliyyatlarının həyata keçirildiyi və ya həyata keçirilməli olduğu faktiki şərait əsasında müəyyənləşdirilir.

Daxildə emal xüsusi gömrük proseduru və onun əhatə dairəsi- Daxildə emal proseduru altında yerləşdirilən xarici mallar aşağıda göstərilənlər tətbiq olunmadan gömrük ərazisində bir və ya bir neçə emal əməliyyatında istifadə edilir:

1. idxal gömrük rüsumları;

2. malların idxalı üzrə qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş əlavə dəyər vergisi və aksizlər; 197.1.3. ticarət siyasəti tədbirləri.

Malların təmiri və məhv etmə halları istisna olmaqla, daxildə emal prosedurundan yalnız o halda istifadə etmək olar ki, istehsal materiallarından istifadə edilməsinə baxmayaraq daxildə emal proseduru altında yerləşdirilmiş malları emal məhsulları ilə eyniləşdirmək mümkün olsun. Daxildə emal xüsusi gömrük prosedurundan Gömrük Məcəlləsinin 173-cü maddəsi ilə müəyyən edilmiş ekvivalent mallarla bağlı şərtlərə əməl olunduqda istifadə olunur. Aşağıda göstərilən mallar da daxildə emal xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilə bilər:

1. sərbəst dövriyyə üçün buraxılış gömrük prosedurunun texniki şərtlərinə uyğunluğunun təmin edilməsi məqsədi ilə emal əməliyyatlarına məruz qalmalı olan mallar;

2. Gömrük Məcəlləsinin 172-ci maddəsində qeyd olunan adi işləmə formalarına məruz qalmalı olan mallar.

Malların daxildə emal xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilməsi qaydalarını müvafiq icra hakimiyyəti orqanı müəyyən edir.

Daxildə emal xüsusi gömrük prosedurunun başa çatması müddəti- Gömrük orqanı Gömrük Məcəlləsinin 197-ci maddəsinə müvafiq olaraq daxildə emal xüsusi gömrük prosedurunun başa çatma müddətini müəyyənləşdirir. Bu müddət 2 (iki) ildən artıq olmamalıdır. Bu Məcəllənin 198.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan müddət xarici malların daxildə emal xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirildiyi tarixindən başlayır və emal əməliyyatlarının, habelə bu prosedurun başa çatdırılması üçün tələb edilən vaxtı əhatə edir. Şəxsin əsaslandırılmış müraciəti olduqda, gömrük orqanları müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi qaydada Gömrük Məcəlləsinin 198.1-ci maddəsində göstərilən müddətin uzadılması barədə qərar qəbul edir. Malların daxildə emal xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilməsi üçün gömrük orqanlarının verdiyi icazədə onun başlama və sona çatma müddətləri göstərilməlidir.

Emalı davam etmək məqsədi ilə müvəqqəti təkrar ixrac Gömrük orqanının verdiyi icazəyə uyğun olaraq daxildə emal xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilmiş mallar, yaxud onların bir hissəsi, habelə emal edilmiş məhsullar emalı davam etmək məqsədi ilə

xaricdə emal xüsusi gömrük prosedurunun şərtlərinə müvafiq olaraq gömrük ərazisindən kənara müvəqqəti təkrar ixrac edilə bilər.

Xaricdə emal xüsusi gömrük proseduru və onun əhatə dairəsi-Xaricdə emal xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilən daxili mallar emal üçün gömrük ərazisindən müvəqqəti ixrac edilir. Bu mallardan əldə edilən emal məhsulları müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi hallarda və qaydada idxal gömrük rüsumlarından və vergilərdən tam və ya qismən azad edilməklə sərbəst dövriyyəyə buraxılır. Aşağıdakı daxili malların xaricdə emalına icazə verilmir:

1. ixracı idxal gömrük rüsumlarının və vergilərin geriye qaytarılmasına və ya qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş hallarda onlardan azad olunması ilə nəticələnmə biləcək mallar;

2. təmiri üzrə əməliyyatların aparıldığı hallar istisna olmaqla, ixracdan əvvəl son istifadə ilə əlaqədar gömrük rüsumlarından və vergilərdən tam və ya qismən azad edilməklə sərbəst dövriyyəyə buraxılmış mallar;

3. ixrac edilməsi ixrac üzrə gömrük ödənişlərinin geriye qaytarılması ilə nəticələnmən mallar.

Gömrük Məcəlləsinin 201-ci və 202-ci maddələrinin əhatə etmədiyi və advalor gömrük rüsumunun tətbiq edildiyi hallarda idxal gömrük rüsumlarının və vergilərin məbləği gömrük ərazisindən kənarə həyata keçirilmiş emal əməliyyatlarına çəkilən xərclər əsasında hesablanır. Bu hesablamanın aparılması qaydasını müvafiq icra hakimiyyəti orqanı müəyyən edir. Gömrük orqanı müvəqqəti ixrac edilmiş malların emal olunduqdan sonra gömrük ərazisinə təkrar idxal edilərək, sərbəst dövriyyəyə buraxılması müddətini müəyyən edir. Bu müddət 2 (iki) ildən artıq olmamalıdır. Mallar bu müddət ərzində təkrar idxal edildikdə, idxal gömrük rüsumlarından və vergilərdən müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi qaydada tamamilə və ya qismən azad olunurlar. Prosedur sahibinin əsaslandırılmış müraciəti olduqda, bu müddət növbəti 1 (bir) ilədək uzadılır. Malların xaricdə emal xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilməsi qaydalarını müvafiq icra hakimiyyəti orqanı müəyyən edir.

Ödənişsiz təmir edilmiş mallar xaricdə emal edilərək gömrük ərazisinə qaytarılan malların müqavilədən irəli gələn zəmanət öhdəlikləri, yaxud istehsal və ya material qüsurları ilə əlaqədar gömrük ərazisindən kənarada ödənişsiz təmir edildiyi müvafiq sənədlərlə təsdiq edildikdə, onlar idxal gömrük rüsumlarından və vergilərdən tam azad edilir.

Standart mübadilə sistemi - Standart mübadilə sistemi çərçivəsində idxal edilmiş məhsul (əvəzləyici məhsul), Gömrük Məcəlləsinin 202.2 - 202.5-ci maddələrinə müvafiq olaraq emal məhsulunu əvəz edə bilər. Gömrük orqanları standart mübadilə sistemindən istifadəyə emal əməliyyatları qüsurlu daxili malların təmiri ilə əlaqədar olduğu hallarda icazə verirlər. Əvəzləyici məhsullar təmirə məruz qalan qüsurlu mallarla eyni keyfiyyətə, eyni texniki göstəricilərə və xarici iqtisadi fəaliyyətin mal nomenklaturası üzrə eyni rəqəmli koda malik olmalıdırlar. Qüsurlu mallardan ixracdan əvvəl istifadə olunmuşdursa, əvəzləyici məhsullar da istifadə edilmiş olmalıdırlar. Əvəzləyici məhsul qanundan irəli gələn öhdəliklər, müqavilədən irəli gələn zəmanət öhdəlikləri, yaxud istehsal və ya material qüsurları ilə əlaqədar olaraq ödənişsiz təmir edilmişdirsə, gömrük orqanları Gömrük Məcəlləsinin 202.4-cü maddəsində qeyd olunan tələbdən imtina edirlər. Emal edilmiş məhsullara tətbiq olunması nəzərdə tutulan müddəalar əvəzləyici məhsullara da şamil edilir.

Əvəzləyici məhsulların əvvəlcədən idxalı - Qüsurlu malların ixrac edilməsindən əvvəl əvəzləyici məhsulların idxal edilməsinə şəxsin müraciəti əsasında, müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi qaydada icazə verilir. Bu halda şəxsdən Gömrük Məcəlləsinin 203.2-ci maddəsində göstərilən miqdarda təminat alınır. Bu Məcəllənin 203.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan təminatın miqdarı qüsurlu məhsullar bu Məcəllənin 203.3-cü maddəsinə müvafiq olaraq ixrac edilmədiyi halda ödənilməli olan idxal gömrük rüsumlarının və vergilərin məbləğini əhatə etməlidir. Qüsurlu məhsullar əvəzləyici məhsulların sərbəst dövriyyəyə buraxılması üçün verilmiş bəyannamənin gömrük orqanları tərəfindən təsdiq edildiyi tarixdən sonrakı 2 (iki) ay müddətində ixrac edilməlidir.

Qüsurlu məhsullar Gömrük Məcəlləsinin 203.3-cü maddəsində göstərilmiş müddət ərzində üzrlü səbəblərə görə ixrac edilə bilmədikdə, gömrük orqanları şəxsin əsaslandırılmış müraciəti ilə bu müddəti 2 (iki) ayadək artırırlar.

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti qərar "Malların emal və ya xüsusi istifadə xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilməsinə icazənin verilməsinin yerli istehsalçıların mühüm maraqlarına təsir göstərmə dərəcəsinin müəyyənləşdirilməsi üçün iqtisadi şəraitin təhlilinin aparılması Qaydaları"nın təsdiq edilməsi haqqında 25 iyun 2013-cü il 162 Nəli Qərarı qəbul edilmişdir. Bu Qaydalar Azərbaycan Respublikasının Gömrük Məcəlləsinin 167.5-ci maddəsinə əsasən hazırlanmışdır və malların emal və ya xüsusi istifadə gömrük proseduru altında yerləşdirilməsinə icazənin verilməsinin yerli istehsalçıların mühüm maraqlarına təsir göstərmə dərəcəsinin müəyyənləşdirilməsi üçün iqtisadi şəraitin təhlilinin aparılması qaydalarını müəyyən edir.

İqtisadi şəraitin təhlili gömrük orqanları tərəfindən aşağıdakı hallarda aparılır:

1. malların emal və ya xüsusi istifadə xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilməsinə icazənin alınması üçün müraciət olunduqda;

2. malların emal və ya xüsusi istifadə xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilməsi üçün icazənin verilməsinin yerli istehsalçıların mühüm maraqlarına mənfi təsir göstərməsi barədə kifayət qədər əsas olduqda;

3. yerli istehsalçıların və ya aidiyyəti qurumların əsaslandırılmış müraciəti olduqda. İqtisadi şəraitin təhlilinin aparılması şərtləri- İqtisadi şəraitin təhlilinin aparılması zamanı aşağıdakılar nəzərə alınır:

1. emal və ya xüsusi istifadə gömrük proseduru altında yerləşdirilməsi məqsədi ilə gömrük ərazisinə gətirilən malların yerli istehsalçılar tərəfindən istehsal edilən mallarla rəqabət qabiliyyətliliyi;

2. daxili malların xaricdə emal edilməsi məqsədi ilə gömrük ərazisindən kənara aparılması nəticəsində daxili istehsal gücünün istifadəsi;

3. xarici malların xüsusi istifadə xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilməsi məqsədi ilə daha güzəştli şərtlərlə idxalı nəticəsində eyni daxili mallara tələbat;

4. ölkənin iqtisadi göstəriciləri.

İqtisadi şəraitin təhlili aparılarkən, xüsusi istifadə xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilmiş malların istismar olunduğu sahənin iqtisadi artım tempinə təsir dərəcəsi müqayisə edilir. Malların emal və ya xüsusi istifadə xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilməsinə icazənin verilməsinin yerli istehsalçıların mühüm maraqlarına təsir göstərmə dərəcəsi iqtisadi şəraitə dair əldə edilmiş bütün məlumatların təhlilinin nəticəsi əsasında müəyyənləşdirilir. Malların emal və ya xüsusi istifadə xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilməsinə icazənin verilməsinin yerli istehsalçıların mühüm maraqlarına təsir göstərməsi ilə bağlı gömrük orqanlarına təqdim edilmiş məlumatlar yalnız müvafiq təhlilin aparılması məqsədi ilə istifadə olunur.

Malların emal və ya xüsusi istifadə xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilməsinə icazənin verilməsinin yerli istehsalçıların mühüm maraqlarına təsir göstərmə dərəcəsinin müəyyən edilməsi məqsədi ilə ixtisaslaşdırılmış qurumlar da cəlb edilə bilər. Aparılmış təhlilin nəticəsi üzrə malların emal və ya xüsusi istifadə xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilməsinə icazənin verilməsinin yerli istehsalçıların mühüm maraqlarına mənfi təsir göstərdiyi müəyyən edildikdə, qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada müvafiq icazənin verilməsindən imtina edilir.

Ev tapşırığı:

1. Sərbəst zona necə müəyyən edilir?
2. Sərbəst zonada tikinti işləri aparıla bilərmi?
3. Sərbəst zonada daxili və xarici malların statusunu şərh edin.
4. Müvəqqəti idxal gömrük proseduru altında yerləşmə qaydalarını şərh edin.
5. Son istifadə xüsusi gömrük prosedurunun əsas müddəalarını şərh edin.
6. Emal prosedurunun əsas müddəalarını şərh edin.

7. Daxildə emal xüsusi gömrük prosedurunun başa çatması nə qədər müddətə müəyyənləşdirilmişdir?

Ədəbiyyat siyahısı

1. Gömrük Məcəlləsi 2011, Bakı, Hüquq ədəbiyyatı. 2016. XXXI, XXXII, XXXIII fəsil

2. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti qərar "Sərbəst zonaya gətirilən daxili malların, sərbəst zona daxilində emal əməliyyatlarına məruz qalmış daxili malların və sərbəst zona daxilində sərbəst dövriyyəyə buraxılmış malların gömrük orqanları tərəfindən daxili mallar gömrük statusunun təsdiq edilməsi Qaydası"nın təsdiq edilməsi haqqında Bakı şəhəri 27 fevral 2013-cü il tarixli 29 № li Qərarı

4. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti qərar "Malların emal və ya xüsusi istifadə xüsusi gömrük proseduru altında yerləşdirilməsinə icazənin verilməsinin yerli istehsalçıların mühüm maraqlarına təsir göstərmə dərəcəsinin müəyyənləşdirilməsi üçün iqtisadi şəraitin təhlilinin aparılması Qaydaları"nın təsdiq edilməsi haqqında 25 iyun 2013-cü il 162 №li Qərarı.

5. A.Ş.Şəkərliyev "İxrac potensialının iqtisadi inkişafda rolunun artmasının nəzəri və praktiki problemləri" AzDIU-də 2011 ci ildə yerinə yetirilmiş elmi-tədqiqat işlərinin materiallarının tezisləri, Bakı 2012

6. A.M.Məhərrəmov Gömrük tariflərinin iqtisadi təsirləri. "Beynəlxalq hüquq və inteqrasiya problemləri" jurnalı. №1. Bakı, 2010-cu il. S. 132-136

7. M.Y. Yadulla. Торговые и таможенные отношения внешнеэкономической политике Азербайджана. Вектор науки. Толятти. 2012

8. M.M. Aslanova. Azərbaycanın qeyri neft sektorunda ixrac prioritetləri. Elmi praktiki konfrans. 2012

TESTLƏR

1.Kontrafakt mallarının buraxılışı hansı müddətə dayandırılır?

- 1.on beş iş günü ərzində
- 2.iyirmi iş günü ərzində
- 3.on iş günü ərzində
- 4.üç ay ərzində
- 5.otuz iş günü ərzində

2.Kontrafakt malların saxlanması ərizəçinin müraciəti əsasında nə qədər müddətə uzadıla bilər?

- 1.on beş iş günü ərzində
- 2.iyirmi iş günü ərzində
- 3.on iş günü ərzində
- 4.üç ay ərzində
- 5.otuz iş günü ərzində

3.Malın kontrafaktlığı müəyyən olunmazsa, dəymiş zərəri kim ödəyir?

- 1.bəyannaməçi
- 2.ərizəçi
- 3.bəyannaməçi və ərizəçi
- 4.ərizəçi və gömrük orqanı
- 5.gömrük orqanı

4.Fiziki şəxslər nə qədər məbləğdə pul keçirə bilərlər?

1. Rezidentlər tərəfindən adambaşına 10.000 (on min) ABŞ dolları ekvivalenti məbləğində valyuta sərəvtləri (fond sərəvtləri istisna olmaqla) sənəd təqdim edilmədən, gömrük orqanlarında bəyan edilməklə Azərbaycan Respublikasından nəğd şəkildə çıxarıla bilər
2. Rezidentlər tərəfindən adambaşına 20.000 (iyirmi min) ABŞ dolları ekvivalenti məbləğində valyuta sərəvtləri (fond sərəvtləri istisna olmaqla) sənəd təqdim edilmədən, gömrük orqanlarında bəyan edilməklə Azərbaycan Respublikasından nəğd şəkildə çıxarıla bilər
3. Rezidentlər tərəfindən adambaşına 10.000 (on min) ABŞ dolları

ekvivalenti məbləğində valyuta sərvətləri (fond sərvətləri də daxil olmaqla) sənəd təqdim edilmədən, gömrük orqanlarında bəyan edilməklə Azərbaycan Respublikasından nəğd şəkildə çıxarıla bilər

4. Rezidentlər tərəfindən adambaşına 100.000 (yüz min) ABŞ dolları ekvivalenti məbləğində valyuta sərvətləri (fond sərvətləri istisna olmaqla) sənəd təqdim edilmədən, gömrük orqanlarında bəyan edilməklə Azərbaycan Respublikasından nəğd şəkildə çıxarıla bilər

5. Rezidentlər tərəfindən adambaşına 100.000 (yüz min) ABŞ dolları ekvivalenti məbləğində valyuta sərvətləri (fond sərvətləri də daxil olmaqla) sənəd təqdim edilmədən, gömrük orqanlarında bəyan edilməklə Azərbaycan Respublikasından nəğd şəkildə çıxarıla bilər

5. Fiziki şəxs xaricə ezamiyyətə gedərkən özü ilə nə qədər pul apara bilər?

1. xarici ölkələrə ezamiyyətə gedən rezidentlər, 10.000 (on min) ABŞ dolları ekvivalenti məbləğində valyuta sərvətlərini Azərbaycan Respublikasından nəğd şəkildə çıxara bilər

2. xarici ölkələrə ezamiyyətə gedən rezidentlər, həmi şəxsləri ezamiyyətə göndərən təşkilatlara xidmət göstərən müvəkil bankların təsdiqedicisi sənədlərində göstərilən məbləğlərdə ezamiyyətə və nümayəndəlik xərclərinin ödənilməsi üçün xarici valyuta sərvətlərini, həmçinin, 10.000 (on min) ABŞ dolları ekvivalenti məbləğində valyuta sərvətlərini Azərbaycan Respublikasından nəğd şəkildə çıxara bilər

3. xarici ölkələrə ezamiyyətə gedən rezidentlər, həmin şəxsləri ezamiyyətə göndərən təşkilatlara xidmət göstərən müvəkil bankların təsdiqedicisi sənədlərində göstərilən məbləğlərdə ezamiyyətə və nümayəndəlik xərclərinin ödənilməsi üçün xarici valyuta sərvətlərini Azərbaycan Respublikasından nəğd şəkildə çıxara bilər

4. xarici ölkələrə ezamiyyətə gedən rezidentlər, həmi şəxsləri ezamiyyətə göndərən təşkilatlara xidmət göstərən müvəkil bankların təsdiqedicisi sənədlərində göstərilən məbləğlərdə ezamiyyətə və nümayəndəlik xərclərinin ödənilməsi üçün xarici valyuta sərvətlərini, həmçinin, 10.000 (on min) ABŞ dolları ekvivalenti

məbləğindən çox olmayan valyuta sərvətlərini Azərbaycan Respublikasından nağd şəkildə çıxara bilər

5. xarici ölkələrə ezamiyyətə gedən rezidentlər, həmçinin şəxsləri ezamiyyətə göndərən təşkilatlara xidmət göstərən müvəkil bankların təsdiqedicisi sənədlərində göstərilən məbləğlərdə ezamiyyətə və nümayəndəlik xərclərinin ödənilməsi üçün xarici valyuta sərvətlərini Azərbaycan Respublikasından ancaq köçürmə yolu ilə çıxara bilər

6. Gömrük daşıyıcısı kim ola bilər?

1. Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq yaradılmış və Azərbaycan Respublikasının gömrük işini aparan icra hakimiyyətindən, gömrük daşıyıcısı kimi fəaliyyət göstərmək üçün icazə almış fiziki və hüquqi şəxs olan müəssisələr gömrük daşıyıcısı ola bilər

2. Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq yaradılmış və Azərbaycan Respublikasının gömrük işini aparan icra hakimiyyətindən, gömrük daşıyıcısı kimi fəaliyyət göstərmək üçün icazə almış fiziki şəxs olan müəssisələr gömrük daşıyıcısı ola bilər

3. Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq yaradılmış və Azərbaycan Respublikasının gömrük işini aparan icra hakimiyyətindən, gömrük daşıyıcısı kimi fəaliyyət göstərmək üçün lisenziya almış hüquqi şəxs olan müəssisələr gömrük daşıyıcısı ola bilər

4. Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq yaradılmış və Azərbaycan Respublikasının gömrük işini aparan icra hakimiyyətindən, gömrük daşıyıcısı kimi fəaliyyət göstərmək üçün icazə almış hüquqi şəxs olan müəssisələr gömrük daşıyıcısı ola bilər

5. Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq yaradılmış və Azərbaycan Respublikasının gömrük işini aparan icra hakimiyyətindən, gömrük daşıyıcısı kimi fəaliyyət göstərmək üçün lisenziya almış fiziki və hüquqi şəxs olan müəssisələr gömrük daşıyıcısı ola bilər

7. Audit başçısı kim ola bilər?

1. Auditor təşkilatı Auditorlar Palatasının verdiyi lisenziya əsasında

Azərbaycan Respublikasının ərazisində auditor xidməti göstərmək hüququ əldə etmiş və niannaməsinə görə yeganə fəaliyyət sahəsi bu xidmət növü olan fiziki və hüquqi şəxsdir

2. Auditor təşkilatı Auditorlar Palatasının verdiyi lisenziya əsasında Azərbaycan Respublikasının ərazisində auditor xidməti göstərmək hüququ əldə etmiş və niannaməsinə görə yeganə fəaliyyət sahəsi bu xidmət növü olan fiziki şəxsdir

3. Auditor təşkilatı Auditorlar Palatasının verdiyi lisenziya əsasında Azərbaycan Respublikasının ərazisində auditor xidməti göstərmək hüququ əldə etmiş və nizannaməsinə görə yeganə fəaliyyət sahəsi bu xidmət növü olan hüquqi şəxsdir

4. Auditor təşkilatı dövlət Gömrük Komitəsinin verdiyi lisenziya əsasında Azərbaycan Respublikasının ərazisində auditor xidməti göstərmək hüququ əldə etmiş və niannaməsinə görə yeganə fəaliyyət sahəsi bu xidmət növü olan hüquqi şəxsdir

5. Auditor təşkilatı Auditorlar Palatasının verdiyi lisenziya əsasında Azərbaycan Respublikasının və digər ölkələrin ərazisində auditor xidməti göstərmək hüququ əldə etmiş və niannaməsinə görə yeganə fəaliyyət sahəsi bu xidmət növü olan fiziki və hüquqi şəxsdir

8. Gömrük anbarı, müvəqqəti saxlanma anbarı, sərbəst anbarda malların saxlanma müddəti nə qədərdir?

1. 3 ay, 2 ay, müddətsiz

2. 3 il, 2 il, müddətsiz,

3. 3 il, 2 ay, 6 il

4. 3 il, 2 ay, 6 ay

5. 3 il, 4 ay, müddətsiz

9. CİTES konvensiyası ilə malların keçirilmə zamanı gömrük orqanlarına təqdim olunan əsas sənəd hansıdır?

1. azərbaycanca və (və ya) latınca adları tam göstərilməklə heyvanın, yaxud bitkinin növü

2. CİTES icazəsi (sertifikatı)

3. növlərinin təsviri (canlı heyvanlar, yaxud bitkilər, dərilər, müqəvvalar, cəmdəklər, kəllələr, buynuzlar, dişlər, qan, kürü,

toxum, köklər, rişələr, habelə məmulatlar və s. canlı heyvanlar üçün – yaş və cins, eyniləşdirici nişanların olması)

4. növlərin sayı, yaxud çəkisi

5. növlərin mənşəyi (təbiətdən götürülmüşdür, süni şəraitdə yetişdirilmişdir, başqa ölkədən idxal olunmuşdur, qanunvericiliyə uyğun olaraq müsadirə olunmuşdur, alınmışdır, hədiyyə, yaxud miras kimi əldə olunmuşdur və s.)

10. CİTES konvensiyası üzrə İnzibati orqan hansıdır?

1. Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi və Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası

2. Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, İqtisadi İnkişaf Nazirliyi və Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası

3. Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi və İqtisadi İnkişaf Nazirliyi

4. Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi

5. İqtisadi İnkişaf Nazirliyi

11. CİTES Konvensiyasına əsasən, Universal nişan nə deməkdir?

1. növün standart kodu

2. kürü mənbəyinin kodu

3. ölkənin ikihərflə ISO kodu

4. emal müəssisəsinin dövlət qeydiyyat kodu

5. ilkin taranın üzərinə yapışdırılmış, zədələnmədən çıxarılması mümkün olmayan birdəfəlik etiketlərdir !

12. Azərbaycan Respublika Dövlət Gömrük Komitəsi nə vaxt yaradılıb?

1. 30.01.1992-ci il

2. 30.11.1991-ci il

3. 30.01.1989-cu il

4. 01.01.1992-ci il

5. 30.01.1993-cü il

13. Bakıda Ümumdünya Gömrük Təşkilatının Regional Tədris Mərkəzinin açılış mərasimi nə vaxt olmuşdur?

1. 30 sentyabr 2000-ci ildə
2. 30 sentyabr 2001-ci ildə
3. 30 sentyabr 2002-ci ildə
4. 30 sentyabr 2003-cü ildə
5. 30 yanvar 2003-cü ildə

14. Rezidentlər Azərbaycan Respublikasının əvvəllər nağd şəkildə gətirilmiş valyuta sərvətlərinin hansı məbləği gömrük orqanlarında bəyan etməklə Azərbaycan Respublikasından nağd şəkildə çıxarıla bilərlər?

1. Rezidentlər Azərbaycan Respublikasına əvvəllər nağd şəkildə gətirilmiş valyuta sərvətlərindən 50.000 (əlli min) ABŞ dolları ekvivalentinədək məbləği gömrük orqanlarında bəyan etməklə Azərbaycan Respublikasından nağd şəkildə çıxara bilərlər
2. Rezidentlər Azərbaycan Respublikasına əvvəllər nağd şəkildə gətirilmiş valyuta sərvətlərindən 10.000 (on min) ABŞ dolları ekvivalentinədək məbləği gömrük orqanlarında bəyan etməklə Azərbaycan Respublikasından nağd şəkildə çıxara bilərlər
3. Rezidentlər Azərbaycan Respublikasına əvvəllər nağd şəkildə gətirilmiş valyuta sərvətlərindən 20.000 (iyirmi min) ABŞ dolları ekvivalentinədək məbləği gömrük orqanlarında bəyan etməklə Azərbaycan Respublikasından nağd şəkildə çıxara bilərlər
4. Rezidentlər Azərbaycan Respublikasına əvvəllər nağd şəkildə gətirilmiş valyuta sərvətlərindən 30.000 (otuz min) ABŞ dolları ekvivalentinədək məbləği gömrük orqanlarında bəyan etməklə Azərbaycan Respublikasından nağd şəkildə çıxara bilərlər
5. Rezidentlər Azərbaycan Respublikasına əvvəllər nağd şəkildə gətirilmiş valyuta sərvətlərindən 100.000 (yüz min) ABŞ dolları ekvivalentinədək məbləği gömrük orqanlarında bəyan etməklə Azərbaycan Respublikasından nağd şəkildə çıxara bilərlər.

15. Qeyri-rezidentlər hansı məbləğdə valyuta sərvətlərini gömrük orqanlarında bəyan etməklə Azərbaycan Respublikasına nağd şəkildə gətirə bilirlər?

1. Qeyri-rezidentlər 100 000 (yüz min) ABŞ dolları məbləğdə valyuta sərvətlərini gömrük orqanlarında bəyan etməklə Azərbaycan Respublikasına nağd şəkildə gətirə bilirlər
2. Qeyri-rezidentlər 10 000 (on min) ABŞ dolları məbləğdə valyuta sərvətlərini gömrük orqanlarında bəyan etməklə Azərbaycan Respublikasına nağd şəkildə gətirə bilirlər
3. Qeyri-rezidentlər valyuta sərvətlərini gömrük orqanlarında bəyan etməklə məhdudiyət qoyulmadan Azərbaycan Respublikasına nağd şəkildə gətirə bilirlər
4. Qeyri-rezidentlər 20 000 (iyirmi min) ABŞ dolları məbləğdə valyuta sərvətlərini gömrük orqanlarında bəyan etməklə məhdudiyət qoyulmadan Azərbaycan Respublikasına nağd şəkildə gətirə bilirlər
5. Qeyri-rezidentlər 200 000 (iki yüz min) ABŞ dolları məbləğdə valyuta sərvətlərini gömrük orqanlarında bəyan etməklə məhdudiyət qoyulmadan Azərbaycan Respublikasına nağd şəkildə gətirə bilirlər

16. "Gömrük orqanlarında xidmət haqqında" Əsasnamənin təsdiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının Qanununun tarixi?

1. 17.12.1999
2. 27.12.1999
3. 07.12.1999
4. 07.11.1999
5. 17.11.1999

17. Gömrük orqanlarının vəzifəli şəxslərinin aşağıdakılardan hansı fəaliyyətə ixtiyarları var?

1. sahibkarlıq fəaliyyəti ilə (o cümlədən vasitəçilərin köməyi ilə) məşğul olmağa;
2. gömrük məsələləri üzrə üçüncü şəxslərin müvəkkili olmağa;

3. müqavilə ilə mülki-hüquqi xarakterli gömrük işi ilə əlaqədar işləri yerinə yetirməyə;
4. öz xidməti vəziyyətindən istifadə etməklə üçüncü şəxslərə Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyi ilə nəzərdə tutulmayan hər hansı bir yardım göstərmək və bunun müqabilində haqq, imtiyazlar və xidmətlər əldə etməyə
5. həmkarlar ittifaqlarına birləşməyə

18. Gömrük orqanlarında xidmətə qəbul zamanı kimə sınaq müddəti müəyyən edilmir?

1. ancaq elmi dərəcəsi olan şəxslərə
2. rəhbər vəzifələrə təyin olunanlara və elmi dərəcəsi olan şəxslərə
3. müqavilə ilə mülki-hüquqi xarakterli gömrük işi ilə əlaqədar işləri yerinə yetirənlər
4. Bakı dövlət Universitetinin məzunlarına
5. təsərrüfat subyektlərinin idarə edilməsində bilavasitə və ya nümayəndə vasitəsilə iştirak edənlərə

19. Gömrük xidməti kizik leytenantı, gömrük xidməti giziri üçün xüsusi rütbələrdə xidmət illəri hansı müddətə müəyyən edilir?

1. 1; 4
2. 2; 4
3. 1; 5
4. 3; 6
5. 2; 2

20. Gömrük xidməti kapitanı üçün xüsusi rütbələrdə xidmət illəri hansı müddətə müəyyən edilir?

1. 3
2. 2
3. 4
4. 5
5. 1

21. Gömrük xidməti baş leytenantı üçün xüsusi rütbələrdə xidmət illəri hansı müddətə müəyyən edilir?

- 1. 3
- 2. 2
- 3. 4
- 4. 5
- 5. 1

22. Gömrük xidməti mayoru üçün xüsusi rütbələrdə xidmət illəri hansı müddətə müəyyən edilir?

- 1. 3
- 2. 2
- 3. 4
- 4. 5
- 5. 1

23. Gömrük xidməti leytenantı üçün xüsusi rütbələrdə xidmət illəri hansı müddətə müəyyən edilir?

- A) 3
- B) 2
- C) 4
- D) 5
- E) 1

24. Gömrük xidməti polkovnik-leytenantı üçün xüsusi rütbələrdə xidmət illəri hansı müddətə müəyyən edilir?

- A) 3
- B) 2
- C) 4
- D) 5
- E) 1

25. Gömrük orqanlarında xidmətə qəbul edilmiş vətəndaşlar ilkin xüsusi rütbəni aldıqdan sonra hansı müddətdə Azərbaycan Respublikasının Gömrük Məcəlləsi ilə nəzərdə tutulan

məzmununda and içirlər?

- A) Gömrük orqanlarında xidmətə qəbul edilmiş vətəndaşlar ilkin xüsusi rütbəni aldıqdan sonra bir aydan gec olmayaraq Azərbaycan Respublikasının Gömrük Məcəlləsi ilə nəzərdə tutulan məzmununda and içirlər.
- B) Gömrük orqanlarında xidmətə qəbul edilmiş vətəndaşlar ilkin xüsusi rütbəni aldıqdan sonra 30 gündən gec olmayaraq Azərbaycan Respublikasının Gömrük Məcəlləsi ilə nəzərdə tutulan məzmununda and içirlər.
- C) Gömrük orqanlarında xidmətə qəbul edilmiş vətəndaşlar ilkin xüsusi rütbəni aldıqdan sonra iki aydan gec olmayaraq Azərbaycan Respublikasının Gömrük Məcəlləsi ilə nəzərdə tutulan məzmununda and içirlər.
- D) Gömrük orqanlarında xidmətə qəbul edilmiş vətəndaşlar ilkin xüsusi rütbəni aldıqdan sonra üç aydan gec olmayaraq Azərbaycan Respublikasının Gömrük Məcəlləsi ilə nəzərdə tutulan məzmununda and içirlər.
- E) Gömrük orqanlarında xidmətə qəbul edilmiş vətəndaşlar ilkin xüsusi rütbəni aldıqdan sonra altı aydan gec olmayaraq Azərbaycan Respublikasının Gömrük Məcəlləsi ilə nəzərdə tutulan məzmununda and içirlər.

26. İntizam tənbehi, intizam xətası törətmiş gömrük orqanının vəzifəli şəxsinə münasibətdə hansı müddət keçdikdən sonra tətbiq oluna bilməz?

- A) İntizam tənbehi, intizam xətası törətmiş gömrük orqanının vəzifəli şəxsinin xəstə olduğu, yaxud məzuniyyətdə, ezamiyyətdə olduğu vaxt, habelə törədilmiş xətdən üç ay, müvafiq təftiş və ya yoxlamanın nəticələrinə görə isə onun törədildiyi gündən 1 ildən artıq vaxt keçdikdən sonra tətbiq oluna bilməz.
- B) İntizam tənbehi, intizam xətası törətmiş gömrük orqanının vəzifəli şəxsinin xəstə olduğu, yaxud məzuniyyətdə, ezamiyyətdə olduğu vaxt daxil olmaqla, törədilmiş xətdən altı ay, müvafiq təftiş və ya yoxlamanın nəticələrinə görə isə onun törədildiyi gündən 1 ildən artıq vaxt keçdikdən sonra tətbiq oluna bilməz.

C) İntizam tənbehi, intizam xətası törətmiş gömrük orqanının vəzifəli şəxsinin xəstə olduğu, yaxud məzuniyyətdə, ezamiyyətdə olduğu vaxt, habelə törədilmiş xətdən altı ay, müvafiq təftiş və ya yoxlamanın nəticələrinə görə isə onun törədildiyi gündən 2 ildən artıq vaxt keçdikdən sonra tətbiq oluna bilməz.

D) İntizam tənbehi, intizam xətası törətmiş gömrük orqanının vəzifəli şəxsinin xəstə olduğu, yaxud məzuniyyətdə, ezamiyyətdə olduğu vaxt, habelə törədilmiş xətdən 1 il, müvafiq təftiş və ya yoxlamanın nəticələrinə görə isə onun törədildiyi gündən 2 ildən artıq vaxt keçdikdən sonra tətbiq oluna bilməz.

E) İntizam tənbehi, intizam xətası törətmiş gömrük orqanının vəzifəli şəxsinin xəstə olduğu, yaxud məzuniyyətdə, ezamiyyətdə olduğu vaxt daxil olmaqla, törədilmiş xətdən altı ay, müvafiq təftiş və ya yoxlamanın nəticələrinə görə isə onun törədildiyi gündən 3 ildən artıq vaxt keçdikdən sonra tətbiq oluna bilməz.

27. Gömrük orqanlarının hansı vəzifəli şəxslərinə münasibətdə attestasiya keçirilir?

A) Yalnız müvafiq vəzifələrdə azı altı ay çalışan gömrük orqanlarının vəzifəli şəxslərinin attestasiyası keçirilə bilər

B) Yalnız müvafiq vəzifələrdə azı 3 ay çalışan gömrük orqanlarının vəzifəli şəxslərinin attestasiyası keçirilə bilər

C) Yalnız müvafiq vəzifələrdə azı iki il çalışan gömrük orqanlarının vəzifəli şəxslərinin attestasiyası keçirilə bilər

D) Yalnız müvafiq vəzifələrdə azı bir il çalışan gömrük orqanlarının vəzifəli şəxslərinin attestasiyası keçirilə bilər

E) Yalnız müvafiq vəzifələrdə azı üç il çalışan gömrük orqanlarının vəzifəli şəxslərinin attestasiyası keçirilə bilər

28. «Gömrük mədaxil orderinin doldurulması və onun tətbiqi ilə gömrük ödənişlərinin alınması qaydaları haqqında» Təlimatın tarixi?

A) №1105 / 25.12.1998

B) №1105 / 02.02.1997

C) №1105 / 25.12.1997

- D) №1105 / 25.12.1999
- E) №1105 / 21.10.2000

29. Nə vaxt GMO-dan istifadə olunmur?

- A) gömrük rəsmiləşdirilməsi üzrə mütəxəssislərə ixtisas attestatlarının verilməsi və attestatların bərpa edilməsinə görə yığımların alınması zamanı
- B) malların saxlanıcına görə gömrük yığımlarının alınması üçün
- C) malların gömrük müşayiətinə görə gömrük yığımlarının alınması üçün
- D) məlumatlaşdırma və məsləhətverməyə görə haqqın ödənişi zamanı
- E) Gömrük rəsmiləşdirilməsi Gömrük bəyannaməsi ilə həyata keçirilərkən

30. Gömrük Bəyannaməsinin doldurulması üzrə təlimatın tarixi?

- A) 17.06.1998 №27
- B) 17.06.1999 №27
- C) 17.05.1998 №27
- D) 17.04.1999 №27
- E) 17.06.2000 №27

31. Gömrük Bəyannaməsində bəyan olunan eyniadlı mallar müxtəlif ölkələrdə istehsal olunubsa, «Mənşə ölkəsi» qrafasında nə yazılır?

- A) Həmin ölkələrin qısa adı yazılır
- B) Həmin ölkələrin valyuta kodu yazılır
- C) «müxtəlif» sözü yazılır
- D) Həmin ölkələrin qısa adı və valyuta kodları yazılır
- E) «Göndərən ölkələr» yazılır

32. Mallar konteynerlə keçirilmədikdə Gömrük Bəyannaməsində nə yazılır?

- A) «1» rəqəmi yazılır

- B) «0» rəqəmi yazılır
- C) «müxtəlif» sözü yazılır
- D) «5» rəqəmi yazılır
- E) «000» yazılır

33. Malların qablaşdırma vasitəsi nəzərə alınmadan xalis çəkisi Gömrük Bəyannaməsinin hansı qrafasında göstərilir?

- A) «39»-cu qrafada.
- B) «40»-cı qrafada
- C) «38»-ci qrafada
- D) «41»-ci qrafada
- E) «42»-ci qrafada

34. Əvvəlki bəyannamənin nömrəsi hansı qrafada göstərilir?

- A) «39»-cu qrafada.
- B) «40»-cı qrafada
- C) «38»-ci qrafada
- D) «41»-ci qrafada
- E) «42»-ci qrafada

35. Ödəniləcək gömrük ödənişlərinin məbləği hansı qrafada göstərilir?

- A) «29»-cu qrafada.
- B) «40»-cı qrafada
- C) «28»-ci qrafada
- D) «41»-ci qrafada
- E) «47»-ci qrafada

36. Əgər 47-ci qrafanın «ÖÜ» (ödəniş üsulu) sütununda - «05» işarəsi göstərilərsə, belə hallarda bu gömrük ödənişi növü üzrə hansı qrafa doldurulmur?

- A) A qrafası.
- B) V qrafası
- C) D qrafası
- D) B qrafası

E) C qrafası

37. Beynəlxalq Yüklə daşımaları (BYD) kitabçasının nömrəsi Gömrük Bəyannaməsinin hansı qrafasında göstərilir?

- A) «54»-cü qrafa.
- B) «50»-ci qrafa
- C) «51»-ci qrafa
- D) «53»-cü qrafa
- E) «49»-cu qrafa

38. Gömrük sərhədində gömrük orqanı tərəfindən tərtib olunmuş daşınma cədvəlinin nömrəsi Gömrük Bəyannaməsinin hansı qrafasında göstərilir?

- A) «54»-cü qrafa.
- B) «50»-ci qrafa
- C) «51»-ci qrafa
- D) «53»-cü qrafa
- E) «49»-cu qrafa

39. Gömrük rəsmiləşdirilməsinin aparılması üçün malları daxili gömrükxanaya gətirməyə əsas verən gömrük tranziti sənədləri haqqında məlumat Gömrük Bəyannaməsinin hansı qrafasında göstərilir?

- A) «54»-cü qrafa.
- B) «50»-ci qrafa
- C) «51»-ci qrafa
- D) «53»-cü qrafa
- E) «49»-Cu qrafa

40. İdxalatçı tərəfindən idxal olunan məhsul öz ehtiyacı üçün nəzərdə tutulduqda Gömrük Bəyannaməsində hansı rəqəm yazılır?

- A) «00».
- B) «010».

- C) «100».
- D) «001».
- E) «1»

41. Göndərmə zamanı nəqliyyat vasitələrinin sayı hansı qrafada göstərilir?

- A) «13»-cü qrafa.
- B) «18»-ci qrafa
- C) «11»-ci qrafa
- D) «23»-cü qrafa
- E) «49»-cu qrafa

42. Malın konkret boşaldıldığı yer (şəhər, rayon) Gömrük Bəyannaməsinin hansı qrafasında göstərilir?

- A) «13»-cü qrafa.
- B) «28»-ci qrafa
- C) «27»-ci qrafa
- D) «23»-cü qrafa
- E) «19»-cu qrafa

43. Müqavilənin (kontraktın, sazişin və s.) nömrəsi və tarixi Gömrük Bəyannaməsinin hansı qrafasında göstərilir?

- A) «23»-cü qrafa.
- B) «18»-ci qrafa
- C) «27»-ci qrafa
- D) «44»-cü qrafa
- E) «19»-cu qrafa

44. İdxalatçı tərəfindən idxal olunan məhsul öz ehtiyacı üçün nəzərdə tutulmadıqda Gömrük Bəyannaməsində hansı rəqəm yazılır?

- A) «0»
- B) «00».
- C) «10».
- D) «001».
- E) «1»

45. Malları göndərən haqqında məlumat - xarici müəssisənin adı və ünvanı ya da fiziki şəxsin S.A.A. və ünvanı Gömrük Bəyannaməsinin hansı qrafasında göstərilir?

- A) «2»-ci qrafa
- B) «18»-ci qrafa
- C) «27»-ci qrafa
- D) «44»-cü qrafa
- E) «29»-cu qrafa

46. «Hesablanma üçün əsas» sütunu Gömrük Bəyannaməsinin hansı qrafasında göstərilir?

- A) «21»-ci qrafa
- B) «48»-ci qrafa
- C) «47»-ci qrafa
- D) «44»-cü qrafa
- E) «29»-cu qrafa

47. Əlavə məlumatlar Gömrük Bəyannaməsinin hansı qrafasında göstərilir?

- A) «22»-ci qrafa
- B) «18»-ci qrafa
- C) «27»-ci qrafa
- D) «44»-cü qrafa
- E) «29»-cu qrafa

48. Auditor xidməti haqqında Azərbaycan Respublikası Qanunu hansıdır?

- A) 1993-cü il 16 sentyabr tarixli 882 sayılı Qanun
- B) 1994-cü il 16 sentyabr tarixli 230 sayılı Qanun
- C) 1995-ci il 16 sentyabr tarixli 884 sayılı Qanun
- D) 1994-cü il 16 sentyabr tarixli 882 sayılı Qanun
- E) 1994-cü il 16 oktyabr tarixli 282 sayılı Qanun

49. Audit yoxlaması hansı qaydada aparıla bilər?

- A) Audit yoxlaması ancaq məcburi qaydadadır
- B) Audit yoxlaması təsərrüfat subyektinin öz təşəbbüsü ilə ancaq könüllü qaydada aparılır
- C) Audit yoxlaması DGK-nın təşəbbüsü ilə aparıla bilər
- D) Audit yoxlaması müvafiq icra hakimiyyəti orqanının təşəbbüsü ilə ancaq xidmət sahələrində aparılır
- E) Audit yoxlaması məcburi və ya könüllü (təsərrüfat subyektinin öz təşəbbüsü ilə) ola bilər

50. Sərbəst auditorlar və auditor təşkilatları hansı müddətdə fəaliyyət göstərirlər?

- A) Sərbəst auditorlar və auditor təşkilatları dövlət qeydiyyatına alınmasından asılı olmayaraq, 3 il müddətinə verilən lisenziya əsasında fəaliyyət göstərirlər
- B) Sərbəst auditorlar və auditor təşkilatları dövlət qeydiyyatına alındıqdan sonra 5 il müddətinə verilən lisenziya əsasında fəaliyyət göstərirlər
- C) Sərbəst auditorlar və auditor təşkilatları dövlət qeydiyyatına alındıqdan sonra 3 il müddətinə verilən lisenziya əsasında fəaliyyət göstərirlər
- D) Sərbəst auditorlar və auditor təşkilatları dövlət qeydiyyatına alınmasından asılı olmayaraq 5 il müddətinə verilən lisenziya əsasında fəaliyyət göstərirlər
- E) Sərbəst auditorlar və auditor təşkilatları dövlət qeydiyyatına alındıqdan sonra 1 il müddətinə verilən lisenziya əsasında fəaliyyət göstərirlər

51. Mütləq sertifikatlaşdırılması tələb olunan mallar və nəqliyyat vasitələri dövlətin xeyrinə imtina rejimi altında yerləşdirilərkən onlar üçün sertifikat tələb olunurmu?

- A) mütləq sertifikatlaşdırılması tələb olunan mallar və nəqliyyat vasitələri dövlətin xeyrinə imtina rejimi altında yerləşdirilərkən onlar üçün sertifikat tələb olunur
- B) mütləq sertifikatlaşdırılması tələb olunan mallar və nəqliyyat

vasitələri dövlətin xeyrinə imtina rejimi altında yerləşdirilərkən onlar üçün sertifikat tələb olunmur

C) mütləq sertifikatlaşdırılması tələb olunan mallar və nəqliyyat vasitələri dövlətin xeyrinə imtina rejimi altında yerləşdirilərkən sertifikat YGB ilə əvəz oluna bilər.

D) mütləq sertifikatlaşdırılması tələb olunan mallar və nəqliyyat vasitələri dövlətin xeyrinə imtina rejimi altında yerləşdirilərkən sertifikat gömrük rəsmiləşdirilməsinə görə haqqla əvəz oluna bilər

E) mütləq sertifikatlaşdırılması tələb olunan mallar və nəqliyyat vasitələri dövlətin xeyrinə imtina rejimi altında yerləşdirilərkən sertifikat gömrük rüsumu ilə əvəz oluna bilər

52. Mallar və nəqliyyat vasitələri dövlətin xeyrinə imtina rejimi altında yerləşdirilərkən gömrük ödənişlərinin ödənilməsinin təminatı kimi gömrük orqanının depozitinə qoyulmuş məbləğlər ödəyiciyə qaytarılırmı?

A) Qaytarılır

B) Qaytarılmır

C) Qismən qaytarılır

D) Həmin məbləğlər dövlətin nəfinə keçirilir

E) Həmin məbləğlər gömrük orqanının büdcədən kənar inkişaf fonduna keçirilir.

53. Mallar və nəqliyyat vasitələri gömrük ərazisində emal gömrük rejimi altında yerləşdirilərkən ödənilmiş idxal gömrük rüsumlarının, əlavə dəyər vergisinin və ya aksizlərin məbləğləri həmin mal və nəqliyyat vasitələri dövlətin xeyrinə imtina rejiminə dəyişdiriləndə geri qaytarılırmı?

A) Qaytarılır

B) Qaytarılmır

C) Qismən qaytarılır

D) Həmin məbləğlər dövlətin nəfinə keçirilir

E) Həmin məbləğlər gömrük orqanının büdcədən kənar inkişaf fonduna keçirilir

54. Sənaye tullantıları dövlətin xeyrinə imtina rejimi altında yerləşdirilə bilərmi?

- A) Yerləşdirilə bilər
- B) Müvafiq icazə alındıqdan sonra yerləşdirilə bilər
- C) Yerləşdirilə bilməz
- D) Sənaye tullantıları dərhal məhv edilməlidir
- E) Sənaye tullantıları emal rejimlərinin müddəalarına müvafiq olaraq geri aparılmalıdır

55. YGB-nin hansı qrafasında təkrar ixrac məqsədilə gətirilmiş malların gömrük ərazisindən çıxarılmasının son günü (gömrük bəyannaməsi qəbul edildiyi gündən altı aydan gec olmayaraq) qeyd olunur?

- A) 20-ci qrafada
- B) 44-cü qrafada
- C) 41-ci qrafada
- D) 53-cü qrafada
- E) 36-cı qrafada

56. Daxili su nəqliyyatının kodu neçədir?

- A) 50
- B) 70
- C) 40
- D) 80
- E) 20

57. Azərbaycan Respublikasının gömrük sərhədindən tranzit gömrük rejimi altında keçirilən malların gömrük rəsmiləşdirilməsinə görə nə qədər haqq alınır?

- A) Azərbaycan Respublikasının gömrük sərhədindən tranzit gömrük rejimi altında keçirilən malların gömrük rəsmiləşdirilməsinə görə 3 manat həcmində gömrük yığımları alınır
- B) Azərbaycan Respublikasının gömrük sərhədindən tranzit gömrük rejimi altında keçirilən malların gömrük rəsmiləşdirilməsinə görə 30 manat həcmində gömrük yığımları alınır

- C) Azərbaycan Respublikasının gömrük sərhədindən tranzit gömrük rejimi altında keçirilən malların gömrük rəsmiləşdirilməsinə görə 0,3 manat həcmində gömrük yığımları alınır
- D) Azərbaycan Respublikasının gömrük sərhədindən tranzit gömrük rejimi altında keçirilən malların gömrük rəsmiləşdirilməsinə görə 10 manat həcmində gömrük yığımları alınır
- E) Azərbaycan Respublikasının gömrük sərhədindən tranzit gömrük rejimi altında keçirilən malların gömrük rəsmiləşdirilməsinə görə 20 manat həcmində gömrük yığımları alınır

58. Qeyd-şərtlər BYD kitabçasının hansı qrafalarında göstərilir?

- A) qoparılan № -2 vərəqin 27-ci qrafasında və № -2 kötüyünün 5-ci qrafasında
- B) qoparılan № -2 vərəqin 17-ci qrafasında və № -2 kötüyünün 1-ci qrafasında
- C) qoparılan № -1 vərəqin 27-ci qrafasında və № -1 kötüyünün 5-ci qrafasında
- D) qoparılan № -2 vərəqin 7-ci qrafasında və № -2 kötüyünün 2-ci qrafasında
- E) qoparılan № -2 vərəqin 28-ci qrafasında və № -2 kötüyünün 5-ci qrafasında

59. BYD kitabçası hansı məbləğ həcmində gömrük ödənişlərinin ödənilməsinə təminat verir?

- A) 100 000 ABŞ dolları
- B) 200 000 ABŞ dolları
- C) 150 000 ABŞ dolları
- D) 50 000 ABŞ dolları
- E) 1 000 000 ABŞ dolları

60. Əqli mülkiyyət obyektlərinin reyestrə alınmasına dair verilən qeydiyyat nömrəsindəki «00000»-lar nəyi bildirir?

- A) əmrin nömrəsini
- B) əqli mülkiyyət obyektinin növünü
- C) əqli mülkiyyət obyektinə verilmiş 5 rəqəmli nömrəni

- D) müəllif hüququnun obyektini
- E) digər əqli mülkiyyət obyektinin adını

61. Gömrük orqanı tərəfindən əqli mülkiyyət hüquqlarının qorunma müddəti nə qədərdir?

- A) 1 il
- B) 10 gөн
- C) 20 gөн
- D) 6 ay
- E) 5 il

62. Azərbaycan Respublikasının gömrük sərhədindən keçirilən kökünün kəsilməsi təhlükəsi olan vəhşi fauna və yabanı flora növlərinin (CİTES növləri) gömrük nəzarəti və gömrük rəsmiləşdirilməsi qaydalarının tarixi nə vaxtdır?

- A) 039 saylı 26 aprel 2004-cü il tarixli
- B) 039 saylı 26 may 2007-cı il tarixli
- C) 039 saylı 26 aprel 2006-cı il tarixli
- D) 039 saylı 26 aprel 2007-cı il tarixli
- E) 071 saylı 26 aprel 2007-cı il tarixli

63. Sövdələşmə xarakteri YGB-nin hansı qrafasındadır və milli valyuta ilə hesablaşmanın kodu neçədir?

- A) 24; 21
- B) 23; 41
- C) 41; 24
- D) 24; 01
- E) 12; 01

64. İnzibati cərimə və inzibati həbs haqqında qərar hansı müddətə təxirə salına bilər?

- A) 3 ay
- B) 1 ay
- C) 6 ay
- D) 1 il

E) 2 il

65. Xəbərdarlıq inzibati tənbeh zamanı hansı formada edilir?

- A) yazılı
- B) şifahi
- C) yaçılı və ya şifahi
- D) İternet vasitəsilə
- E) konklyudent qaydada

66. Fiziki şəxsin ona verilmiş xüsusi hüququ məhdudlaşdırıla bilər?

- A) məhdudlaşdırıla bilməz
- B) 15 gün müddətinə məhdudlaşdırıla bilər
- C) 1 ay müddətinə məhdudlaşdırıla bilər
- D) 2 aydan iki ilədək müddətə məhdudlaşdırıla bilər
- E) 3 ilədək müddətə məhdudlaşdırıla bilər

67. Korrupsiya haqqında qanunun tətbiqi tarixi?

- A) 1 yanvar 2005-ci il
- B) 28 iyun 2006-cı il
- C) 18 iyul 2007-ci il
- D) 08 iyul 2005-ci il
- E) 08 iyul 2006-cı il

68. İdxal əməliyyatları üzrə malın statistik dəyəri necə hesablanır?

- A) 46-cı qrafa (YGB) = 24-cü qrafa (YGB)
manatın dollarla kursu
- B) 46-cı qrafa (YGB) = 35-ci qrafa (YGB)
manatın dollarla kursu
- C) 46-cı qrafa (YGB) = 45-ci qrafa (YGB)
manatın dollarla kursu
- D) 46-cı qrafa (YGB) = 42-ci qrafa (YGB)
manatın dollarla kursu

E) 46-cı qrafa (YGB) = 47-ci qrafa (YGB)
manatın dollarla kursu

69. YGB-nin 1-ci qrafasının II yarımölməsinin kodu (2 rəqəmli) 37-ci qrafanın 6 rəqəmli kodunun hansısa iki rəqəmi ilə uyğun ola bilərmi?

- A) birinci iki rəqəmi ilə
- B) ikinci iki rəqəmi ilə
- C) üçüncü iki rəqəmi ilə
- D) ikinci və üçüncü iki rəqəmi ilə
- E) birinci və ikinci iki rəqəmi ilə

70. Banka 1000 (min) manat qoyulan pul 2 ildə nə qədər məbləğ olacaq (10%-lə)?

- A) 1200
- B) 1100
- C) 1210
- D) 1220
- E) 1400

71. İntizam tənbehi hansı müddətdən sonra verilmir?

- A) 3 aydan sonra
- B) 6 aydan sonra
- C) 1 ildən sonra
- D) 2 ildən sonra
- E) 3 ildən sonra

72. 042Nəli qərarın (Nazirlər Kabineti) tarixi?

- A) 5 fevral 2001-ci il
- B) 5 fevral 2002-ci il
- C) 9 fevral 2003-cü il
- D) 9 fevral 2005-ci il
- E) 9 fevral 2006-cı il

73. İnkasso üzrə əməliyyatların aparıldığı sənədlər hansı qruplara bölünür?

- A) sadə və maliyyə
- B) maliyyə və kommersiya
- C) sadə və kommersiya
- D) sənədli və sadə
- E) sənədli və maliyyə

74. İnkassonun hansı növləri var?

- A) sadə və sənədli
- B) maliyyə və sənədli
- C) sadə və maliyyə
- D) sadə və kommersiya
- E) sənədli və kommersiya

75. Əlavə dəyər vergisi neçə faizdir?

- A) 15%
- B) 16%
- C) 17%
- D) 18%
- E) 20%

76. Aşağıdakılardan hansı ƏDV-dən azaddır?

- A) sərbəst dövriyyəyə buraxılan mallar
- B) Türkiyədən idxal olunan mallar
- C) İrandan idxal olunan mallar
- D) qiymətli kağızların göndərilməsi və ya idxal edilməsi
- E) nəqliyyat vasitələrinin idxalı

77. Aşağıdakılardan hansı halda ƏDV «sıfır» dərəcə ilə tutulur?

- A) AR-nın Mərkəzi bankına qızıl və digər qiymətliyərin göndərilməsi
- B) qiymətli kağızların göndərilməsi və ya idxal edilməsi
- C) orta məktəb dərslikləri
- D) maliyyə xidmətlərinin göstərilməsi

E) poliqrafiya fəaliyyəti

78. Yol vergisi kim tərəfindən tutulur?

- A. Gömrük orqanları tərəfindən tutulur və bir bank günü ərzində dövlət büdcəsinə keçirilir;
- B. Gömrük orqanları tərəfindən tutulur və üç bank günü ərzində dövlət büdcəsinə keçirilir;
- C. Gömrük orqanları tərəfindən tutulur və altı bank günü ərzində dövlət büdcəsinə keçirilir;
- D. Gömrük orqanları tərəfindən tutulur və doqquz bank günü ərzində dövlət büdcəsinə keçirilir;
- E. Gömrük orqanları tərəfindən tutulur və on iki bank günü ərzində dövlət büdcəsinə keçirilir.

79. Beynəlxalq poçt göndərişləri ilə göndərilən mallar üçün gömrük ödənişləri hara ödənilir?

- A. Gömrük orqanına;
- B. Poçt rəbitəsi operatorlarına;
- C. ATA banka
- D. beynəlxalq banka;
- E. Gömrük anbarına.

80. Aksiz nədir?

- A) aksizli malların istehsal qiymətinə daxil edilən vergidir
- B) aksizli malların müqavilə qiymətinə daxil edilən vergidir
- C) aksizli malların satış qiymətinə daxil edilən vergidir
- D) mədəniyyət sərvətlərinin satış qiymətinə daxil edilən vergidir
- E) ancaq alkoqollu içkilərin satış qiymətinə daxil edilən vergidir

81. Aşağıdakılardan hansı aksizdən azad olunur?

- A) fiziki şəxsin fərdi istehlakı üçün 3 litr alkoqollu içkinin və 600ədəd siqaretin idxalı
- B) fiziki şəxsin fərdi istehlakı üçün 6 litr alkoqollu içkinin və 3 blok siqaretin idxalı

- C) fiziki şəxsin fərdi istehlakı üçün 3 litr alkoqollu içkinin və 6 blok siqaretin idxalı
- D) fiziki şəxsin fərdi istehlakı üçün 6 litr alkoqollu içkinin və 6 blok siqaretin idxalı
- E) fiziki şəxsin fərdi istehlakı üçün 6 litr alkoqollu içkinin və 4 blok siqaretin idxalı

82. Aşağıdakılardan hansı aksizdən azad olunur?

- A) Azərbaycan Respublikasına idxal olunan mallar
- B) Azərbaycan Respublikası ərazisindən tranzitlə daşınan mallar
- C) Azərbaycan Respublikasına idxal olunan və bu ərazidən tranzitlə daşınan mallar
- E) fiziki şəxsin fərdi istehlakı üçün 6 litr alkoqollu içkinin və 3 blok siqaretin idxalı
- D) fiziki şəxsin fərdi istehlakı üçün 6 litr alkoqollu içkinin və 4 blok siqaretin idxalı

83. Əlavə dəyər vergisini ödəmək üçün möhlət verilirmi?

- A. 14 gündən 60 günədək müddətinə möhlət verilə bilər;
- B. iki ay müddətinə qədər möhlət verilə bilər;
- C. 14 gündən 30 günədək möhlət verilə bilər;
- D. 12 gündən 58 günədək möhlət verilə bilər;
- E. on gün müddətinə qədər möhlət verilə bilər;

84.ƏDV üzrə öhdəliyi vaxtında yerinə yetirmədikdə, hansı məsuliyyət nəzərdə tutulur?

- A. hər gecikdirilmiş gün üçün 0,1 faiz məbləğində penya alınır.
- B. hər gecikdirilmiş gün üçün 0,2 faiz məbləğində penya alınır.
- C. hər gecikdirilmiş gün üçün 10 faiz məbləğində penya alınır.
- D. hər gecikdirilmiş gün üçün 0,6 faiz məbləğində penya alınır.
- E. hər gecikdirilmiş gün üçün 0,3 faiz məbləğində penya alınır.

85. Rüsurların alınıb qaytarılması hansı rejimə aid ola bilməz?

- A) təkrar idxal
- B) Sərbəst dövriyyəyə buraxılış

- C) gömrük ərazisində emal
- D) gömrük ərazisindən kənarında emal
- E) tranzit

86. BYD kitabçasına nə vaxt xüsusi vərəq əlavə oluna bilər?

- A) Multimodel daşımalar zamanı
- B) 1 neçə növ məhsul daşınan zaman
- C) 7-dən çox ölkənin ərazisindən keçərsə
- D) hər ölkədə 1-i əlavə olunur
- E) hər gömrük orqanında 1-i əlavə olunur

87.Səhv bəndi tapın

- A) Fiziki şəxslər tərəfindən heyvanlar, baytarlıq təbabətində tətbiq olunan dərman, bioloji preparatlar və baytarlıq ləvazimatları AR gömrük sərhədindən baytarlıq orqanları və bitkilərin karantini üzrə müvafiq dövlət orqanlarının icazəsi olduqda keçirilə bilər
- B) narkotik və psixotrop vasitələr Nazirlər Kabinetinin sərəncamı əsasında idxal-ixrac oluna bilər
- C) Qeyri-rezident fiziki şəxslər daimi yaşamaq üçün AR ərazisinə köçüb gəldikdə özü ilə yalnız 20000ABŞ dolları həcmində nağd pul gətirə bilər
- D) Xammal şəklində olan qiymətli metallar və qiymətli daşların gömrük sərhədindən keçirilməsi qadağan deyil
- E) Fiziki şəxslər avtomobilin texniki pasportu ilə nəzərdə tutulmuş miqdarda yanacağı sadələşdirilmiş qaydada bəyan etməklə, qanunvericiliklə müəyyən edilmiş gömrük ödənişlərini ödəmədən keçirə bilər.

88. Sərhəddən buraxılmayan mallar gömrük orqanında hansı müddətə saxlanılır?

- A) 3 sutka
- B) 6 ay
- C) 1 sutka
- D) 1 il 6 ay
- E) 3 il

89.Səhvləri tapın.

1. Auditor təşkilatı fiziki şəxsdir
2. Auditor təşkilatı yalnız bu fəaliyyət növü ilə məşğul ola bilər
3. Auditor təşkilatı 1 təsisçi tərəfindən yaradıla bilər
4. Sərbəst auditor icazə, auditor təşkilatı isə lisenziya alır

- A) 1,3
- B) 2
- C) 1,4
- D) 3,4
- E) 1,2

90.Eyni mallar dedikdə malların hansı cəhəti nəzərdə tutulmur?

- A) mənşə ölkəsi
- B) alıcı ölkə
- C) fiziki xüsusiyyətləri
- D) bazardakı nüfuzu
- E) istehsalçı

91.Malların eynicinsliliyini göstərən əlamətlərə aid deyil?

- A) keyfiyyəti
- B) mənşə ölkəsi
- C) bazardakı nüfuzu
- D) kimyəvi xüsusiyyətləri
- E)əmtəə nişanı

92.Fiziki şəxs fərdi istehlakı üçün neçə litr alkoqollu içkini aksiz vergisi ödənilmədən idxal edə bilər?

- A) 7 litr C) 3 litr
- B) 10 litr D) 5 litr
- E) 2 litr

93.Aksizli malları alan və bu malları vergi tutulan digər aksizli malların istehsalı üçün istifadə edən şəxs malları alarkən ödənilmiş aksiz məbləğini hansı qaydada əvəzləşdirir?

- A) Ödənilmiş məbləğ əvəzləşdirilmir
- B) Ödənilmiş məbləğin 30 faizi əvəzləşdirilir

- C) Ödənilmiş məbləğin 50 faizi əvəzləşdirilir
- D) Ödənilmiş məbləğ tam həcmdə əvəzləşdirilir
- E) Ödənilmiş məbləğin malın maya dəyərinə aid edilməyən hissəsi əvəzləşdirilir

94. İdxal mallarına görə aksizlər nə vaxt əvəzləşdirilir?

- A) İdxalda aksizin ödənildiyini təsdiq edən müvafiq sənədlər vergi orqanına verildiyi zaman
- B) İdxalın baş verdiyi aydan əvvəlki ay
- C) İdxalı təsdiq edən müvafiq sənədlər vergi orqanına verildiyi aydan sonrakı ay
- D) Ödənilən aksizlər əvəzləşdirilmir
- E) İdxalın baş verdiyi aydan sonrakı ay

95. Aksizli malları göstərin:

1. spirtli içkilər
2. tütün məmulatları
3. qənnadı məmulatları
4. xam neft
5. zinət əşyaları

- A) 1, 2, 5
- B) 2, 3, 4
- C) 1, 2, 3
- D) 3, 4, 5
- E) 2, 3, 4

96. AR-da istehsal olunan içməli spirtə tətbiq olunan aksizin dərəcəsi nə qədərdir?

- A) hər litrinə 0,1 manat
- B) hər litrinə 12,5 manat
- C) hər litrinə 0,8 manat
- D) hər litrinə 0,5 manat
- E) hər litrinə 2 manat

97. AR-da istehsal olunan arağa [vodka], tündləşdirilmiş içkilərə və tündləşdirilmiş içki materiallarına, likyor və likyor məmulatlarına tətbiq olunan aksizin dərəcəsi nə qədərdir?

- A) hər litrinə 0,5 manat
- B) hər litrinə 0,8 manat
- C) hər dekalitrinə 0,2 manat
- D) hər litrinə 0,08 manat
- E) hər litrinə 2 manat

98.AR-da istehsal olunan şampan şərabına tətbiq olunan aksizin dərəcəsi aşağıdakılardan hansıdır?

- A) hər litrinə 0,2 manat
- B) hər litrinə 0,8 manat
- C) topdansaş qiymətinin 0,2 faizi
- D) topdansaş qiymətinin 0,5 faizi
- E) hər litrinə 2,5 manat

99.Vahid gömrük ərazisi hansıdır?

1. Azərbaycan Respublikasının ərazisi vahid gömrük ərazisidir
2. Azərbaycan Respublikasının müəyyən ərazisi vahid gömrük ərazisidir
3. Azərbaycan Respublikasının ərazisindəki sərbəst zona istisna olmaqla, yerdə qalan ərazi vahid gömrük ərazisidir
4. Gömrük nəzarət zonası istisna olmaqla, yerdə qalan ərazi vahid gömrük ərazisidir
5. Müvəqqəti saxlanma anbarlarının əraziləri istisna olmaqla, yerdə qalan ərazi vahid gömrük ərazisidir

100.Gömrük ərazisində sərbəst zonalar yaradıla bilərmi?

1. Yaradıla bilməz
2. Gömrük məcəlləsində müəyyən edilmiş qaydada yaradıla bilər
3. Yeni gömrük məcəlləsinə müvafiq olaraq, yaradıla bilməz
4. Yeni gömrük məcəlləsi bu zonaları gömrük ərazisindən kənar nəzərdə tutur
5. Vergilər məcəlləsində müəyyən edilmiş qaydada yaradıla bilər

Testlərin cavabı

1.	3	34.	B	67.	A
2.	3	35.	E	68.	C
3.	2	36.	B	69.	A
4.	1	37.	D	70.	C
5.	3	38.	D	71.	B
6.	3	39.	D	72.	E
7.	3	40.	E	73.	B
8.	5	41.	B	74.	A
9.	2	42.	C	75.	D
10.	4	43.	D	76.	D
11.	5	44.	A	77.	A
12.	1	45.	A	78.	A
13.	4	46.	C	79.	B
14.	1	47.	D	80.	C
15.	3	48.	D	81.	A
16.	3	49.	E	82.	B
17.	5	50.	B	83.	A
18.	2	51.	A	84.	A
19.	3	52.	A	85.	B
20.	1	53.	A	86.	A
21.	2	54.	C	87.	C
22.	3	55.	B	88.	A
23.	B	56.	D	89.	B
24.	D	57.	B	90.	B
25.	C	58.	A	91.	D
26.	C	59.	D	92.	C
27.	D	60.	C	93.	E
28.	C	61.	E	94.	A
29.	E	62.	D	95.	A
30.	A	63.	D	96.	E
31.	C	64.	B	97.	E
32.	B	65.	A	98.	E
33.	C	66.	D	99.	1
				100.	2

MÜNDƏRİCAT

Giriş.....	3
Mövzu 1: Gömrük işi və gömrük tənzimlənməsi.....	4
Mövzu 2 Gömrük nəzarətinin həyata keçirilmə qaydaları.....	27
Mövzu 3. Gömrük rəsmiləşdirilməsi.....	55
Mövzu 4. Gömrük prosedurları və onların mahiyyəti.....	70
Mövzu 5. Tranzit xüsusi gömrük proseduru.....	82
Mövzu 6. Saxlanə xüsusi gömrük proseduru.....	96
Mövzu 7. Digər xüsusi gömrük prosedurları.....	104
Testlər.....	117
Testlərin cavabı.....	148

i.e.d., prof. **A.Ş.Şəkərəliyev**
i.e.n., dos. **Y.M.Yadulla qızı**
i.e.n., b/m. **M.M.Aslanova**

**"AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ XARİCİ İQTİSADİ
FƏALİYYƏTİNDƏ GÖMRÜK İŞİNİN ROLU"
MÖVZUSUNDA**

M E T O D İ K İ V Ə S A İ T

*Çapa imzalanıb 14. 06. 2016. Kağız formatı 60x84 1/16.
Həcmi 9.5ç.v. Sifariş 95. Sayı 50.*

*“ İqtisad Universiteti “ Nəşriyyatı.
AZ 1001, Bakı, İstiqlaliyyət küçəsi, 6*
